

**Council of Europe
Conseil de l'Europe**

**European Union
Union européenne**

**DIRECTORATE GENERAL OF HUMAN RIGHTS
AND LEGAL AFFAIRS**

COUNCIL OF EUROPE

**ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ
ԳԼԽԱՎՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹՅՈՒՆ**

ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

This translation has been published with the financial support of the European Union and the Council of Europe. It is published as part of the Joint Programme between the European Union and the Council of Europe “Combating ill-treatment and impunity”.

Justice Reform and Police Division
Legal and Human Rights Capacity Building Department
Directorate of Co-operation
Directorate General of Human Rights and Legal Affairs
Council of Europe

F-67075 Strasbourg Cedex
<http://www.coe.int/justice>

The opinions expressed in this publication are those of the authors and do not engage the responsibility of the European Union or the Council of Europe, or the institutions the authors works for. They should not be regarded as placing upon the legal instruments mentioned in it any official interpretation capable of binding the governments of member States, the European Union's or the Council of Europe's statutory organs, or any organ set up by virtue of the European Convention on Human Rights.

Սույն աշխատանքը հրատարակվել է Եվրոպական միության և Եվրոպայի խորհրդի ֆինանսական աջակցությամբ: Այն հրատարակվել է Եվրոպական միության և Եվրոպայի խորհրդի՝ «Վատ վերաբերմունքի և անպատժելիության դեմ պայքարը» համատեղ ծրագրի շրջանակներում:

Արդարադատության բարեփոխումների և ոստիկանության բաժին
Իրավական և մարդու իրավունքների զարգացման ծրագրերի վարչություն

Համագործակցության տնօրինություն

Մարդու իրավունքների և իրավական հարցերի գլխավոր տնօրինություն

Եվրոպայի խորհուրդ

F-67075 Strasbourg Cedex

<http://www.coe.int/justice>

Սույն հրատարակության մեջ արտահայտված տեսակետները պատկանում են հեղինակներին: Եվրոպական միությունը կամ Եվրոպայի խորհուրդը կամ այն կառույցները, որոնց համար հեղինակներն աշխատել են, դրանց համար պատասխանատվություն չեն կրում: Դրանք չպետք է դասվեն որպես իրավական ակտերի որևէ պաշտոնական մեկնաբանություն, որը կարող է պարտականություններ առաջացնել մասնակից պետությունների, ինչպես նաև Եվրոպական միության կամ Եվրոպայի խորհրդի կանոնադրական մարմինների կամ մարդու իրավունքների եվրոպական կոմիտեի ղեկավարության կողմից ստեղծված մարմինների համար:

COMBATING ILL-TREATMENT AND IMPUNITY AND THE PROBLEMS OF LEGISLATION AND JUDICIAL PRACTICE OF THE REPUBLIC OF ARMENIA

Editor: **Davit AVETISYAN**
President of the Criminal Chamber of the
Cassation Court the Republic of Armenia,
Lawyer emeritus, doctor of law, professor

Authors: **Vahe YENGIBARYAN**
Executive Director of the Association of Judges
of the Republic of Armenia,
Professor of YSU Law Faculty, PhD in Law,

Anna VARDAPETYAN
Attendant to the President of the Criminal Chamber
of the Cassation Court the Republic of Armenia

YEREVAN
«ANTARES»
2010

**ՎԱՏ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԻ ԵՎ
ԱՆՊԱՏԺԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԸ**

**ՀՀ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ԴԱՏԱԿԱՆ ՊՐԱԿՏԻԿԱՅԻ
ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ**

Խմբագիր՝

ԴԱՎԻԹ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական
պալատի նախագահ,
ՀՀ վաստակավոր իրավաբան,
իրավագիտության թեկնածու, դոցենտ

Հեղինակներ՝

ՎԱՀԵ ԵՆԳԻԲԱՐՅԱՆ

ՀՀ դատավորների միության գործադիր տնօրեն,
ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի դոցենտ,
իրավագիտության թեկնածու, դոցենտ

ԱՆՆԱ ՎԱՐԴԱՊԵՏՅԱՆ

ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի
նախագահի ավագ օգնական

**ԵՐԵՎԱՆ
«ԱՆՏԱՐԵՍ»
2010**

ՋՏԴ 343 : 341.231.14
ՊՄԴ 67.99 (2) 8 + 67.99 (2) 9 + 67.91
Ե 472

Տպագրվում է
ՀՀ դատավորների միության խորհրդի որոշմամբ

Ենգիբարյան Վահե, Վարդապետյան Աննա

Ե 472 Վատ վերաբերմունքի և անպատժելիության դեմ պայքարը.
Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության ու դատական
պրակտիկայի հիմնախնդիրները/ Վահե Ենգիբարյան, Աննա
Վարդապետյան.- Եր.: Անտարես, 2010.- 112 էջ:

Սույն աշխատանքի նպատակն է աջակցել դատավորներին, դատախազներին, փաստաբաններին, ինչպես նաև իրավակիրառ գործունեություն իրականացնող մյուս մարմիններին ու կազմակերպություններին ծանոթանալու վատ վերաբերմունքի և անպատժելիության դեմ պայքարի վերաբերյալ ՀՀ օրենսդրության ու դատական պրակտիկային հիմնախնդիրներին:

Այն կարող է նպաստել նշված բնագավառում ներպետական դատարանների իրավակիրառ պրակտիկայի բարելավմանը:

ՋՏԴ 343 : 341.231.14
ՊՄԴ 67.99 (2) 8 + 67.99 (2) 9 + 67.91

ISBN 978-9939-51-206-8

© ՀՀ դատավորների միություն, 2010
© Դավիթ Ավետիսյան, 2010
© Վահե Ենգիբարյան, 2010
© Աննա Վարդապետյան, 2010

Բովանդակություն

Նախաբան	8
Վատ վերաբերմունքի վերաբերյալ ՀՀ օրենսդրության հիմնախնդիրները	9
Վատ վերաբերմունքի վերաբերյալ ՀՀ դատական պրակտիկայի հիմնախնդիրները.....	17
Վատ վերաբերմունքի վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի նախադեպային որոշումները	57

ՆԱԽԱԲԱՆ

2010 թվականի մարտի 11-12-ին կայացավ «Վատ վերաբերմունքի և անպատժելիության դեմ պայքարը ու ՀՀ դատական պրակտիկայի հիմնախնդիրները» թեմայով եվրոպայի խորհրդի և ՀՀ դատավորների միության կողմից դատավորների համար կազմակերպված սեմինարը: Սեմինարի ժամանակ քննարկվող հիմնական հարցերը վերաբերում էին «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 2-րդ հոդվածով նախատեսված կյանքի իրավունքին և 3-րդ հոդվածով սահմանված խոշտանգումների արգելքին:

Ընթերցողին ներկայացված գրքում գետեղված դրույթների մեծ մասը հարցադրումների տեսքով բարձրացվել և քննարկվել են վերոնշյալ սեմինարի ընթացքում, դրանց կապակցությամբ տեսակետներ են արտահայտվել ինչպես հրավիրված միջազգային փորձագետների, այնպես էլ սեմինարի մասնակից դատավորների կողմից:

Հնչեցված տեսակետները տարբեր էին, քննարկված իրավիճակները՝ բազմազան, սակայն բոլոր մասնակիցները համակարծիք էին այն հարցում, որ ՀՀ դատարանները դեռ շատ անելիքներ ունեն՝ կապված վատ վերաբերմունքի վերաբերյալ դատական պրակտիկայի միասնականացման, դրանում առկա թերությունների և թերացումների շտկման հետ:

Իհարկե, նշված խնդիրների լուծումը ժամանակ է պահանջում, սակայն, անգամ ամենաերկար ճանապարհն սկսվում է առաջին քայլով, և այսօր գոհունակությամբ կարող են փաստել, որ մեր երկրում խոշտանգումների և վատ վերաբերմունքի վերաբերյալ դատական պրակտիկայի հետ կապված հիմնախնդիրների լուծմանն ուղղված առաջին քայլն արված է:

ԴՎՎԻԹ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահ,
ՀՀ վաստակավոր իրավաբան,
իրավագիտության թեկնածու, դոցենտ

ՎԱՏ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀՀ ՕՐԵՆՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

«Վատ վերաբերմունք»¹ եզրույթն ուղղակիորեն չի կիրառվում Հաստատանի Հանրապետության գործող օրենսդրության մեջ: Այն, կարելի է ասել, հավաքական իմաստ ունի և խոշտանգումների ու անպատժելիության դեմ պայքարի համատեքստում գործածվում է բնորոշելու համար խոշտանգումները, անմարդկային, նվաստացնող վերաբերմունքն ու պատիժը:

ՀՀ Սահմանադրության մեջ, ՀՀ քրեական դատավարության, ՀՀ քրեական և ՀՀ քրեակատարողական օրենսգրքերում, «Ոստիկանության» մասին ՀՀ օրենքում և «Ձերբակալված ու կալանավորված անձանց պահելու» մասին ՀՀ օրենքում գրեթե նույնական ձևակերպումներով նշվում է խոշտանգումների, ինչպես նաև անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի արգելքի մասին: Այսպես.

ՀՀ Սահմանադրության 17-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Ոչ ոք չպետք է ենթարկվի խոշտանգումների, ինչպես նաև անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի: Ձերբակալված, կալանավորված և ազատազրկված անձինք ունեն մարդասիրական վերաբերմունքի և արժանապատվության հարգման իրավունք»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 11-րդ հոդվածի 7-րդ մասի համաձայն՝ «Քրեական դատավարության ընթացքում ոչ ոք չպետք է ենթարկվի խոշտանգումների, անօրինական ֆիզիկական կամ հոգեկան բռնության, այդ թվում՝ բժշկական դեղամիջոցների օգտագործմամբ, սովի, ուժասպառման, հիպնոսի, բժշկական օգնությունից զրկվելու, ինչպես նաև այլ դաժան վերաբերմունքի: Արգելվում է կասկածյալից, մեղադրյալից, ամբաստանյալից, տուժողից, վկայից և քրեական դատավարությանը մասնակցող այլ անձանցից ցուցմունքներ կորզել բռնության, սպառնալիքի, խաբեության, նրանց իրավունքների ոտնահարման, ինչպես նաև այլ անօրինական գործողությունների միջոցով»:

ՀՀ քրեական օրենսգրքի 11-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ «Ոչ ոք չպետք է ենթարկվի խոշտանգումների կամ դաժան, անմարդկային կամ իր արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի»:

¹ Անգլերեն՝ ill treatment, ռուսերեն՝ плохое обращение:

ՀՀ քրեակատարողական օրենսգրքի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Պատժի կատարումը, ինչպես նաև պատժի կատարման հետ միացված բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցների կիրառումը չպետք է զուգակցվեն անձի նկատմամբ ֆիզիկական բռնությամբ, ինչպես նաև այնպիսի գործողություններով, որոնք կարող են հանգեցնել անձի սոցիալ-հոգեբանական զարգացման հետընթացի»:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ «Դատավճռի հիման վրա ազատությունից զրկված ոչ մի անձ չպետք է ենթարկվի խոշտանգումների կամ այլ դաժան, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի: Ոչ մի հանգամանք չի կարող հիմք ծառայել խոշտանգումները կամ այլ դաժան, անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքը կամ պատիժն արդարացնելու համար»:

«Ոստիկանության մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի 2-րդ պարբերության համաձայն՝ «Ոստիկանության կողմից մարդուն խոշտանգումների, բռնության, այլ դաժան կամ արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունքի ենթարկելը պատժվում է օրենքով»:

«Ձերբակալված ու կալանավորված անձանց պահելու» մասին ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Ձերբակալված անձին արգելանքի կամ կալանավորված անձին կալանքի տակ պահելն իրականացվում է օրինականության, ձերբակալված կամ կալանավորված անձանց՝ օրենքի առաջ հավասարության, մարդասիրության, անձի իրավունքները, ազատությունները և արժանապատվությունը հարգելու սկզբունքների հիման վրա՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը, Հայաստանի Հանրապետության քրեական և քրեական դատավարության օրենսգրքերին, ինչպես նաև միջազգային իրավունքի հանրաճանաչ սկզբունքներին ու նորմերին համապատասխան»:

Ձերբակալված կամ կալանավորված անձանց նկատմամբ արգելվում է ֆիզիկական բռնություն գործադրել, ինչպես նաև անմարդկային կամ արժանապատվությունը նվաստացնող գործողություններ: (...):»:

Վկայակոչված և մեջբերված դրույթների վերլուծությունից երևում է, որ խոշտանգումների, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի արգելքը ՀՀ ներպետական օրենսդրության իմաստով բացարձակ բնույթ է կրում: Արգելքի բացարձակ բնույթն ուղղակիորեն շեշտադրվել է նաև Արայիկ Էդուարդի Գոյանի վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2010 թվականի փետրվարի 12-ի ԵԱԲԴ/0049/01/09 որոշման մեջ: Նշված որոշման մեջ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, ուղեցույց ունենալով Մարդու իրավունքների եվրոպական

դատարանի մի շարք այդ թվում՝ Լաբիտան ընդդեմ Իտալիայի և Բեկոսն ու Կուտրոպուլոսն ընդդեմ Հունաստանի (*Labita v. Italy*, գանգատ թիվ 26772/95, կետ 131, *Bekos and Koutropoulos v. Greece*, գանգատ թիվ 15250/02, կետ 53) որոշումները, դիրքորոշում է հայտնել այն մասին, որ խոշտանգումների և վատ վերաբերմունքի արգելքի բացարձակ բնույթը ենթադրում է ոչ միայն խոշտանգումների, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի կիրառումից պետության ձեռնպահ մնալու, այլ նաև խոշտանգումների և վատ վերաբերմունքի դեմ պայքարի ուղղությամբ որոշակի պոզիտիվ գործողություններ կատարելու պարտականություն:²

ՀՀ քրեական օրենսգրքի 119-րդ հոդվածը կրում է «խոշտանգում» վերտառությունը: Այս հոդվածի համաձայն՝ խոշտանգումը ցանկացած գործողություն է, որի միջոցով դիտավորյալ կերպով անձին պատճառվում է ուժեղ ցավ կամ մարմնական կամ հոգեկան տառապանքներ, եթե դա չի առաջացրել սույն օրենսգրքի 112-րդ և 113-րդ հոդվածներով (դիտավորությամբ առողջությանը ծանր և միջին ծանրության վնաս պատճառելը) նախատեսված հետևանքներ: Այս արարքը պատժվում է ազատազրկմամբ մինչև 3 տարի ժամկետով:

Հոդվածի երկրորդ մասը որպես արարքը ծանրացնող հանգամանքներ նախատեսում է նույն գործողությունները երկու կամ ավելի անձանց նկատմամբ կատարելը, անձի կամ նրա մերձավորի նկատմամբ կատարելը՝ կապված այդ անձի կողմից իր ծառայողական գործունեության կամ հասարակական պարտքի կատարման հետ, անչափա-հասի կամ հանցավորից նյութական կամ այլ կախվածություն ունեցող անձի, ինչպես նաև առևանգված կամ որպես պատանդ վերցված անձի, ակնհայտ հղի կնոջ նկատմամբ, մի խումբ անձանց կամ կազմակերպված խմբի կողմից, առանձին դաժանությամբ կամ ազգային, ռասայական կամ կրոնական ատելության կամ կրոնական մոլեռանդության շարժառիթով կատարելը:

Նորմի օրենսդրական շարադրանքից երևում է, որ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 119-րդ հոդվածով նախատեսված խոշտանգման հանցակազմը չի բովանդակում հանցագործության նպատակի և հատուկ սուբյեկտի վերաբերյալ պահանջներ³:

² Վատ վերաբերմունքի վերաբերյալ Վճռաբեկ դատարանի նախադեպային որոշումներին, այդ թվում՝ Ա.Գոլյանի վերաբերյալ որոշմանը առավել մանրամասն անդրադարձ կկատարվի ստորև:

³ Խոշտանգումների և այլ դաժան, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբարմունքի կամ պատժի դեմ ՄԱԿ-ի 1984 թվականի դեկտեմբերի 10-ի

Մասնավորապես, հողվածում չի նշվում ցուցմունքներ կամ կատարված հանցագործության վերաբերյալ տեղեկություններ ստանալու, վարույթն իրականացնող մարմնի տրամադրության տակ գտնվող անձին ահաբեկելու կամ պատժելու կամ նրա նկատմամբ խտրական վերաբերմունք դրսևորելու նպատակների մասին, բացի այդ, հանցակազմի սուբյեկտը հատուկ չէ:

ՀՀ քրեական օրենսդրության իմաստով որպես խոշտանգման հանցակազմի հետևանք չի նախատեսվում առողջությանը միջին ծանրության կամ ծանր վնաս պատճառելը: Վերոգրյալից բացի, ՀՀ քրեական օրենսգրքի 119-րդ հոդվածի 1-ին մասի հատկանիշների առկայության դեպքում քրեական գործ կարող է հարուցվել միայն տուժողի բողոքի հիման վրա և կարճվել հանցագործի հետ վերջինիս հաշտվելու դեպքում:

Խոշտանգման հանցակազմը ներառված չէր նաև «Համաներում հայտարարելու մասին» ՀՀ ԱԺ 2009 թվականի հունիսի 19-ի որոշման 8-րդ կետում թվարկված՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի այն հոդվածների շարքում, որոնց վրա համաներում չի տարածվում:

Խոշտանգումների և վատ վերաբերմունքի այլ ձևերի առկայության հիմքով քրեական գործերի հարուցման, քննության և լուծման պրակտիկայի ուսումնասիրությունը փաստում է, որ նման դեպքերում քրեական գործերը հարուցվում, քննվում և լուծվում են ՀՀ քրեական օրենսգրքի 308-րդ, 309-րդ կամ 341-րդ հոդվածներով:

կոնվենցիայի 1-ին հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Սույն Կոնվենցիայի նպատակների համար «խոշտանգում» հասկացությունը նշանակում է ցանկացած գործողություն, որով որևէ անձի դիտավորությամբ պատճառվում է մարմնական կամ մտավոր ուժեղ ցավ կամ տառապանք՝ նրանից կամ երրորդ անձից տեղեկություններ կամ խոստովանություն կորզելու, այն գործողության համար պատժելու, որը կատարել կամ կատարման մեջ կասկածվում է նա կամ երրորդ անձը, կամ նրան կամ երրորդ անձին վախեցնելու կամ հարկադրելու նպատակով, կամ ցանկացած տեսակի խտրականության վրա հիմնված ցանկացած պատճառով, երբ նման ցավը կամ տառապանքը պատճառվում է պետական պաշտոնյայի կամ պաշտոնապես հանդես եկող այլ անձի կողմից կամ նրանց դրդմամբ կամ համաձայնությամբ: Սա չի ներառում այն ցավն ու տառապանքը, որոնք բխում են օրինական պատժամիջոցներից միայն կամ հատուկ են դրանց»: Նշված կոնվենցիան Հայաստանի Հանրապետության համար ուժի մեջ է մտել 1993 թվականի հոկտեմբերի 13-ից:

33 քրեական օրենսգրքի 308-րդ հոդվածը վերնագրված է «Պաշտոնեական լիազորությունները չարաշահելը»: Նշված հոդվածի համաձայն՝

1. Պաշտոնատար անձի կողմից իր պաշտոնեական դիրքը ծառայության շահերին հակառակ օգտագործելը կամ ծառայողական պարտականությունները չկատարելը՝ շահադիտական, անձնական այլ շահագրգռվածությունից կամ խմբային շահերից ելնելով, որն էական վնաս է պատճառել անձանց, կազմակերպությունների իրավունքներին ու օրինական շահերին, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին (գույքային վնասի դեպքում՝ հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկի չափը գերազանցող գումարը կամ դրա արժեքը)՝

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհարյուրապատիկից երեքհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որն անգոուշությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն գլխում պաշտոնատար անձինք են՝

1) մշտապես, ժամանակավորապես կամ առանձին լիազորությամբ իշխանության ներկայացուցչի գործառույթներ իրականացնող անձինք:

2) պետական մարմիններում, տեղական ինքնակառավարման մարմիններում, դրանց կազմակերպություններում, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերում, Հայաստանի Հանրապետության այլ զորքերում և զինվորական միավորումներում մշտապես, ժամանակավորապես կամ առանձին լիազորությամբ կազմակերպական-տնօրինչական, վարչատնտեսական գործառույթներ իրականացնող անձինք:

4. Սույն օրենսգրքի 311-րդ, 312-րդ և 313-րդ հոդվածներով նախատեսված արարքների կատարման առումով պաշտոնատար անձինք են նաև՝

1) օտարերկրյա պետության՝ տվյալ պետության ներպետական իրավունքին համապատասխան՝ պետական պաշտոնյայի գործառույթներ իրականացնող անձինք, ինչպես նաև օտարերկրյա պետության օրենսդիր մարմնի կամ վարչական լիազորություններ իրականացնող որևէ ներկայացուցչական մարմնի անդամները:

2) միջազգային կամ վերազգային հանրային կազմակերպության կամ մարմնի, պաշտոնյաները կամ այդ կազմակերպության կամ մարմնի կանոնակարգերով նախատեսված դեպքերում պայմանագրերով աշխատողները կամ այլ անձինք, որոնք կատարում են նման պաշտոնյաների կամ աշխատողների կողմից իրականացվող գործառույթներին համապատասխանող գործառույթներ:

3) միջազգային կամ վերազգային կազմակերպության, խորհրդարանական վեհաժողովի կամ նման գործառույթ իրականացնող այլ մարմնի անդամները:

4) միջազգային դատարանի, որի իրավասությունն ընդունել է Հայաստանի Հանրապետությունը, դատական գործառույթներ իրականացնող անդամները կամ պաշտոնյաները:

5) օտարերկրյա պետությունների դատարանների երդվյալ ատենակալները:

ՀՀ քրեական օրենսգրքի 309-րդ հոդվածը կրում է «Պաշտոնական լիազորություններն անցնելը» վերտառությունը: Նշված հոդվածի համաձայն՝

1. Պաշտոնատար անձի կողմից դիտավորությամբ այնպիսի գործողություններ կատարելը, որոնք ակնհայտորեն դուրս են եկել նրա լիազորությունների շրջանակից և էական վնաս են պատճառել անձանց, կազմակերպությունների իրավունքներին ու օրինական շահերին, հասարակության կամ պետության օրինական շահերին (գույքային վնասի դեպքում՝ հանցագործության պահին սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հինգհարյուրապատիկի չափը գերազանցող գումարը կամ դրա արժեքը)

պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի երեքհարյուրապատիկից հինգհարյուրապատիկի չափով, կամ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ երկուսից երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը չորս տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը զուգորդվել է բռնություն, զենք կամ հատուկ միջոցներ գործադրելով՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երկուսից վեց տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

3. Նույն արարքը, որն անզգուշությամբ առաջացրել է ծանր հետևանքներ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ վեցից տասը տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

ՀՀ քրեական օրենսգրքի 341-րդ հոդվածը վերնագրված է «Դատավորի, դատախազի, քննիչի կամ հետաքննություն կատարող անձի կողմից ցուցմունք տալուն հարկադրելը»: Հոդվածի համաձայն՝

1. Դատավորի, դատախազի, քննիչի կամ հետաքննություն կատարող անձի կողմից սպառնալիք գործադրելու կամ այլ ապօրինի գործողություններով՝ վկային, կասկածյալին, մեղադրյալին, ամբաստանյալին կամ տուժողին ցուցմունք կամ փորձագետին կեղծ եզրակացություն տալուն, ինչպես նաև թարգմանչին սխալ թարգմանություն կատարելուն հարկադրելը՝

պատժվում է որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը հինգ տարի ժամկետով, կամ կալանքով՝ առավելագույնը երեք ամիս ժամկետով, կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով:

2. Նույն արարքը, որը զուգորդվել է սույն հոդվածի առաջին մասով նախատեսված անձանց նկատմամբ ծաղրուծանակով, խոշտանգմամբ կամ այլ բռնությամբ՝

պատժվում է ազատազրկմամբ՝ երեքից ութ տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով կամ առանց դրա:

3. Սույն հոդվածի առաջին կամ երկրորդ մասով նախատեսված արարքները, որոնք առաջացրել են ծանր հետևանքներ՝

պատժվում են ազատազրկմամբ՝ վեցից տասներկու տարի ժամկետով՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ

յամբ զբաղվելու իրավունքից զրկելով՝ առավելագույնը երեք տարի ժամկետով:

Շարադրված հողվածների վերլուծությունը թույլ է տալիս եզակացնել, որ ՀՀ քրեական օրենսդրության իմաստով պատժելի է միայն դատավարության ընթացքում խոշտանգմամբ ցուցմունք կամ որոշակի եզրակացություն տալուն հարկադրելը: Պաշտոնատար անձի կողմից խոշտանգման կամ վատ վերաբերմունքի այլ ձևերի դրսևորման բազմաթիվ այլ դեպքեր, օրինակ, խոշտանգում հանրահավաքների ժամանակ, քրեակատարողական հիմնարկներում, զինված ուժերում և այլն դուրս են մնում օրենսդրական կարգավորումների շրջանակից: Վերոգրյալից բացի, ՀՀ քրեական օրենսգրքի իմաստով, վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից բռնության ոչ ամեն մի դրսևորում կարող է առաջացնել խոշտանգման հանցակազմի կիրառում, խոսքը, մասնավորապես, այն դեպքերի մասին է, երբ բացատրություն տալուն, հաղորդում ներկայացնելուն, մեղայականով ներկայանալուն հարկադրելու նպատակով քննիչը կամ ոստիկանը խոշտանգում են անձին կամ ցուցմունք ստանալու նպատակով պատճառում են դաժան ցավ կամ տառապանք: Բոլոր նշված դեպքերում պաշտոնատար անձը ենթակա է քրեական պատասխանատվության պաշտոնեական լիազորությունների անցման և (կամ) առողջությանը ծանր վնաս հասցնելու համար:

Ինչ վերաբերում է ՀՀ քրեական օրենսգրքի 308-րդ հոդվածով արգելված արարքներին, ապա վերջիններս, խոշտանգումների և վատ վերաբերմունքի այլ ձևերի դրսևորման համար կարելի է ասել, ածանցյալ, հովանավորող բնույթ ունեն: Օրինակ, ՀՀ քրեական օրենսգրքի 308-րդ հոդվածով պաշտոնատար անձը ենթակա է պատասխանատվության այն դեպքում, երբ պաշտոնեական դիրքը ծառայության շահերին հակառակ օգտագործելով կամ ծառայողական պարտականությունները չկատարելով նպաստավոր պայմաններ է ստեղծում խոշտանգման և վատ վերաբերմունքի այլ ձևերի դրսևորման կամ հետագայում դրանց չբացահայտման կամ բացահայտմանը խոչընդոտելու համար:

ՎԱՏ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՅՅ ԴԱՏԱԿԱՆ ՊՐԱԿՏԻԿԱՅԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՆԵՐԸ

ՀՀ դատական պրակտիկայի ուսումնասիրությունը փաստում է, որ խոշտանգումների կամ վատ վերաբերմունքի այլ ձևերի միջոցով ցուցմունքներ կորզելու փաստի վերաբերյալ հայտարարություններ առավել հաճախ արվում են գործի դատական քննության փուլում: Նշված հայտարարություններին ՀՀ դատարանների կողմից պատշաճ արձագանք տալու կարևորությունն ընդգծվել է 2008 թվականի հունիս ամսից մինչ 2009 թվականի հուլիս ամիսը Հայաստանում իրականացված՝ «Դատավարությունների դիտարկում» ծրագրի արդյունքում ԵԱՀԿ կողմից ներկայացված վերջնական գեկուլցում: Այս փաստաթղթի 75-76-րդ էջերում նշվում է, որ «(...) իշխանությունները պարտավոր են պատշաճ կերպով քննելու քրեական գործով ամբաստանյալի կողմից խոշտանգման կամ անմարդկային վերաբերմունքի առնչությամբ հնչեցված ցանկացած հայտարարություն: Այս պարտականությունն արմատավորված է միջազգային իրավունքի մի շարք նորմերում, ներառյալ՝ Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրով և Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայով սահմանված՝ մարդու իրավունքների չարաշահումների զոհ դարձած անձանց իրավունքների պաշտպանության արդյունավետ միջոց տրամադրելու պետության պարտականությունը: ՍԱԿ-ի Մարդու իրավունքների կոմիտեն վերահաստատում է այս տեսակետը՝ Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրի համապատասխան դրույթների առնչությամբ: ԵԱՀԿ-ի՝ 1994թ. Բուդապեշտի փաստաթղթում, մասնակից Պետությունները պարտավորվել են «քննելու խոշտանգման վերաբերյալ բոլոր հայտարարությունները և դատապարտելու մեղավորներին»: Քննություն անցկացնելու պարտականությունը հատուկ ուշադրության է արժանացել Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից, որը մի շարք գործերով գտել է, որ պետությունները խախտել են 3-րդ հոդվածը (խոշտանգման արգելք)՝ այն հիմքով, որ նրանք թերացել են անմարդկային վերաբերմունքի առնչությամբ դիմողի հայտարարությունների հիման վրա արդյունավետ պաշտոնական քննություն իրականացնել: Դատարանի նախադեպային իրավունքից հետևում է, որ քննությունը պետք է լինի այնպիսին, որի շնորհիվ հնարավոր կլինի բացահայտել և պատժել մեղավորներին: Անմարդկային վերաբերմունքին առնչվող լուրջ հայտարարությունները պետք է ամբողջական քննության ենթարկվեն:

հշխանություններն իրենց իրավասության շրջանակներում պետք է ձեռնարկեն բոլոր ողջամիտ քայլերը՝ միջադեպին առնչվող ապացույցները, ներառյալ՝ ի թիվս այլոց, ականատեսների ցուցմունքները և դատաբժշկական փորձաքննության ապացույցներն ապահովելու ուղղությամբ: Այն դեպքերում, երբ անձն արգելանքի վերցվելիս գտնվել է լավ առողջական վիճակում, սակայն ազատ արձակվելու ժամանակ հայտնաբերվում են վնասվածքներ, ապա այդ վնասվածքների առաջացման պատճառների վերաբերյալ հավաստի բացատրություններ տալու պարտականությունը կրում է պետությունը»:

Վատ վերաբերմունքի դեպքերը քննելու պոզիտիվ պարտականության առկայությունն ուղղակիորեն սահմանվել է նաև Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից, որը «(...) հիշեցնում է, որ Կոնվենցիայի 3-րդ հոդվածը սահմանում է վատ վերաբերմունքի մասին հայտարարությունների արդյունավետ քննության պոզիտիվ պարտականություն (*Assenov and Others . . .* կետեր 101-106)»:⁴ Եվրոպական դատարանն իր դիրքորոշումը հիմնավորել է հետևյալ կերպ. «(...) եթե անձն անում է վստահելի հայտարարություն այն մասին, որ ինքն ի խախտումն է 3-րդ հոդվածի ենթարկվել է խոշտանգման ոստիկանի կամ նման այլ պետական պաշտոնատար անձի կողմից, ապա այդ դրույթը Կոնվենցիայի 1-ին հոդվածով ամրագրված՝ «իրենց իրավագրության ներքո գտնվող յուրաքանչյուրի համար Կոնվենցիայով սահմանված իրավունքների և ազատությունների ապահովման» պետությունների ընդհանուր պարտականության հետ միասին ենթադրում է արդյունավետ պաշտոնական քննության առկայություն:... Այլ կերպ ասած, խոշտանգումների, անմարդկային և նվաստացնող վերաբերմունքի ու պատժի ընդհանուր իրավական արգելքը, չնայած իր հիմնարար կարևորության, գործնականում ոչ արդյունավետ կլինի և որոշ դեպքերում հնարավոր կլինի պետական մարմինների կողմից խախտել իրենց տրամադրության տակ գտնվող անձանց իրավունքները և փաստացի մնալ անպատժելի (ի թիվս այլ աղբյուրների տես *Labita v. Italy* [GC], գանգատ թիվ 26772/95, կետ 131, ՄԻԵԿ 2000-IV)»:⁵

Խոշտանգումների և վատ վերաբերմունքի վերաբերյալ հայտարարություններին դատարանների կողմից պատշաճ արձագանքելու վերաբերյալ վերոնշյալ պահանջները միտված են երկու կարևոր

⁴ Տե՛ս *Afanasyev v. Russia*, 2005 թվականի ապրիլի 5-ի Դատավճիռը, գանգատ թիվ 38722/02, կետ 69:

⁵ Տե՛ս *Bekos and Koutropoulos v. Greece*, 2005 թվականի դեկտեմբերի 13-ի Դատավճիռը, գանգատ թիվ 15250/02, կետ 53:

խնդիր լուծման: Նշված խնդիրներից առաջինը կապված է այն հանգամանքի հետ, որ վատ վերաբերմունքի և խոշտանգման վերաբերյալ հայտարարությունը հանդիսանում է հանցագործության վերաբերյալ հաղորդում, որը դատարանը պետք է ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքով սահմանված կարգով ուղարկի ըստ ենթակայության, իսկ երկրորդ խնդիրը վերաբերում է վատ վերաբերմունքի և խոշտանգումների արդյունքում ձեռք բերված ապացույցների թույլատրելիությանը, որը վճռորոշ նշանակություն ունի վատ վերաբերմունքի և խոշտանգման մասին հայտարարություն անող անձի վերաբերյալ քրեական գործի լուծման համար:

Ստորև ներկայացված երկու դատական ակտերից առաջինը, որը կայացվել է Երևանի Ավան և Նոր Նորք համայնքների առաջին ատյանի դատարանի կողմից 2002թ. հոկտեմբերի 9-ին վերաբերում է հենց վկայակոչված հարցերին:⁶

Վկայակոչված դատավճռի նկարագրական մասում շարադրված մեղադրանքի համաձայն՝ ՀՀ ռազմական ոստիկանության երեք և ՀՀ պաշտպանության նախարարության մեկ աշխատակից ծեծել, մարմնական վնասվածքներ են պատճառել Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության բաժին տեղափոխված զինծառայող Երջանիկ Սարգսյանին, որի արդյունքում վերջինս ուշաթափվել է: Դրանից անմիջապես հետո նրանք Ե. Սարգսյանին, ձեռքերը հետևում ձեռնաշղթա անցկացրած վիճակում, ոտքերով և զինվորական մահակով ծեծի են ենթարկել, ապա հարթաշուրթով պարբերաբար սեղմել նրա ձեռքերի մատների եղունքները, ապա արյունազեղված եղունգների տակ ասեղ են մտցրել ու տանջել նրան՝ պատճառելով առանձնակի ցավ, որից նա բազմիցս ուշաթափվել է: Նույն գիշերը նշված պաշտոնատար անձինք Ե.Սարգսյանին, առանց հիմքերի, կիսամերկ վիճակում պահել են ռազմական ոստիկանության բաժնի ընդունիչ-բաշխիչի ցուրտ խցիկում, զրկել ջրից և սննդից:

Նշված օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների իրականացման շրջանակներում Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանություն են տեղափոխվել զինծառայողներ Կարեն Անտոնյանը, Գուրգեն

⁶ Սույն դատական ակտը Երևանի Ավան և Նոր Նորք համայնքների առաջին ատյանի դատարանի կողմից կայացվել է Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարանում Միշա Հարությունյանի վերաբերյալ գործի քննության ընթացքում Միշա Հարությունյանի նկատմամբ խոշտանգումների վերաբերյալ ամբաստանյալի և պաշտպանի հայտարարությունների հիման վրա հարուցված քրեական գործի քննության և լուծման արդյունքում:

Տավարածյանը և այլոք, իսկ մարտի 5-ին նաև Միշա Հարությունյանը: Այս անձինք ևս ենթարկվել են խոշտանգման, նրանց նկատմամբ կիրառվել են բռնության այն նույն դաժան մեթոդներն, ինչ է.Սարգսյանի նկատմամբ (մահակի հարվածներ, հարթաշուրթով և ասեղով պատճառված մարմնական ցավ ու տառապանք, ձեռքերը ծոծրակին պահած ու ծնկի վիճակում ոտնաթաթերին հասցված հարվածներ): Բռնությունները շարունակելու սպառնալիքով Միշա Հարությունյանին հարկադրել են ցուցմունքներ տալ սպանություն կատարելու, Գուրգեն Տավարածյանին՝ այդ սպանությանն ականատես լինելու, իսկ Կարեն Անտոնյանին՝ այդ սպանությանն իրազեկ լինելու մասին: Նրանք միաժամանակ տուժողներին սպառնացել են կիրառված բռնությունների մասին վերադասին հայտնելու դեպքում հաշվեհարդար լինել:

Քրեական գործի դատաքննության ընթացքում հետազոտված ապացույցների գնահատման արդյունքում Երևանի Ավան և Նոր Նորք համայնքների առաջին ատյանի դատարանը գտավ, որ ՀՀ ռազմական ոստիկանության և ՀՀ պաշտպանության նախարարության նշված աշխատակիցների կողմից Երջանիկ Սարգսյանի, Միշա Հարությունյանի, Կարեն Անտոնյանի և Գուրգեն Տավարածյանի նկատմամբ բռնություններ կիրառելը, ծեծելը, մարմնական վնասվածքներ պատճառելը ապացուցված են, իսկ ամբաստանյալների պատճառաբանությունները այն մասին, որ տուժողների նկատմամբ բռնություններ չեն կիրառվել, նրանց չեն ծեծել, մարմնական վնասվածքներ չեն պատճառել, անհիմն են և հետապնդում են քրեական պատասխանատվությունից խուսափելու նպատակ:

Ավան և Նոր Նորք համայնքների առաջին ատյանի դատարանի այս եզրահանգումը կարևոր նշանակություն ունեցավ Միշա Հարությունյանի վերաբերյալ գործի հետագա քննության համար ինչպես Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում, այնպես էլ Հարությունյանն ընդդեմ Հայաստանի ՄԻԵԴ վճռի հիման վրա վերաբացված քրեական գործով վարույթի համար:⁷

⁷ Այս մասին տես Վահե Ենգիբարյան «Վատ վերաբերմունքի ու անպատժելիության դեմ պայքարը և Հայաստանի Հանրապետության դատական պրակտիկան», Երևան 2010, էջեր 13-39:

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Երևան քաղաքի Ավան և Նոր Նորք համայնքների առաջին ատյանի դատարանը

ՆԱԽԱԳԱՅՈՒԹՅԱՄԲ՝ Ս.ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆԻ

ՔԱՐՏՈՒԴԱՐՈՒԹՅԱՄԲ՝ Լ.ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ
Ս. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ

ՄԵՂԱԴՐՈՂՆԵՐ՝ Գ. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ
Կ.ՓԻԼՈՅԱՆ

ՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐ՝ Վ. ՅԱՎՐՈՒԲՅԱՆ
Լ. ՍԻՄՈՆՅԱՆ
Հ. ԻՍԱԶԱՆՅԱՆ
Ս. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՏՈՒԺՈՂՆԵՐ՝ Ե. ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Մ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
Գ. ՏԱՎԱՐԱԾՅԱՆ
Կ. ԱՆՏՈՆՅԱՆ

ՏՈՒԺՈՂՆԵՐԻ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐ՝ Ս. ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Վ. ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ
Հ. ԱԼՈՒՍՅԱՆ

2002թ. հոկտեմբերի 9-ին Երևան քաղաքում, դատարանում դռնբաց դատա-
կան նիստում քննեց գործն ըստ մեղադրանքի՝

ԱՐՇԱԿ ՄԻՂՐՊԱՏԻ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆԻ, ծնված 1964թ. Երևան քաղա-
քում, հայ, ՀՀ քաղաքացի, բարձրագույն կրթությամբ, ամուսնա-
ցած, խնամքին 6 անձ, չղատված, հիվանդության պատճառով
վաղակետ գորացրվել է զինվորական ծառայությունից, տառա-
պում է միտրալ փակամի անբավարարություն հիվանդությամբ,
աշխատել է ՀՀ պաշտպանության նախարարության ռազմական
ոստիկանության ընդունիչ-բաշխիչ բաժնի պետ, բնակվել է
ք.Երևան, Դավիթաշեն, 7-րդ փողոց, տուն 35, կալանքի տակ է
2001թ. օգոստոսի 28-ից, ՀՀ քր.օր. 193 հոդվածի 2-րդ մասով,
268 հոդվածի «Բ» կետով:

ԱՐՏԱԿ ԱՐԱՐԱՍԻ ՆԻԿՈՂՈՍՅԱՆԻ, ծնված 1971թ. Երևան քաղաքում, հայ, ՀՀ քաղաքացի, բարձրագույն կրթությամբ, ամուսնացած, խնամքին 3 անձ, առողջ, 1993-1994թթ. ծառայել է բանակում, աշխատել է ՀՀ պաշտպանության նախարարության Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության քրեական հետախուզության օպեր-լիազոր, չդատված, բնակվել է ք. Երևան, Արամ Խաչատրյան փողոց, շենք 33/1, բն. 10, կալանքի տակ է 2001թ. սեպտեմբերի 24-ից, ՀՀ քր.օր 193 հոդվածի 2-րդ մասով, 268 հոդվածի «Բ» կետով:

ՀԱՅԿ ՀԱՍԼԵՏԻ ՄԿՐՏՉՅԱՆԻ, ծնված 1977թ. Երևան քաղաքում, հայ, ՀՀ քաղաքացի, թերի բարձրագույն կրթությամբ, ամուսին չունի, խնամքին ոչ ոք, 1995-1997թ. ծառայել է ՀՀ ՆԳՆ հատուկ նշանակության զուսնարտակում, չդատված, մինչև 1999թ. ապրիլ ամիսն աշխատել է ՀՀ պաշտպանության նախարարության Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության ուղեկցող դասակի ջոկի հրամանատար, այնուհետև մինչև կալանք Երևան քաղաքի Արաբկիրի էլցանցում որպես ինժեներ, բնակվել է ք. Երևան, Շիրազի փողոց, շենք 18, բն. 36, կալանքի տակ է 2001թ. սեպտեմբերի 19-ից, ՀՀ քր.օր. 193 հոդվածի 2-րդ մասով, 268 հոդվածի «Բ» կետով:

ՄԻՇԱ ՎՈԼՈՂՅԱՅԻ ՄԵՃԼՈՒՄՅԱՆԻ, ծնված 1947թ. ՀՀ Շամշադինի շրջանի Բերդ ավանում, հայ, ՀՀ քաղաքացի, բարձրագույն իրավաբանական կրթությամբ, առողջ, ամուսնացած, խնամքին 2 անձ, չդատված, աշխատել է ՀՀ պաշտպանության նախարարության Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության բաժնի պետի օպերատիվ գծով տեղակալ, ՀՀ ազգային անվտանգության նախարարության 3-րդ գլխավոր վարչության 6-րդ բաժնի պետի տեղակալ, բնակվում է Գեղարքունիքի մարզի Դարամակ գյուղում, կալանքի տակ չէ, ՀՀ քր.օր. 268 հոդվածի «Ա» կետով:

Դատարանը դատաքննությամբ պարզեց հետևյալը՝

Արշակ Մանուկյանը, Արտակ Նիկողոսյանը, Հայկ Մկրտչյանը ՀՀ քր.օր. 193 հոդվածի 2-րդ մասով, 268 հոդվածի «Բ» կետով, Միշա Մեժլումյանը ՀՀ քր.օր. 268 հոդվածի «Ա» կետով մեղադրվում են հետևյալ արարքների համար.

1998թ. դեկտեմբերի 4-ին թիվ 33651 գործնասում մարտական հերթապահության ժամանակ հրազենային կրակոցի վնասվածքներից սպանվել է զինծառայող Սերգո Հարությունյանը: Նույն տարվա դեկտեմբերի 12-ին հրազենային վնասվածքներից սպանվել է մահ թիվ 49971 գործնասի զինծառայող Միեր Հախվերդյանը: Մինչև 1999թ. մարտ ամիսը նշված սպանությունները չեն բացահայտվել: Այդ կապակցությամբ օպերատիվ հետախուզական միջոցառումներ իրականացնելու համար զինդատախազության կողմից հանձնարարություններ են տրվել Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության բաժնի: 1999թ. մարտի 1-ին ՀՀ պաշտպանության նախարարության Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության բաժնի օպերատիվ բաժանմունքի պետ Արշակ Միհրդատի Մանուկյանը Միեր Հախվերդյանի սպանության վերաբերյալ քրեական գործով օպերատիվ միջոցառումներ իրականացնելու համար թիվ 49971 գործնասից Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության բաժին է տեղափոխել զինծառայող Երջանիկ Սերժիկի Սարգսյանին և չորս համածառայողներ:

րի: Նույն օրը Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության բաժնի օպերատիվ աշխատանքների գծով պետի տեղակալ Միշա Մեժլունյանն իր աշխատասենյակում, ակնհայտ դուրս գալով օրենքով իրեն վերապահված իրավունքներից ու լիազորությունների սահմաններից և չարաշահելով պաշտոնեական դիրքը, անձնական շահագրգռվածությունից ելնելով, այն՝ Սիեր Հախվերդյանի սպանությունը բացահայտելու նպատակով ծեծել և մարմնական վնասվածքներ է հասցրել Երջանիկ Սարգսյանին, ոտքով հարվածել է նրան, հրել-զցել է հատակին և ոտքով խփել է նրա դեմքին, որի հետևանքով Երջանիկ Սարգսյանն ուշաթափվել է: Վերջինիս նկատմամբ բռնություն կիրառելու, ինչպես նաև այդ բռնությունները հետագայում շարունակելու սպառնալիքով Միշա Մեժլունյանը Երջանիկ Սարգսյանից պահանջել է խոստովանել սպանությունը: Դրանից անմիջապես հետո Արշակ Մանուկյանը Երջանիկ Սարգսյանին տարել է իր աշխատասենյակ, որտեղ Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության բաժնի օպերատիվ բաժանմունքի սպա Արտակ Նիկողոսյանի, նույն բաժնի ուղեկցող դասակի ջոկի հրամանատար Հայկ Սկրտչյանի և նույն բաժնի մեկ այլ աշխատակցի հետ, ակնհայտ անցնելով իրենց վերապահված իրավունքների և լիազորությունների սահմանները և չարաշահելով իրենց պաշտոնեական դիրքը, տակնապես ժամանակ ծեծել, խոշտանգել են Երջանիկ Սարգսյանին, նրանից պահանջել խոստովանել Մ.Հախվերդյանի սպանությունը: Երջանիկ Սարգսյանի ձեռքերը հետևում ձեռնաշղթա անցկացրած վիճակում նրանք ոտքերով և զինվորական մահակով հարվածել են տուժողի մարմնի տարբեր մասերին: Արշակ Մանուկյանը և նրա համձնարարությամբ Արտակ Նիկողոսյանը, Հայկ Սկրտչյանը հարթաշուրթով պարբերաբար սեղմել են տուժողի ձեռքերի մատների եղունքները, ապա արյունազեղված եղունգների տակ ստել են մտցրել ու տանջել նրան, պատճառելով առանձնակի ցավ, որից նա բազմիցս ուշաթափվել է: Նույն գիշերը Երջանիկ Սարգսյանին, առանց հիմքերի, կիսամերկ վիճակում պահել են ռազմական ոստիկանության բաժնի ընդունիչ-բաշխիչի ցուրտ խցիկում, զրկել ջրից և սննդից: Սարտի 2-ին բռնությունները Ե.Սարգսյանի նկատմամբ շարունակվել են, որոնց ժամանակ տուժողը ցուցմունքներ է տվել Սիեր Հախվերդյանի սպանության շուրջ:

1999թ. մարտի 4-ին Արշակ Մանուկյանը թիվ 33651 գործառնախի զինծառայող Սերգո Հարությունյանի սպանության վերաբերյալ քրեական գործով օպերատիվ միջոցառումներ իրականացնելու համար գործառնախից ռազմական ոստիկանություն է տեղափոխել զինծառայողներ Կարեն Անտոնյանին, Գուրգեն Տավարածյանին և այլոց, իսկ մարտի 5-ին՝ նաև Միշա Հարությունյանին: Այստեղ Արշակ Մանուկյանը, Հայկ Սկրտչյանը, Արտակ Նիկողոսյանը մի քանի օր շարունակ ծեծել են նրանց, զինվորական մահակով բազմաթիվ հարվածներ են հասցրել Միշա Հարությունյանին և մյուսներին. հարթաշուրթով սեղմել են նրանց մատների եղունգները՝ պատճառելով տարբեր աստիճանի մարմնական վնասվածքներ: Ապա հարկադրել են հանել կոշիկները, ձեռքերը պահել ծոծրակին ու ծնկած վիճակում մահակով հարվածել են տուժողների ոտնաթաթերի տակ: Բռնությունները շարունակելու սպառնալիքով Միշա Հարությունյանին հարկադրել են ցուցմունքներ տալ Սերգո Հարությունյանին սպանելու, Գուրգեն Տավարածյանին՝ այս սպանությանը ակամատես լինելու, իսկ Կարեն Անտոնյանին՝ այդ սպանությանն իրագել լինելու մասին: Նրանք միաժամանակ տուժողներին սպառնացել են կիրառված բռնությունների մասին վերադասին հայտնելու դեպքում հաշվեհարդար լինել: Միշա Մեժլունյանը բռնություն գործադրելու սպառնալիքով Միշա Հարությունյանից պահանջել է խոստովանել

սպանությունը, իսկ Կարեն Անտոնյանից՝ հայտնել, որ տեսել է սպանության պահը:

2000թ. հունվարի 5-ին Արշակ Մանուկյանը երևանում, ռազմական ոստիկանության վարչության իր աշխատասենյակում Կարեն Անտոնյանից պահանջել է բռնությունների կապակցությամբ ցուցմունք տալ, որ իրեն /Արշակ Մանուկյանին/ չի ճանաչում, ոչ ոք իրեն չի ծեծել, իսկ մատների վնասվածքներն առաջացել են մեքենայի դռան արանքում մնալու հետևանքով: Կարեն Անտոնյանը, կատարելով Արշակ Մանուկյանի պահանջը, տվել է այդ բովանդակությամբ ցուցմունք:

Արշակ Մանուկյանի, Արտակ Նիկողոսյանի, Հայկ Մկրտչյանի կողմից երջանիկ Սարգսյանի և մյուսների նկատմամբ սիստեմատիկաբար գործադրված և նախադեպ չունեցող, իրենց բնույթով դաժան, արժանապատվությունը ստորացնող և խոշտանգման բնույթ կրող, գործողություններն առաջացրել են ծանր հետևանքներ, այն է՝ ոտնահարվել են բազմաթիվ զինծառայողների՝ օրենքով պահպանվող իրավունքները և շահերը, խախտվել է ռազմական ոստիկանության աշխատակցի գործելակերպի նկատմամբ զինծառայողների, նրանց հարազատների ու շրջապատի անձանց ունեցած համոզմունքը և պատկերացումները, արատավորվել է ռազմական ոստիկանության աշխատակցի պատիվն ու հեղինակությունը:

ՀՀ քր.օր.193 հոդվածի 2-րդ մասով, 268 հոդվածի «Բ» կետով մեղադրանքում ամբաստանյալ Արշակ Մանուկյանը, Արտակ Նիկողոսյանը, Հայկ Մկրտչյանը և ՀՀ քր.օր. 268 հոդվածի «Ա» կետով մեղադրանքում Միշա Մեծլումյանն իրենց մեղավոր չեն ճանաչել և տվել են հետևյալ ցուցմունքները:

Արշակ Մանուկյանը ցուցմունք է տվել, որ Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության քրեական հետախուզության բաժանմունքի պետի պաշտոնում աշխատած ժամանակ՝ 1999թ. փետրվար-մարտ ամիսներին մասնակցել է մի շարք սպանությունների բացահայտման ուղղությամբ իրականացված օպերատիվ միջոցառումներին, անձամբ կատարել է գործողություններ, զրուցել է գործերով անցնող բազմաթիվ վկաների հետ, սակայն Գուրգեն Տավարածյանին, Երջանիկ Սարգսյանին, Միշա Հարությունյանին, Կարեն Անտոնյանին չի ծեծել, նրանց նկատմամբ բռնություն չի կիրառել, նրանց նկատմամբ կիրառված բռնություններին տեղյակ չէ: Ինչ վերաբերում է տուժողների և մյուսների՝ իրենց մեղադրող ցուցմունքներին, ապա դրանք իրականությանը չեն համապատասխանում, շինծու և հորինված են:

/հ.1 գթ. 39-40, 41-42, հ.2 գթ.163, դատ.նիստ. արձանագրություն/

Ամբաստանյալ Արտակ Նիկողոսյանը ՀՀ քր.օր-ի 193 հոդվածի 2-րդ մասով, 268 հոդվածի «Բ» կետով մեղադրանքում իրեն մեղավոր չի ճանաչել և ցուցմունք է տվել, որ Սերգո Հարությունյանի և Մեհր Հախվերդյանի սպանությունների վերաբերյալ քրեական գործով Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության բաժնում 1999թ. փետրվար-մարտ ամիսներին իրականացված օպերատիվ միջոցառումների ընթացքում զինծառայողների նկատմամբ բռնություններ չի գործադրել, ոչ-ոքի չի ծեծել և մարմնական վնասվածք չի պատճառել: Ինչ վերաբերում է տուժողների կողմից իրեն մեղադրող ցուցմունքներ տալուն, ապա նրանք իրեն զրպարտում են, ընդ որում, Երջանիկ Սարգսյանը և Միշա Հարությունյանը դրանով նպատակ են հետապնդում խուսափել սպանությունների համար քրեական պատասխանատվությունից, իսկ Կարեն Անտոնյանը և Գուրգեն Տավարածյանը ցանկանում են քողարկել Երջանիկ Սարգսյանի և

Միշա Հարությունյանի կողմից կատարած սպանությունները: Իրեն ներկայացված մեղադրանքը շինծու է:

/հ.3 գթ. 95-98, 108-111, 136, հ.4 գթ. 56-60, 99-101, դատ.նիստի արձ./:

Ամբաստանյալ Հայկ Սկրտչյանը ՀՀ քր.օր. ՀՀ քր.օր-ի 193 հոդվածի 2-րդ մասով, 268 հոդվածի «Բ» կետով մեղադրանքում իրեն մեղավոր չի ճանաչել և ցուցմունք է տվել, որ, աշխատելով Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության ուղեկցող դասակի ջոկի հրամանատար, միայն իրականացրել է զինծառայողների տեղափոխումը զինվորական մասերից ռազմական ոստիկանություն, զինվորական դատախազություն, մեկուսարան, բայց տուժողների նկատմամբ բռնություն չի գործադրել, նրանց չի ծեծել: Ինչ վերաբերում է իրեն մեղադրող տուժողների ցուցմունքներին, ապա դրանք իրականությանը չեն համապատասխանում: Իրեն ներկայացված մեղադրանքները շինծու են: Արշակ Մանուկյանը իր ղեկավարը չի հանդիսացել և իրեն որևէ հանձնարարություն չի տվել, ինքը, ունենալով միայն զինծառայողներին ուղեկցելու, տեղափոխելու պարտականություն, կատարել է միայն այդ աշխատանքը, որի ընթացքում զինծառայողների նկատմամբ բռնություն չի գործադրել:

/հ.3 գթ. 84-86, 89-91, 113-116, 123, 135-147, 159, հ.4 գթ. 90-92, դատ.նիստի արձ./

Ամբաստանյալ Միշա Մեժլումյանը ՀՀ քր.օր. 268 հոդվածի «Ա» կետով մեղադրանքում իրեն մեղավոր չի ճանաչել և ցուցմունքներ է տվել, որ զինծառայողներ Սերգո Հարությունյանի և Միեր Հախվերդյանի սպանությունների վերաբերյալ քրեական գործերով Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության բաժնում 1999թ. փետրվար-մարտ ամիսներին իրականացված օպերատիվ միջոցառումների ընթացքում ինքը որևէ զինծառայողի նկատմամբ բռնություն չի կիրառել, որևէ մեկին չի ծեծել, չի սպառնացել բռնություն կիրառել: Միեր Հախվերդյանի սպանության գործով 1999թ. մարտի 1-ին զորամասից Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանություն են տեղափոխել զինծառայող Երջանիկ Սարգսյանին և դեպքի օրը նույն դիրքում գտնվող մյուս զինծառայողներին, որոնց հետ ինքը, Արշակ Մանուկյանը, Արտակ Նիկողոսյանը, Հայկ Սկրտչյանը ռազմական ոստիկանության բաժնում իրականացրել են անհրաժեշտ օպերատիվ գործողություններ, որոնց արդյունքում սպանությունը բացահայտվել է և պարզվել, որ այն կատարել է Երջանիկ Սարգսյանը:

Սերգո Հարությունյանի սպանության գործով օպերատիվ միջոցառումներ իրականացնելու համար 1999թ. մարտի 4-ին և 5-ին զորամասից ռազմական ոստիկանության բաժին են տեղափոխվել զինծառայողներ Միշա Հարությունյանը, Կարեն Անտոնյանը, Գուրգեն Տավարածյանը և այլ զինծառայողներ, որոնց անվանական չի կարող նշել: Օպերատիվ միջոցառումների ընթացքում ինքը գուրցել է Կարեն Անտոնյանի, Գուրգեն Տավարածյանի և Միշա Հարությունյանի հետ, սակայն նրանց նկատմամբ բռնություն չի կիրառել, նրանց սպառնալիքներ չի տվել, ինչ վերաբերում է տուժողների կողմից իրեն մեղադրող ցուցմունքներ տալուն, ապա դրանք իրականությանը չեն համապատասխանում: Տուժողներից Երջանիկ Սարգսյանը և Միշա Հարությունյանը իրեն մեղադրող ցուցմունքներ են տվել, քանի որ քրեական պատասխանատվության են կանչվել ծանր հանցագործության համար, իսկ մյուս տուժողները ցանկացել են հովանավորել իրենց համածառայողներին:

/ Հ.4 գթ. 61-72, 74-77, 103-105, 122-123, դատ.նիստ. արձ. /

Ամբաստանյալներ Արշակ Մանուկյանի, Արտակ Նիկողոսյանի, Հայկ Սկրտչյանի և Միշա Մեժլումյանի պատճառաբանություններն այն մասին, որ ի-

րենք զինծառայող տուժողների նկատմամբ բռնություն չեն կիրառել, բռնություն կիրառելու սպառնալիքներ չեն տվել, տուժողներն իրենց զրպարտում են, անհիմն են, իսկ նրանց արարքները հիմնավորված են հետևյալ ապացույցներով:

Տուժող Երջանիկ Սերժիկի Սարգսյանի ցուցմունքներով, որ 1998թ. դեկտեմբերի 12-ին մարտական հերթապահության ժամանակ հրազենի կրակոցից սպանվել է համածառայող Սիեր Յախվերոյանը: 1991թ. մարտի 1-ին առավոտյան զորամաս է եկել Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության քրեական հետախուզության բաժանմունքի պետ Արշակ Մանուկյանը, որին մինչ այդ չի ճանաչել: Նա իրեն և մի քանի այլ զինծառայողների նույն օրը տեղափոխել է ռազմական ոստիկանություն: Կեսօրին իրեն տարել են ոստիկանապետի տեղակալ, զննապետի համազգեստ կրող Միշա Մեժլումյանի մոտ: Վերջինս իրեն հարցրել է, թե ինչու է սպանել Միշա Յախվերոյանին: Ինքը նրան պատասխանել է, որ ինքը չի սպանել և սպանությունից տեղեկություն չունի: Այդ ժամանակ Մ.Մեժլումյանի աշխատասենյակ է մտել ոստիկանության մի աշխատակից, վերցրել է հարթաշուրթը /պլաստիկաբլիթ/ և գնացել: Որոշ ժամանակ անց կողքի սենյակից ինքը լսել է գոռոցներ և հասկացել է, որ հարթաշուրթով տանջում են իր համածառայողին: Միշա Մեժլումյանը իրեն զգուշացրել է, որ սպանությունը չխոստովանելու դեպքում ինքը կարժանանա նույն վիճակին, որից հետո ծնկով հարվածել է իր որովայնին, հրել զցել է հատակին և ոտքով հարվածել է քներակին, որից ինքը ուշաթափվել է: Ուշքի գալուց հետո իրեն տեղափոխել են Արշակ Մանուկյանի աշխատասենյակ, որտեղ վերջինս և նրա հանձնարարությամբ բաժնի աշխատակիցներ Արշակ Նիկողոսյանը, Յայկ Սկրտչյանը ձեռքերով, ոտքերով, ռետինե մահակով երկար ժամանակ ծեծել են իրեն՝ նշելով, որ ինքն է սպանել Սիեր Յախվերոյանին և պետք է դրանում խոստովանի: Այնուհետև Արշակ Մանուկյանը մյուսների ներկայությամբ նույն հարթաշուրթով սեղմել է ձեռքի մատների եղունգները, ապա եղունգների տակ ասել մտցրել: Նույն գործողությունները Արշակ Մանուկյանի հանձնարարությամբ կատարել են Արտակ Նիկողոսյանը, Յայկ Սկրտչյանը: Այդ գործողությունների ընթացքում ինքը երեք անգամ ուշաթափվել է: Արշակ Մանուկյանը ժամանակ առ ժամանակ եկել, հետաքրքրվել է ծեծի ընթացքով և հանձնարարել է շարունակել բռնությունները մինչ խոստովանական ցուցմունք տալը: Գիշերվա ժամը 2-ին իրեն տարել են ոստիկանության ճաշարան, սակայն ցավերից չի կարողացել սնվել:

Այդ ժամանակ ճաշարան եկած ոստիկանությունում ծառայող իր համաքաղաքացիներ Վարդանը և Վազգենը տեսել են իր դեմքի վնասվածքները: Ինքը նրանց պատմել է, որ իրեն ծեծել են ոստիկանության աշխատակիցները ու պահանջել խոստովանել սպանությունը: Այդ պահին եկել է Արշակ Մանուկյանը, իրեն տարել խցիկ, հանել բուշլատն ու ժիլետը և կիսամերկ վիճակում պահել ցուրտ խցիկում: Մարտի 2-ին Արշակ Մանուկյանը իրեն կրկին տարել է իր աշխատասենյակ և մահակով, ձեռքերով ու ոտքերով ծեծել է: Նույն օրը երեկոյան Արշակ Մանուկյանը բռնությունները շարունակելու սպառնալիքով պահանջել է խոստովանական ցուցմունք տալ: Ինքը, վախենալով, հետագա խոշտանգումներից խուսափելու համար, խոստովանական հայտարարություն է արել:

Նույն օրը կեսգիշերին Արշակ Մանուկյանն իրեն տարել է կողքի աշխատասենյակ, որտեղ ինքը հարկադրված ցուցմունք է տվել Սիեր Յախվերոյանին սպանելու վերաբերյալ: Մարտի 9-ին իրեն տեղափոխել են Մարտակերտի զին-

դատախազություն և պահել 2 օր: Այդ ընթացքում ինքը հանդիպել է համածառայողներ Արտյոմ Գրիգորյանին, Գագիկ Գզոյանին, Էռնեստ Մելքունյանին և Մանվել Չաթոյանին, որոնց ցույց է տվել մատների և մարմնի մյուս մասերի վնասվածքները, նրանց պատմել, որ դրանք պատճառել են Արշակ Մանուկյանը և նրա աշխատողները: Մարտի 11-ին իրեն ձերբակալել են սպանության կասկածանքով, կալանավորել ու տեղափոխել են Ստեփանակերտի քննչական մեկուսարան: Այստեղ մարտի 24-ին ինքը տեսակցություն է ունեցել իր հոր հետ և նրան պատմել է ոստիկանների կողմից կիրառված բռնությունների մասին, ցույց է տվել իր մարմնական վնասվածքները:

1999թ. մայիսի 14-ին իր նկատմամբ քրեական գործը կարճելուց հետո իր հարազատներին պատմել է իր նկատմամբ ոստիկանությունում կատարված բռնությունների մասին և ցույց է տվել մատների վնասվածքները:

Միշա Մեժլունյանի կողմից իր նկատմամբ բռնություններ կիրառելու, բռնություն կիրառելու սպառնալիքներ տալու հանգամանքը Երջանիկ Սարգսյանը պնդել է նաև Միշա Մեժլունյանի հետ առերես հարցաքննության ժամանակ:

/h.2 գթ. 48-57, 59, 82-86, h.3. գթ.108, 113-116, 3.4. 74-79, դատ. նիստի արձ./

Տուժողի ներկայացուցիչ Սերժիկ Սարգսյանի ցուցմունքներով, որ 1999թ. մարտի 1-ին տեղեկացել է, որ բանակում ծառայող իր որդի Երջանիկ Սարգսյանը գտնվում է Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանությունում: Մարտի 2-ին ինքը գնացել է Ստեփանակերտ և հանդիպել ոստիկանության քրեական հետախուզության բաժանմունքի պետ Արշակ Մանուկյանին, որն իրեն հայտնել է, որ Երջանիկը սպանություն է կատարել ու դրանում խոստովանել: Իր հարցին, թե որդուն ծեծել են, Արշակ Մանուկյանը պատասխանել է, որ նորմալ վերաբերվելու դեպքում նա սպանությունը չէր խոստովանի: Մարտի 25-ին Ստեփանակերտի քննչական մեկուսարանում հանդիպել է որդու հետ և տեսել, որ նրա ձեռքի մատների եղունգները կապտած են, իսկ աջ աչքի շրջանում կան կապտուկներ:

Որդին իրեն պատմել է, որ դեմքի վնասվածքները պատճառվել են մարտի 1-ին՝ ռազմական ոստիկանության պետ տեղակալ Միշա Մեժլունյանի ոտքի հարվածի հետևանքով: Որդին իրեն ցույց է տվել նաև ոտքերի վերքերը և կապտուկները, որ դրանք պատճառել են Արշակ Մանուկյանը և նրա աշխատողները, որոնք երկու օր շարունակ իրեն ծեծել են ձեռքերով, ոտքերով ու մահակով, հարթաշուրթով սեղմել են մատները, եղունգների տակ ասեղ մտցրել՝ պահանջելով ցուցմունք տալ սպանություն կատարելու մասին: 1999թ. մայիսի 14-ին Երջանիկի նկատմամբ քրեական գործը կարճվել է և նա տուն վերադառնալով՝ հարազատներին ցույց է տվել դեռևս պահպանված մարմնական վնասվածքները: 1999թ. հունիսի 9-ին Երջանիկը ենթարկվել է դատաբժշկական փորձաքննության, որի ժամանակ փորձագետին պատմել է Արշակ Մանուկյանի և մյուսների կողմից իր նկատմամբ կիրառված բռնությունների, հարթաշուրթով մատները սեղմելու և եղունգների տակ ասեղ մտցնելու, ոստիկանապետի տեղեկալ Միշա Մեժլունյանի կողմից ոտքով գլխին հարվածելու մասին: Ի հաստատումն ասածների որդին փորձագետ բժշկի ներկայությամբ եղունգների բացվածքի մեջ ասեղ է մտցրել:

/h.2 գթ.19-22, դատ. նիստ. արձ./

Վկա Վազգեն Սահակի Պետրոսյանի ցուցմունքներով, որ Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանությունում աշխատած ժամանակ՝ 1999թ. մարտի

սկզբին ոստիկանության ճաշարանում պատահաբար հանդիպել է զինծառա-
յության մեջ գտնվող համաքաղաքացի Երջանիկ Սարգսյանին և տեսել, որ նրա
դեմքն ուռած է, մեկ աչքը ուռած, կապտած: Ինքը հետաքրքրվել է վնասվածք-
ներով, սակայն մոտեցել է ռազմական ոստիկանության քրեական հետախու-
զության բաժանմունքի պետ Արշակ Մանուկյանը և արգելել իրենց հաղոր-
դակցվել: Բանակից զորացրվելուց հետո Երջանիկի մարմնական վնասվածք-
ների մասին պատմել է նրա հարազատներին:

/h. 2 գթ, 60-62 դատ. նիստ. արձ. /:

Վկա Մանվել Չաթոյանի ցուցմունքով, որ 1999թ. մարտի սկզբին Ստեփա-
նակերտի ռազմական ոստիկանության շենքում Երջանիկ Սարգսյանին տեսել է
ծեծված, աչքի տակ կապտած, ոտքերն ուռած վիճակում: Երջանիկը պատմել
է, որ մարտի 1-ին ռազմական ոստիկանությունում իրեն ծեծել են ոստիկաննե-
րը և պահանջել, որ ինքը խոստովանի Սիեր Չախվերդյանի սպանությունը:

/ h.2 գթ, 60-62 /

Վկա Էմեստ Սելբունյանի ցուցմունքներով, որ 1999թ. մարտի սկզբին
Ստեփանակերտի կայազորի զինվորական դատախազությունում հանդիպել է
համաժառանգ Երջանիկ Սարգսյանին, որը խիստ նիհարած է եղել, դեմքը
կապտած, մատների եղունգները սևացած վիճակում, նրա մարմնի տարբեր
մասերում տեսել է կապտուկներ: Երջանիկը պատմել է, որ նույն օրը մարտի 1-
ին և 2-ին Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանությունում իրեն ծեծել են,
հարթաշուրթով սեղմել մատները և եղունգների տակ ասեղ մտցրել՝ պահանջե-
լով խոստովանել Սիեր Չախվերդյանի սպանությունը:

/ h.2 գթ. 74-76, 118-120, h.3. գթ. 63-66 /

Վկա Գագիկ Գզրյանի ցուցմունքով, որ 1999թ. մարտի սկզբին Ստեփանա-
կերտի ռազմական ոստիկանության շենքում համաժառանգ Երջանիկ Սարգս-
յանին տեսել է ծեծված, աչքն ուռած վիճակում: Երջանիկը պատմել է, որ իրեն
1999թ. մարտի 1-ին և 2-ին ծեծել են ռազմական ոստիկանության աշխատա-
կիցները և պահանջել խոստովանել Սիեր Չախվերդյանի սպանությունը:

/h.2 գթ. 72-73, 115/

Դատաբժշկական փորձագետի 1999թ. հունիսի 9-ի թիվ 160 եզրակացու-
յամբ, որ Երջանիկ Սարգսյանի մոտ առկա է աջ ձեռքի 5-րդ մատի և ձախ ձեռքի
3-րդ ու 5-րդ մատների եղունգների այլաձևություններ:

/h.2 գթ. 34-36/

Փորձագետ Արթուր Ղանբարյանի ցուցմունքով, որ Երջանիկ Սարգսյանը
չէր կարող ինքն իրեն պատճառել իր մատների վնասվածքները:

/h.2 գթ. 130-133/

Անձին ճանաչման ներկայացնելու վերաբերյալ արձանագրություններով,
որ տուժող Երջանիկ Սարգսյանը ճանաչել է Արտակ Նիկողոսյանին և Հայկ
Սկրտչյանին, նշելով, որ նրանք 1999թ. մարտի 1-ին և 2-ին Ստեփանակերտի
ռազմական ոստիկանության շենքում Արշակ Մանուկյանի և մյուսների մաս-
նակցությամբ տևական ժամանակ ոտքերով ու ռետինե մահակով ծեծել են ի-
րեն, հարթաշուրթով սեղմել մատները, ասեղ մտցրել եղունգների տակ, պատ-
ճառել մարմնական վնասվածքներ՝ պահանջելով խոստովանել Սիեր Չախ-
վերդյանի սպանությունը:

/ 3.3 գթ. 107, 112/

Տուժող Միշա Էդիկի Հարությունյանի ցուցմունքներով, որ 1998թ. դեկտեմ-
բերի 4-ին մարտական հերթապահության ժամանակ հրազենային վնասված-
քից սպանվել է համաժառանգ Սերգո Հարությունյանը: 1999թ. մարտի 5-ին ե-

րեկոյան ռազմական ուստիկանության երկու աշխատակիցներ զորամասից իրեն տեղափոխել են Ստեփանակերտի ռազմական ուստիկանություն և ժամը 22-ի սահմաններում տարել քրեական հետախուզության բաժանմունքի պետ Արշակ Մանուկյանի մոտ: Վերջինիս հետ սենյակում գտնվել են ուստիկանության աշխատակիցներ Արտակ Նիկողոսյանը, Հայկ Մկրտչյանը և ուրիշներ: Արշակ Մանուկյանն իրեն հարցրել է, թե ինչու է ինքը սպանել Սերգո Հարությունյանին: Ինքը նրան պատասխանել է, որ ինքը չի սպանել Սերգոյին: Դրանից հետո Արտակ Նիկողոսյանը, Հայկ Մկրտչյանը և մյուսները Արշակ Մանուկյանի կարգադրությամբ շուրջ 4 ժամ ձեռքերով, ոտքերով և ռետինե մահակով ծեծել են իրեն, որի հետևանքով ինքը երկու անգամ ուշաթափվել է: Ծեծի ժամանակ Արշակ Մանուկյանը ներկա է գտնվել և, երբ ինքը ընկել է հատակին, նա ոտքով հարվածել է իր կրծքավանդակին: Առավոտյան ժամը 10-ին իրեն տարել են Արշակ Մանուկյանի կողքի աշխատասենյակ, որտեղ նա պահանջել է խոստովանել Սերգո Հարությունյանի սպանությունը՝ սպառնալով հակառակ դեպքում ավելի շատ տանջել: Ա.Մանուկյանի կարգադրությամբ ուստիկանության աշխատակիցը հարթաշուրթով շուրջ երկու ժամ սեղմել է ձեռքի մատները մինչև որ եղունգների տակ արյուն է հավաքվել և մաշկը պատռվել: Իրեն մինչև մարտի վերջը պահել են դատախազությունում, պարբերաբար ծեծել ու պահանջել են խոստովանել սպանությունը: Մարտի վերջին իրեն տեղափոխել են Մարտակերտի կայազորի զինդատախազություն, իսկ ապրիլի 10-ին կրկին վերադարձրել են ռազմական ուստիկանություն: Վերադարձի ճանապարհին Արշակ Մանուկյանը իրեն սպառնացել է սպանության վերաբերյալ խոստովանական ցուցմունք չտալու դեպքում հաշվեհարդար լինել իր հետ: Նույն օրը Ստեփանակերտի ռազմական ուստիկանության բաժնի պետ տեղակալ Միշա Մեժլումյանը հայտնել է, որ ինքն է զբաղվելու սպանության բացահայտմամբ, սպառնացել է ստորացնել իրեն, իսկ սպանությունը խոստովանելու դեպքում խոստացել է արարքը որակել որպես անզույշ: Դրանից հետո ինքը տվել է խոստովանական ցուցմունք: Իր մատների եղունգների վնասվածքներն առաջացել են 1999թ. մարտի սկզբին Ստեփանակերտի ռազմական ուստիկանությունում՝ ուստիկանների կողմից հարթաշուրթով եղունգները սեղմելու հետևանքով:

/h. 1 գթ. 13-14, 97-102, h.3, գթ. 75, 89-91, 102-104, h.4 գթ, 103-105, դատ. նիստի արձ./

Վկա Էդիկ Հարությունյանի ցուցմունքներով, որ 1999թ. մարտի 15-ին զանգահարել են իրենց տուն և հայտնել, որ իր որդի Միշան գտնում է Ստեփանակերտի ռազմական ուստիկանությունում և պահանջել են շտապ ներկայանալ բաժին: Մարտի 16-ին իր ազգականներ Աշոտ Հովսեփյանի և Արթուր Մարգարյանի հետ մեկնել է Ստեփանակերտ ու համդիպել ռազմական ուստիկանության քրեական հետախուզության բաժանմունքի պետ Արշակ Մանուկյանին: Նա իրենց հայտնել է, որ իր որդի Միշան կասկածվում է Սերգո Հարությունյանի սպանության մեջ, այդ մասին ականատես երկու վկաներ ցուցմունքներ են տալիս, սակայ Միշան չի խոստովանում, ինչի համար ինքը նրան «կապտացրել, լողակ է սարքել», այսինքն ծեծել է: Մարտի 17-ին Արշակ Մանուկյանի և ռազմական ուստիկանության բաժնի պետի տեղակալ Միշա Մեժլումյանի թույլտվությամբ համդիպել է իր որդի Միշային և տեսել, որ նրա թևերը ուռած են, իսկ մատների եղունգները կապտած, եղունգների շրջանում միսը փուչիկներ տված: Կապտուկներ է տեսել նաև որդու ոտքերի սրունքներին և մարմնի մյուս մասերին: Միշան պատմել է, որ մարտի 5-ին իրեն բերել են ուստիկանություն և Արշակ Մանուկյանի կարգադրությամբ ու նրա ներկայությամբ ուստիկանության

աշխատակիցները ծեծել են իրեն, հարթաշուրթով սեղմել մատների եղունգները՝ պահանջելով խոստովանել սպանությունը: 1999թ. հունիսի 9-ին Միշան ենթարկվել է դատաբժշկական փորձաքննության և արձանագրել է, որ նրա մատների վնասվածքներն առաջացել են հարթաշուրթով սեղմելու հետևանքով:

Չետագայում՝ Սերգո Չարությունյանի սպանության գործով դատաքննության ժամանակ տեղեկացել է, որ Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության բաժնում 1999թ. մարտ ամսին ծեծել ու մարմնական վնասվածքներ են պատճառել նաև Կարեն Անտոնյանին ու Գուրգեն Տավարածյանին, հարթաշուրթով սեղմել նրանց մատները: Չետագայում տեղեկացել է, որ 1999թ. մարտին Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանությունում Արշակ Մանուկյանի ու մյուսների կողմից նման բռնություններ են կիրառվել նաև զինծառայող Երջանիկ Սարգսյանի նկատմամբ:

/h.1 գթ. 152-155, 157-158, 169, h.2 գթ. 2-6, 8-14, 152-155, դատ. նիստի արձ./

Վկա Արտյոմ Սարգսյանի ցուցմունքներով, որ իր ազգականներ Էդիկ Չարությունյանի և Աշոտ Չովսեփյանի հետ 1999թ. մարտի 16-ին մեկնել են Ստեփանակերտ և հանդիպել ռազմական ոստիկանության բաժնի քրեական հետախուզության բաժանմունքի պետ Արշակ Մանուկյանին: Նա հայտնել է, որ Էդիկ Չարությունյանի որդի Միշա Չարությունյանը կասկածվում է 1998թ. դեկտեմբերի 4-ին համաժառայող Սերգո Չարությունյանի սպանության մեջ: Արշակ Մանուկյանը պատմել է, որ Միշան չի խոստովանում սպանությունը, որի համար ինքը նրան «իր ձեռքերով լխկել է», այսինքն՝ ծեծել: Մարտի 17-ին Արշակ Մանուկյանի և բաժնի պետի տեղակալ Միշա Մեժլումյանի թույլտվությամբ հանդիպել են Միշային և տեսել, որ նրա թևերն ուռած են, իսկ ձեռքերի մատների եղունգները՝ կապտած:

/h.2 գթ. 40-44, դատ. նիստ. արձ./

Դատաբժշկական փորձաքննության 1999թ. հունիսի 9-ի թիվ 145 եզրակացությամբ, որ Միշա Չարությունյանի երկու դաստակների մատների վրա հայտնաբերվել են կենտրոնում շագանակագույն և ծայրամասերում դեղնավուն արյունազեղումների տեսքով վնասվածքներ, որոնք առաջացել են բութ առարկաների բազմակի ցավ պատճառելու հետ զուգորդված հարթաշուրթով սեղմելու հետևանքով, կարող էին առաջանալ մարտի սկզբին և դասվում են առողջությունը կարճատև քայքայող թեթև մարմնական վնասվածքների շարքին:

/h.1 գթ. 18-20/

Անձին ճանաչման ներկայացնելու վերաբերյալ արձանագրություններով, որ Միշա Չարությունյանը 2001թ. սեպտեմբերի 14-ին ճանաչել է Չայկ Մկրտչյանին, իսկ սեպտեմբերի 17-ին՝ Արտակ Նիկողոսյանին և հայտնել, որ նրանք 1999թ. մարտի 5-ին Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանությունում Արշակ Մանուկյանի կարգադրությամբ ու ներկայությամբ ոստիկանության այլ աշխատակիցների հետ ռետինե մահակներով ծեծել են իրեն ու պատճառել մարմնական վնասվածքներ՝ պահանջելով խոստովանել Սերգո Չարությունյանի սպանությունը: Բացի այդ, Չայկ Մկրտչյանը և Արտակ Նիկողոսյանը ներկա են գտնվել ոստիկանության աշխատակցի կողմից իր մատները հարթաշուրթով սեղմելուն և տեսել իր նկատմամբ իրականացված խոշտանգումները:

/h.3 գթ. 88, 101/:

Տուժող Կարեն Անտոնյանի ցուցմունքներով, որ 1998թ. դեկտեմբերի 4-ին մարտական հերթապահության ժամանակ հրազենային կրակոցից սպանվել է իր համաժառայող Սերգո Չարությունյանը: 1999թ. մարտի 4-ին Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության քրեական հետախուզության բաժանմունքի

պետ Արշակ Մանուկյանը իրեն, իր համաժառանգորդներ Գուրգեն Տավարածյանին, Արսեն Դովհաննիսյանին և Դեմրիկ Չայրապետյանին տեղափոխել է Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության բաժին: Նույն օրն Արշակ Մանուկյանը իրեն կանչել և պանաջել է ասել Սերգո Զարուբյունյանին սպանողի անունը: Ինքը պատասխանել է, որ սպանությունը չի տեսել և չի կարող ասել, թե ով է սպանել: Մարտի 5-ին կրկին տարել են Արշակ Մանուկյանի մոտ, որը ոստիկանության աշխատակիցներ Չայկ Մկրտչյանի, Արտակ Նիկողոսյանի և Էրիկ Գևորգյանի ներկայությամբ հարթաշուրթով /պլասկագուպցիով/ սեղմել է ձեռքի մատների եղունգները, այնուհետև նրա կարգադրությամբ նույնը արել է Էրիկ Գևորգյանը: Մատները սեղմելու հետևանքով իր եղունգներն արյունազեղվել են իսկ մաշկը պոկոտվել է: Մոտ 30 րոպե հետո Արշակ Մանուկյանի կարգադրությամբ բերել են Գուրգեն Տավարածյանին, որը եղել է ծեծված վիճակում: Արշակ Մանուկյանը իրեն և Գուրգեն Տավարածյանին կարգադրել է հանել կոշիկները և ծնկել հատակին, որից հետո Չայկ Մկրտչյանի, Արտակ Նիկողոսյանի հետ ռետինե մահակով հարվածել են իր և Գուրգենի ոտքերի տակին և մարմնի մյուս մասերին: Իրենք ցավերից գոռացել են, հարվածները մեղմելու նպատակով մահակը բռնելու համար ձեռքերը պարզել են, սակայն հարվածել են նաև իրենց թևերին, որի հետևանքով ուռել են ձեռքերը: Արշակ Մանուկյանը հարթաշուրթով սեղմել է իր և Գուրգենի մատները: Երբ Գուրգեն Տավարածյանին տարել են, իսկ ինքը ոտքի է կանգնել, Արշակ Մանուկյանը հարվածել է իր ոտքերի տակին և վայր գցել, ապա ոտքով խփել է իր գլխին: Զարվածի հետևանքով իր գլուխը կպել է հատակի շրիշակին /պլենտուսին/ ու մաշկը պատռվել է, վերքը, քթանցքերը և բերանը արնահոսել են: Նույն օրը ոստիկանության շենքում Արշակ Մանուկյանի պահանջով ինքը քննիչին ցուցմունք է տվել, որ Գուրգեն Տավարածյանն իրեն պատմել է, թե տեսել է Միշա Զարուբյունյանի կողմից Սերգո Զարուբյունյանին սպանելու պահը: Դրանից հետո ինքը Գուրգեն Տավարածյանի հետ շուրջ մեկ ամիս մնացել են ոստիկանության ճաշարանում: Ապրիլի սկզբին Արշակ Մանուկյանն իրեն կանչել և պահանջել է, որ իրենք քննիչին ասեն, որ ոստիկանությունում ոչ-ոքի չեն ծեծել, բռնություն չեն կիրառել, իսկ մատների վնասվածքներն առաջացել են մեքենայի դռան արևքում մնալու հետևանքով: Ապրիլ ամսին իրեն իր մոտ է կանչել ռազմական ոստիկանության պետի տեղակալ Միշա Մեժլունյանը և պահանջել քննիչին ասել, որ տեսել է Միշա Զարուբյունյանի կողմից Սերգո Զարուբյունյանին սպանելու պահը:

1999թ. մայիսի 8-ին բանակից զորացրվելուց հետո իր հարազատներին պատմել է Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության աշխատողների կողմից իրեն ծեծելու, հարթաշուրթով մատները սեղմելու և մարմնակալով վնասվածքներ պատճառելու մասին, ցույց է տվել վնասված մատները և գլխի վնասվածքը: Դունիսի 9-ին ենթարկվել է դատաբժշկական փորձաքննության և փորձագետին հայտնել, որ իր մատների վնասվածքները առաջացել են 1999թ. մարտի 5-ին Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության բաժնում հարթաշուրթով սեղմելու հետևանքով, իսկ գլխի վնասվածքը հասցրել է Արշակ Մանուկյանը:

2000թ. հունվարի 5-ին Իջևանի ռազմական ոստիկանության երկու աշխատակիցներ Արշակ Մանուկյանի կարգադրությամբ իրեն բերել են Երևանի ռազմական ոստիկանության վարչություն և տարել Արշակ Մանուկյանի մոտ: Նա իրեն ասել է, որ քիչ հետո գալու է զինդատախազության քննիչը և ինքը նրա մոտ պետք է ցուցմունք տա, որ իրեն ոչ-ոք չի ծեծել, հարթաշուրթով եղունգներ

րը չի սեղմել, իսկ մատների վնասվածքներն առաջացել են մեքենայի դռան արանքում մնալու հետևանքով: Նա նաև պահանջել է, որ ճանաչման ներկայացնելու դեպքում ինքը մատնացույց անի մեկ ուրիշի և հայտնի որ իրեն չի ճանաչում ու նրա հետ չի առնչվել: Արշակ Մանուկյանը միաժամանակ սպառնացել է, որ այդ բովանդակությամբ ցուցմունք չտալու, իր պահանջները չկատարելու դեպքում կսպանի, որից հետո զանգահարել ու կանչել է քննիչին: Ժամը 24-ի սահմաններում եկել է քննիչը և հարցաքննության ժամանակ ինքն Արշակ Մանուկյանի պահանջով հայտնել է, որ նրան չի ճանաչում, Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանությունում իրեն չեն ծեծել, վնասվածք չեն պատճառել: Դետազայում Սերգո Զարությունյանի սպանության վերաբերյալ քրեական գործով ցուցմունքներ է տվել ոստիկանների կողմից իրեն ծեծելու, հարթաշուրթով մատները սեղմելու, խոշտանգելու մասին:

/h. 1 գթ. 5-6, 43-46, 63-70, 74, h. 3 գթ. 35-38, 41-42, 135-137, h. 4 գթ. 107-110, h. 1 գթ. 173-174, 213-224, դատ. նիստի արձ./

Վկա Ռիմա Էլլարյանի ցուցմունքներով, որ 1999թ. մարտ ամսին Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության բաժնում ծեծել են իր որդի, զինծառայող Կարեն Անտոնյանին, մահակով հարվածել են ոտքերին և մարմնի այլ մասերին, հարթաշուրթով սեղմել են մատների եղունգները և պահանջել են ցուցմունք տալ Սերգո Զարությունյանի սպանության գործով: Բացի այս, ոստիկանության քրեական հետախուզության պետ Արշակ Մանուկյանը հարվածել և գլխի շրջանում վնասվածք է հասցրել Կարեն Անտոնյանին, հետագայում պահանջել բռնությունների մասին չասել համապատասխան մարմիններին, հակառակ դեպքում սպառնացել է հաշվեհարդար լինել:

/h. 1 գթ. 78-79, h. 3 գթ. 138-140/

Դատաբժշկական փորձաքննության 1999թ, հունիսի 2-ի թիվ 522 եղրակացությամբ, որ Կարեն Անտոնյանի գլխի ձախ կողմնային շրջանի մազածածկ մասում հայտաբերվել է անհարթ մակերեսով կիսավարդագույն սպի, որը սալջարդ վերքի ապաքինման հետևանք է: Կարեն Անտոնյանի գլխի վերքը և ձախ դաստակի բրրորդ մատի եղունգի վնասվածքը հետևանք են բուք առարկաների ներգործության, եղունգի վնասվածքը կարող էր առաջանալ հարթաշուրթով սեղմելու հետևանքով, դրանք կարող էին հասցվել Կարեն Անտոնյանի նշված հանգամանքներում ու ժամանակին, և դասվում են առողջության կարճատև քայքայումով թեթև մարմնական վնասվածքների շարքին:

/h. 1 գթ. 9-10/

Անձին ճանաչման ներկայացնելու մասին 2001թ. սեպտեմբերի 20-ի արձանագրությամբ, որ տուժող Կարեն Անտոնյանը ճանաչել է Զայկ Զանլետի Սկրտչյանին և հայտնել, որ նա 1999թ. մարտի 5-ին Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության շենքում Արշակ Մանուկյանի, Արտակ Նիկողոսյանի և մյուսների հետ ռետինե մահակով ծեծել է իրեն և պահանջել ցուցմունք տալ Միշա Զարությունյանի կողմից Սերգո Զարությունյանի սպանությունը տեսնելու վերաբերյալ: Այդ ընթացքում Արշակ Մանուկյանը Զայկ Սկրտչյանի ներկայությամբ հարթաշուրթով սեղմել է մատների եղունգները և պատճառել մարմնական վնասվածք:

/h. 3 գթ. 144/

Անձին ճանաչման ներկայացնելու մասին 2001թ. հոկտեմբերի 10-ի արձանագրությամբ, որ տուժող Կարեն Անտոնյանը ճանաչել է Արտակ Նիկողոսյանին և հայտնել, որ նա 1999թ. մարտի 5-ին Ստեփանակերտի ռազմական ոստիկանության շենքում Արշակ Մանուկյանի, Զայկ Սկրտչյանի և մյուսների հետ

ռետիկնե մահակով ծեծել է իրեն ու պահանջել ցուցմունք տալ Միշա Հարութ-
յունյանի կողմից Սերգո Հարությունյանի սպանությունը տեսնելու վերաբերյալ:
Այդ ընթացքում Արշակ Մանուկյանը Արտակ Նիկողոսյանի ներկայությամբ հար-
թաշուրթով սեղմել է իր մատների եղունգները և պատճառել մարմնական
վնասվածքներ:

/h.4 գթ. 55/

Տուժող Գուրգեն Տավարածյանի ցուցմունքներով, որ 1998թ. դեկտեմբերի
4-ին մարտական հերթապահության ժամանակ հրագնային կրակոցից սպան-
վել է իր համածառայող Սերգո Հարությունյանը: 1999թ. մարտի 4-ին Ստեփա-
նակերտի ռազմական ոստիկանության քրեական հետախուզության բաժան-
մունքի պետ Արշակ Մանուկյանն իրեն, իր համածառայողներ Կարեն Անտոնյա-
նին, Արսեն Հովհաննիսյանին և Հենրիկ Հայրապետյանին տեղափոխել է Ստե-
փանակերտի ռազմական ոստիկանության բաժին: Այդ օրը Արշակ Մանուկյանն
իրեն կանչել է իր մոտ և պահանջել պատմել սպանության մանրամասները: Ին-
քը պատմել է սպանության վերաբերյալ իր տված ցուցմունքները, սակայն Ար-
շակ Մանուկյանը հայտնել է, որ ինքը ճիշտ չի ասում և հարթաշուրթով սեղմել է
իր մատների եղունգները, ապա ոտքերով և ռետիկնե մահակով հարվածել է իր
մարմնի տարբեր մասերին: Հաջորդ օրը մարտի 5-ին Արշակ Մանուկյանը ոս-
տիկանության աշխատողներ Հայկ Մկրտչյանի, Արտակ Նիկողոսյանի ներկա-
յությամբ շարունակել է իրեն ծեծել, որից հետո տարել է Կարեն Անտոնյանի
մոտ և պահանջել ցուցմունք տալ Միշա Հարությունյանի կողմից Սերգո Հա-
րությունյանի սպանությունը տեսնելու մասին: Արշակ Մանուկյանը պահանջել
է հանել կոշիկները, ծնկել հատակին, իսկ ծեռքերը դնել ծոծրակին, որից հետո
Հայկ Մկրտչյանի, Արտակ Նիկողոսյանի հետ ռետիկնե մահակով տևական ժա-
մանակ հարվածել է իր ու Կարեն Անտոնյանի ոտքերի տակ: Այնուհետև հար-
թաշուրթով սեղմել է իր և Կարեն Անտոնյանի մատները: Նույն օրը ոստիկա-
նության շենքում Արշակ Մանուկյանի պահանջով ցուցմունք է տվել և հայտնել,
որ տեսել է Միշա Հարությունյանի կողմից Սերգո Հարությունյանի սպանելու
պահը և այդ մասին պատմել է Կարեն Անտոնյանին: 1999թ. հունիսի 19-ին են-
թարկվել է դատաբժշկական փորձաքննության և փորձագետին հայտնել, որ իր
մատների վնասվածքներն առաջացել են 1999թ. մարտի 5-ին Ստեփանակերտի
ռազմական ոստիկանության բաժնում Արշակ Մանուկյանի կողմից հարթաշուր-
թով սեղմելու հետևանքով: 1999թ. նոյեմբերի 30-ին Արշակ Մանուկյանի պա-
հանջով քննիչին ցուցմունք է տվել, որ իրեն ոչ-ոք չի ծեծել և հարթաշուրթով
մատները չի սեղմել, իսկ մատների վնասվածքներն առաջացել են մեքենայի
դռան տակ մնալու հետևանքով:

*/ h.1 գթ. 11-12, 31-32, 81-86, 90, 135-137, 170-173, 200-212, h.3 գթ. 217,
218, 220, h.4 գթ. 90-92, 99-101, դատ. նիստի արձ. /*

Դատաբժշկական փորձագետի 1999թ. հունիսի 19-ի թիվ 144 եզրակա-
ցությամբ, որ Գուրգեն Տավարածյանի ծախս ծեռքի 2-րդ և 5-րդ մատների
եղունգների տակ հայտնաբերվել են արյունազեղումների ձևով վնասվածքներ,
որոնք պատճվել են բութ առարկայի ներգործությունից, հնարավոր է դրանց ա-
ռաջացումը 1999թ. մարտ ամսին և դասվում են առանց առողջության կար-
ճատև քայքայման թեթև մարմնական վնասվածքների շարքին:

/ h.1 գթ. 20-21/

Դատարանը, գնահատելով ձեռք բերված ապացույցները, գտավ, որ Ար-
շակ Մանուկյանի, Արտակ Նիկողոսյանի, Հայկ Մկրտչյանի և Միշա Մեժլումյա-
նի կողմից տուժողներ երջանիկ Սարգսյանի, Միշա Հարությունյանի, Կարեն

Անտոնյանի և Գուրգեն Տավարածյանի նկատմամբ 1999թ. մարտ ամսի սկզբին բռնություններ կիրառելուց նրանց ծեծելը, մարմնական վնասվածքներ պատճառելը ապացուցված են, իսկ ամբաստանյալների պատճառաբանություններն այն մասին, որ տուժողների նկատմամբ բռնություններ չեն կիրառել, նրանց չեն ծեծել, մարմնական վնասվածքներ չեն պատճառել, անհիմն են և հետապնդում են քրեական պատասխանատվությունից խուսափելու նպատակ:

Մեղադրողը դատական վիճաբանությունների փուլում, պատճառաբանելով, որ ամբաստանյալներ Արշակ Մանուկյանը, Արտակ Նիկողոսյանը, Հայկ Մկրտչյանը հետաքննություն կամ նախաքննություն կատարող անձ չեն հանդիսացել, ՀՀ քր.օր. 193 հոդվածով նախատեսված հանցագործության ստեղծելու չեն համարվում, հրաժարվեց ամբաստանյալներին ՀՀ քր.օր 193 հոդվածի 2-րդ մասով ներկայացված մեղադրանքից:

Մեղադրողը, միաժամանակ պատճառաբանելով, որ ամբաստանյալներ Արշակ Մանուկյանի, Արտակ Նիկողոսյանի և Հայկ Մկրտչյանի արարքը ծանր հետևանք չի առաջացրել, քանի որ տուժողներից երկուսին պատճառվել են միայն առողջության կարճատև քայքայման թեթև մարմնական վնասվածքներ, մեկին՝ առանց առողջության կարճատև քայքայման թեթև մարմնական վնասվածքներ, իսկ մեկին պատճառված մարմնական վնասվածքի ծանրության աստիճանը հնարավոր չի եղել որոշել, միջնորդեց ամբաստանյալների արարքը ՀՀ քր.օր. 268 հոդվածի «Բ» կետից վերադրակել նույն հոդվածի «Ա» կետով:

Համաձայն ՀՀ քր.դատ.օր. 35 հոդվածի 4-րդ կետի՝ ամբաստանյալի նկատմամբ քրեական հետապնդում իրականացնելուց հրաժարվելու մասին մեղադրողի հայտարարությունը դատարանի համար քրեական վարույթը կարճելու և քրեական հետապնդումը դադարեցնելու հիմք է, ուստի ամբաստանյալներ Արշակ Մանուկյանի, Արտակ Նիկողոսյանի և Հայկ Մկրտչյանի նկատմամբ ՀՀ քր.օր. 193 հոդվածի 2-րդ մասով գործի վարույթը պետք է կարճել և քրեական հետապնդումը դադարեցնել:

Դատարանը գտնում է, որ մեղադրողի պատճառաբանությունն այն մասին, որ ամբաստանյալներ Արշակ Մանուկյանի, Արտակ Նիկողոսյանի և Հայկ Մկրտչյանի արարքը ծանր հետևանք չի առաջացրել, հիմնավորված է և ամբաստանյալների արարքը ՀՀ քր.օր. 268 հոդվածի «Բ» կետից պետք է վերադրակել նույն հոդվածի «Ա» կետով հետևյալ պատճառաբանությամբ: Տվյալ հանցակազմի համար ծանր հետևանք կարող է համարվել տուժողներին ծանր մարմնական վնասվածքներ պատճառելը: Մինչդեռ քննվող գործով տուժողներից Միշա Հարությունյանին և Կարեն Անտոնյանին պատճառվել են առողջության կարճատև քայքայումով թեթև մարմնական վնասվածքներ, Գուրգեն Տավարածյանին՝ առանց առողջության կարճատև քայքայման թեթև մարմնական վնասվածքներ, իսկ Երջանիկ Սարգսյանին պատճառված մարմնական վնասվածքների ծանրության աստիճանը հնարավոր չի եղել պարզել: Ամբաստանյալների արարքում բացակայում են նաև ծանր հետևանքների մասին վկայող այլ հանգամանքները:

Արշակ Մանուկյանի, Արտակ Նիկողոսյանի, Հայկ Մկրտչյանի և Միշա Մեծլունյանի նկատմամբ պատիժ նշանակելիս դատարանը հաշվի է առնում նրանց արարքի հասարակական վտանգավորության աստիճանը և ամբաստանյալների անձերը: Ամբաստանյալները նախկինում արատավորված չեն եղել, զբաղվել են հանրօգուտ աշխատանքով, բնութագրվում են դրական: Արշակ Մանուկյանի խնամքին են գտնվում թոշակառու ծնողները, երեք անչափահաս երեխա-

ները և չաշխատող կինը, Արշակ Մանուկյանը տառապում է ռևմատիզմ, ատիվ ֆազա, կրկնակի հարձակում, սիրտ-հոդային ձև, ռևմոկարդիա, ռևմոկարդիոսկլերոզ, ձգձգվող ընթացքով սեպտիկ էնդոկարդիտ սրացման շրջանում, երկփեղկ /միտրալ/ փականի անբավարարություն, ծախ փորոքի խրոնիկական անբավարարություն տուտալ սրտային անբավարարություն 2-3 աստիճանի, թոքերի այտուց, կանգային թոքաբորբ, ռևմատիկ պոլիարթրիտ հիվանդություններով: Նա 1990թ.-ից մասնակցել է ՀՀ սահմանների պաշտպանության մարտական գործողություններին և Արցախի ազատագրական պայքարին: ՀՀ երկրապահ կամավորականների միության կողմից 1997թ. հոկտեմբերի 6-ին պարգևատրվել է «Նիզախություն» կրծքանշանով, ՀՀ պաշտպանության նախարարի 1996թ. դեկտեմբերի 20-ի հրամանով պարգևատրվել է «1992-1994թթ. մարտական գործողությունների մասնակից» շքանշանով, ՀՀ նախագահի 2000թ. մայիսի 20-ի հրամանագրով պարգևատրվել է «Մարտական ծառայություն» մեդալով, Միշա Մեժլումյանը 1992-1994թթ. մասնակցել է ՀՀ սահմանների պաշտպանության մարտական գործողություններին, նրա խնամքին է գտնվում անչափահաս որդին: Արտակ Նիկողոսյանի խնամքին են գտնվում երկու մանկահասակ երեխաները և չաշխատող կինը:

Ղեկավարվելով ՀՀ քր.դատ.օր 357-360-րդ հոդվածներով, դատարանը

Վ Ն Ո Ւ Ց

ԱՐՇԱԿ ՄԻՉՐԴԱՏԻ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆԻՆ մեղավոր ճանաչել ՀՀ քր.օր-ի 268 հոդվածի «Ա» կետով և դատապարտել ազատազրկման 3 /երեք/ տարի 6 ամիս ժամանակով: Արշակ Մանուկյանի նկատմամբ ՀՀ քր.օր-ի 193 հոդվածի 2-րդ - մասով գործի մասը կարճել:

Արշակ Մանուկյանի նկատմամբ կիրառել «Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700ամյակի կապակցությամբ համաներում հայտարարելու մասին» ՀՀ Ազգայի ժողովի 2001թ. հունիսի 12-ի որոշման 1-ին կետի «Բ» ենթակետը և նրան ազատել պատժի կրումից:

Արշակ Մանուկյանի նկատմամբ ընտրված խափանման միջոց կալանքը վերացնել և ամբաստանյալին ազատ արձակել դատարանի դահլիճից:

ԱՐՏԱԿ ԱՐԱՐԱՏԻ ՆԻԿՈՂՈՍՅԱՆԻՆ մեղավոր ճանաչել ՀՀ քր.օր. 268 հոդվածի «Ա» կետով և դատապարտել ազատազրկման 3 /երեք/ տարի ժամանակով:

Արտակ Նիկողոսյանի նկատմամբ ՀՀ քր.օր. 193 հոդվածի 2-րդ մասով գործի մասը կարճել:

Արտակ Նիկողոսյանի նկատմամբ կիրառել «Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700ամյակի կապակցությամբ համաներում հայտարարելու մասին» ՀՀ Ազգայի ժողովի 2001թ. հունիսի 12-ի որոշման 1-ին կետի «Ա» ենթակետը և ամբաստանյալին ազատել պատժի կրումից:

Արտակ Նիկողոսյանի նկատմամբ ընտրված խափանման միջոց կալանքը վերացնել և ամբաստանյալին ազատ արձակել դատարանի դահլիճից:

ՀԱՅԿ ՀԱՄԼԵՏԻ ՄԿՐՏՉՅԱՆԻՆ մեղավոր ճանաչել ՀՀ քր.օր. 268 հոդվածի «Ա» կետով և դատապարտել ազատազրկման 3 /երեք/ տարի ժամանակով:

Հայկ Մկրտչյանի նկատմամբ ՀՀ քր.օր. 193 հոդվածի 2-րդ մասով գործը կարճել:

Հայկ Մկրտչյանի նկատմամբ կիրառել «Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700ամյակի կապակցությամբ համաներում

հայտարարելու մասին» ՀՀ Ազգային ժողովի 2001թ. հունիսի 12-ի որոշման 1-ին կետի «Ա» ենթակետը և ամբաստանյալին ազատել պատժի կրումից: Հայկ Մկրտչյանի նկատմամբ ընտրված խափանման միջոց կալանքը վերացնել և ամբաստանյալին ազատ արձակել դատարանի դահլիճից: ՄԻՇԱ ՎՈԼՈՂՅԱՅԻ ՄԵԺԼՈՒՄՅԱՆԻՆ մեղավոր ճանաչել ՀՀ քր.օր. 268 հոդվածի «Ա» կետով և դատապարտել ազատազրկման 3 /երեք/ տարի ժամանակով: Միշա Մեժլումյանի նկատմամբ կիրառել «Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700 ամյակի կապակցությամբ համաներում հայտարարելու մասին» ՀՀ Ազգային ժողովի 2001թ. հունիսի 12-ի որոշման 1-ին կետի «Բ» ենթակետը և ամբաստանյալին ազատել պատժի կրումից: Միշա Մեժլումյանի նկատմամբ ընտրված ստորագրություն չհեռանալու մասին խափանման միջոցը վերացնել: Դատավճիռը կարող է բողոքարկվել ՀՀ քրեական և զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարանին այն հրապարակվելու օրվանից 15 օրվա ընթացքում:

Ներկայացվող երկրորդ որոշումը մի փոքր այլ բնույթ ունի, սակայն նույնպես վերաբերելի է խոշտանգումների և անմարդկային վերաբերմունքի հարցերին: Խոսքը 2007 թվականի մայիսի 12-ին ՀՀ Ոստիկանության գլխավոր վարչության շենքից ենթադրաբար իրեն դուրս նետած Լևոն Գուլյանի մահվան փաստի կապակցությամբ հարուցված, կարճված, ապա՝ դատարանի որոշման հիման վրա կրկին հարուցված քրեական գործի մասին է:

Վկայակոչված գործի առանձնահատկությունը և հետաքրքրությունը կայանում է նրանում, որ այն վերաբերում է ոչ թե խոշտանգման կամ վատ վերաբերմունքի վերաբերյալ հայտարարությանը, այլ օպերատիվ հարցման հրավիրված անձի մահվան փաստին: Այսպես, 2007 թվականի մայիսի 12-ին ՀՀ ոստիկանության վարչական շենքի բակում Լևոն Գուլյանի մահվան փաստի առթիվ Երևան քաղաքի դատախազությունում հարուցվել է քրեական գործ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 110-րդ հոդվածի 1-ին մասի հատկանիշներով: Նախաքննությունը կատարվել է Երևան քաղաքի դատախազության վարույթում, իսկ 2007 թվականի դեկտեմբերի 12-ին այն վարույթ է ընդունվել ՀՀ հատուկ քննչական ծառայության ՀԿԳ ավագ քննիչի կողմից: 2008 թվականի մարտի 12-ին ՀՀ հատուկ քննչական ծառայության ՀԿԳ ավագ քննիչ Գ. Պետրոսյանը որոշում է կայացրել վերը նշված գործի վարույթը կարճելու մասին՝ հանցակազմի բացակայության պատճառաբանությամբ: 2008 թվականի մարտի 26-ին ՀՀ գլխավոր դատախազության ավագ դատախազ Զ. Թադևոսյանի որոշմամբ տուժողի իրավահաջորդի ներ-

կայացուցիչների բողոքը մերժվել է՝ անհիմն լինելու պատճառաբանությամբ:

Երևան քաղաքի Կենտրոն և Նորք-Մարաշ համայնքների ընդհանուր իրավասության դատարանի 2008 թվականի հունիսի 6-ի որոշմամբ թիվ 63200707 քրեական գործով ՀԿԳ ավագ քննիչ Գ. Պետրոսյանի՝ քրեական գործը կարճելու մասին 2008 թվականի մարտի 12-ի որոշումը վերացվել է և գործի վարույթը վերսկսվել է:

Լևոն Գուլյանի գործը գտնվում է ինչպես ՀՀ ներպետական իշխանությունների և հասարակության, այնպես էլ միջազգային հանրության ուշադրության կենտրոնում: Սասնավորապես, «Վատ վերաբերմունքի և անպատժելիության դեմ պայքարը ու վատ վերաբերմունքի արդյունավետ քննությունը» վերտառությամբ՝ Հայաստանի վերաբերյալ զեկույցի⁸ 55-րդ կետում նշված է «ՀՀ Ոստիկանության գլխավոր վարչության շենքից 12.05.2007թ. իրեն ենթադրաբար դուրս նետած Լ.Գ.-ի մահվան փաստի առթիվ, հարուցված քրեական գործի կարճման դեմ դատական կարգով ներկայացված բողոքում հիմնավորված էր, որ կարճման որոշումը կայացվել է հապճեպ և գործի համար էական նշանակություն ունեցող հանգամանքների ոչ բավարար քննության արդյունքում: Այս որոշմամբ անտեսվել էր զանգվածային լրատվամիջոցների կողմից տրամադրված տեղեկությունը, այն հետևողականորեն չէր գնահատել ոստիկանության աշխատակիցների ցուցմունքները և անձին ոստիկանություն բերելու հիմքերը, այն մաս չի ներառում ոստիկանության բաժնի պետի հարցաքննությունը և այլ գործողություններ, որոնք ողջամտորեն անհրաժեշտ էին քննության բազմակողմանիությունն ապահովելու համար»: Ձեկույցի 60-րդ կետի համաձայն՝ «Վերոնշյալ՝ Լ.Գ.-ի մահվան գործով, (...), դատարանների կողմից մատնանշված բացթողումները, թույլ են տալիս ենթադրություն անել այն մասին, որ անգամ կարևոր և լայնորեն լուսաբանված գործերով չի բացառվում, որ որոշ առանցքային քննչական գործողություններ և ամբողջ ընթացակարգեր կարող են ոչ պատշաճ ձևով հետաձգվել և ձգձգվել»:

⁸ Տե՛ս, Էրիկ Սվանիձե «Ձեկույց Հայաստանի վերաբերյալ: Վատ վերաբերմունքի և անպատժելիության դեմ պայքարը ու վատ վերաբերմունքի արդյունավետ քննությունը», Երևան «Անտարես» 2010:

Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ

06.06.2008թ.

ք. Երևան

Երևան քաղաքի Կենտրոն և Նորք-Մարաշ համայնքների ընդհանուր իրավասության դատարանը, նախագահությամբ դատավոր Գ. Ավետիսյանի, քարտուղարությամբ Զ. Ջալալյանի, մասնակցությամբ տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչներ Ա. Կարախանյանի, Զ. Ղուկասյանի, ԶԳ գլխավոր դատախազության ավագ դատախազ Զ. Թադևոսյանի, ԶԳ հատուկ քննչական ծառայության ԶԿԳ ավագ քննիչ Գ. Պետրոսյանի, քննության առնելով բողոք բերող անձանց Ա. Կարախանյանի, Զ. Ղուկասյանի ԶԳ քրեական դատավարության օրենսգրքի 290-րդ հոդվածի կարգով ներկայացրած բողոքը

Պ Ա Ր Ձ Ե Ց

Տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչներ՝ Ա. Կարախանյանը և Զ. Ղուկասյանը դիմելով դատարան հայտնել են, որ 2007թ. մայիսի 12-ին ԶԳ ոստիկանության վարչական շենքի բակում Լևոն Գուլյանի մահվան փաստի առթիվ Երևան քաղաքի դատախազությունում հարուցվել է քրեական գործ ԶԳ քրեական օրենսգրքի 110-րդ հոդվածի 1-ին մասի հատկանիշներով: Նախաքննությունը կատարվել է Երևան քաղաքի դատախազության վարույթում, իսկ 2007թ. դեկտեմբերի 12-ին այն վարույթ է ընդունել ԶԳ հատուկ քննչական ծառայության ԶԿԳ ավագ քննիչը: 2008թ. մարտի 12-ին ԶԳ հատուկ քննչական ծառայության ԶԿԳ ավագ քննիչ Գ. Պետրոսյանը որոշում է կայացրել վերը նշված գործի վարույթը կարճելու մասին՝ հանցակազմի բացակայության պատճառաբանությամբ:

2008թ. մարտի 26-ին ԶԳ գլխավոր դատախազության ավագ դատախազ Զ. Թադևոսյանի որոշմամբ տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչների բողոքը մերժվել է՝ անհիմն լինելու հիմքով:

Դիմողները նշել են, որ այդ որոշումն անօրինական է, չհիմնավորված ու չպատճառաբանված, հետևաբար, այն ենթակա է վերացման՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ. քրեական վարույթն իրականացնող մարմինը նախաքննության ընթացքում խախտել է ԶԳ քրեական դատավարության օրենսգրքի 17-րդ հոդվածի պահանջները:

Մասնավորապես. նախաքննության մարմնի կողմից պատշաճ գնահատական չի տրվել 2007թ. մայիսի 9-12-ը ընկած ժամանակահատվածում Լևոն Գուլյանին, Զայկ Մելքունյանին, Սարիեն Գրիգորյանին ազատությունից ապօրինի զրկելու, նրանց խոշտանգումների, արժանապատվությունը նվաստացնող վերաբերմունք դրսևորելու և Գուլյանին մահ պատճառելուն ուղղված ոստիկանության աշխատակիցների գործողություններին: Նշված օրերին Լ. Գուլյանը, վկաներ Զ. Մելքունյանն ու Մ. Գրիգորյանը տևական ժամանակով առանց օրինական հիմքերի և անհրաժեշտության պահվել են ԶԳ ոստիկանության Շենգավիթի բաժնում, որի ընթացքում Շենգավիթի դատախազության քննիչը նրանց քննել է կարճ ժամանակով: Անհիմն է որոշման փաստարկները, թե Լ. - Գուլյանը հրավիրվել է հարցաքննության, ձերբակալված չի եղել, ունեցել է ազատ տեղաշարժվելու իրավունք: 2007թ. մայիսի 12-ին ժամը 14:00-ի սահմաններում ԶԳ ոստիկանության Քրեական հետախուզության գլխավոր վարչության /ՔԶԳ/ աշխատակիցների կողմից նա տարվել է ՔԶԳ վարչություն հարցազրույ-

ցի՝ ըստ որոշման՝ նրա և Մ. Գրիգորյանի ցուցմունքներում առկա հակասութ-
յունների պարզաբանման նպատակով առերեսում կատարելու համար: Քննութ-
յունը տարվել է մեկ վարկածի՝ դժբախտ պատահարի շուրջ: Մինչև պատշաճ ի-
րավական ընթացակարգի շրջանակներում հետազոտելը՝ նախաքննական
մարմինը խախտելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 25-րդ հոդվա-
ծի 2-րդ մասի պահանջները, ապացույցների որոշ մասին տվել է առավել կամ
նվազ նշանակություն՝ քննությունը տանելով դժբախտ պատահարի վարկածը
հաստատելու ուղղությամբ: Քրեական գործը կարծելու մասին որոշման մեջ
ընդունված վարկածը, որ Լ. Գուլյանը փախուստի փորձ է կատարել և դրդա-
պատճառն էլ եղել է այն, որ իմանալով վկա Մ. Գրիգորյանին ևս ՀՀ ոստիկա-
նությունը հրավիրելու մասին հասկանալով առերեսման անխուսափելիությունը,
որի արդյունքում չի կարող թագցնել վիճաբանության մասնակիցների և սպա-
նություն կատարող անձանց ինքնությունը՝ չիմնամպորված ենթադրություններ
են: Այդ վարկածը հիմնավորող ուղղակի կամ անուղղակի օբյեկտիվ ապացույց
գործում չկա:

Չեն ստուգվել տուժող կողմի առաջ քաշած վարկածները և դրանք հիմ-
նավորող ապացույցները: Վերոհիշյալ վարկածը հերքվում է վկաններ՝ Մ. Գրի-
գորյանի, Յ. Մելքունյանի, Ջ. և Ա. Գուլյանների ցուցմունքներով, որոնք հաս-
տատել են, որ Լ. Գուլյանի, Մ. Գրիգորյանի և Յ. Մելքունյանի նկատմամբ ոստի-
կանության աշխատակիցները ապօրինություններ են կատարել: Նշված մե-
ղադրական ցուցմունքները չեն արտացոլվել և զնահատվել գործը կարծելու և
բողոքը մերժելու մասին որոշումներում:

Փորձագիտական եզրակացություններում արված մի շարք հետևություն-
ներ նախաքննական մարմինը անուշադրության է մատնել: Դատաբժշկական
թիվ 402 եզրակացության համաձայն Լ.Գուլյանը զանգուղեղային և ձախ ուսա-
գոտու շրջաններում վնասվածքները ստանալու պահին գլխի ձախ կետով և
ձախ ուսագոտու շրջաններով ուղղված է եղել դեպի վնասվածք պատճառող
առարկան, իսկ կրծքավանդակի և ողնաշարի կրծքային և գոտկային հատված-
ների վնասվածքները ստանալու պահին կրծքավանդակի հետին մակերեսով
ուղղված է եղել վնասվածք պատճառող առարկան: Ըստ ընդունված վարկածի՝
շուրջ 7 մետր բարձրությունից անկման ընթացքում Լ.Գուլյանը հարվածել է ար-
գելքի, որը կարող է լինել՝ նշված պատուհանից շուրջ երկու մետր և զետմից
3.5 մ բարձրությամբ անցնող գազի դեղին գույնով ներկված խողովակը: Համա-
լիր փորձաքննության եզրակացության համաձայն Լ.Գուլյանի հագուստների
վրա չի հայտնաբերվել խողովակի հետ առնչվող մանրաթելեր, փոշեմման
զանգված, Լ.Գուլյանի մատներին եղունգների կտրվածքում՝ հողի և այլ մասնիկ-
ներ, ինչպես նաև ժանգի և դեղին գույնի քսվածներ: Հագուստների վրա հայտ-
նաբերված օտար բնական քիմիական մանրաթելերը կարող էին առաջանալ
այլ գործվածքների հետ անմիջական շփումից:

Միջոցներ չի ձեռնարկվել հայտնաբերելու վկա Գ. Թադևոսյանի աշխա-
տասենյակի պատուհանից վերցրած թիվ 3 դակտոմասպավենի վրա ձեռքի ափի
հետքը թողնելու հանգամանքը և այն թողնող անձին:

Գերմանիայից և Դանիայից հրավիրված փորձագետները չեն բացառել ա-
վելի փոքր կապտուկների և քերծվածքների մի մասի առաջացած լինելը այլ
ուժի ազդեցությունից /օրինակ հարված/ մինչև ընկնելը: Եզրակացության
նշված հատվածը դուրս է մնացել դատախազի որոշումից:

Որոշման հիմքում դրվել է միայն գործի ելքով շահագրգռված ոստիկանության
աշխատակիցների ցուցմունքները: Նախաքննության մարմինը չի պարզել, թե

ինչ իրավական հիմքով, ուն հանձնարարությամբ են 2007 մայիսի 12-ին՝ կիրակի և 33 Ազգային ժողովի ընտրությունների օրը առերեսման ենթարկելու նպատակով ՔՀԳՎ տարվել Շենգավիթի դատախազության վարույթում գտնվող սպանության գործով մայիսի 10-ին որպես վկա հարցաքննված Լ.Գուլյանը և Մ.Գրիգորյանը: Որոշման մեջ նշվել է, որ Լ.Գուլյանը և Մ.Գրիգորյանը ՔՀԳՎ առերեսման են տարվել օպերատիվ-հետախուզական աշխատանքների շրջանակներում մայիսի 10-ին տրված ցուցմունքների հակասությունները պարզաբանելու նպատակով: 33 քրեական դատավարության օրենսգրքի 216-րդ հոդվածի համաձայն առերեսումը քննչական գործողություն է, որը պետք է կատարել քննիչը: Որպես Լ.Գուլյանին 33 ոստիկանության ՔՀԳՎ տանելու իրավական հիմնավորում դատախազի կողմից մատնանշվել է օպերատիվ հետախուզական գործունեության մասին 33 օրենքը, որը այդ ժամանակ չի գործել:

Միջոցներ չեն ձեռնարկվել Լ.Գուլյանի հավանական անկման պայմաններն ու հետևանքները ճշտելու ուղղությամբ: Ընդունելով քննչական փորձարարություն կատարելու անհրաժեշտությունն ու կարևորությունը, մնան փորձարարություն չի կատարվել համապատասխան մանեկեն չգտնելու պատճառաբանությամբ, երբ տուժողի իրավահաջորդները պատրաստակամություն են հայտնել՝ օգնելու նախաքննական մարմնին մանեկենը ձեռք բերելու հարցում: Տուժողի ներկայացուցիչները չեն ներգրավվել իրենց միջնորդություններով կատարված քննչական գործողությունների կատարմանը, հնարավորություն չի տրվել հարցեր տալու ոստիկանության աշխատակիցներին: Տուժողի ներկայացուցիչները գործի նյութերին ծանոթացել են գործը կարճելուց հետո: Փաստորեն նախաքննությունը նրանց համար չի եղել թափանցիկ և արդար: Կարճման որոշումը պատճառաբանված չէ, այնտեղ չեն վերլուծվել գործով հավաքված ապացույցները, արված հետևությունները չի հիմնավորել փաստական որևէ տվյալով: Չեն հերքվել գործում եղած տարբեր հանցագործություններ մատնացույց անող ապացույցները: Չի պահպանվել 33 քրեական դատավարության օրենսգրքի 202-րդ հոդվածի պահանջները: Որոշման մեջ հղում է կատարվել 33 քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասի վրա, որը վերաբերվում է քրեական հետապնդումը դադարեցված անձի իրավունքների պաշտպանությանը, մինչդեռ գործով որևէ անձի նկատմամբ քրեական հետապնդում չի հարուցվել և չէր էլ կարող դադարեցվել:

Խախտվել են Եվրոպական Կոնվենցիայի մի շարք դրույթներ և Եվրոպատարանի վճիռների մի շարք պահանջներ: Չի ապահովվել անհատի համարժեք պաշտպանությունը իշխանության մարմնի կողմից: Եվրոպական դատարանը պահանջում է առողջ վիճակում կալանավորված և ավելի ուշ մահացած հայտնաբերված անձի դեպքում իշխանությունները պարտավոր են հիմնավոր բացատրություններ տրամադրել մահվանը հանգեցրած իրադարձությունների կապակցությամբ: Ղրա չտրամադրմամբ իշխանությունը պատասխանատվություն է կրում մահվան համար: Պետությունը պատասխանատու է նաև երբ չի կարողանում ապացույցներ ներկայացնել իր գործակալների կողմից անձին դիտավորությամբ սպանելու կապակցությամբ: Լևոն Գուլյանի գործով քննությունը թափանցիկ և արդյունավետ չի եղել, որը կասկածներ է թողնում տուժող կողմի վրա: Ըստ էության խախտվել է օրինակականության, գործի արդարացի քննության, ազատ գնահատման սկզբունքները: Չեն հայտնաբերվել Լ. Գուլյանի մահվան մեջ մեղավոր անձինք և միջոցներ չեն ձեռնարկվել նրանց քրեական պատասխանատվության ենթարկելու համար:

Տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչներ՝ Ա. Կարախանյանը և Հ. Ղուկասյանը խնդրեցին ՀՀ հատուկ քննչական ծառայության ՀԿԳ ավագ քննիչ Գ. Պետրոսյանի՝ քրեական գործի վարույթը կարճելու մասին 2008թ. մարտի 12-ի որոշումը վերացնել և վերսկսել քրեական գործով վարույթը:

ՀՀ գլխավոր դատախազության ավագ դատախազ Զ. Թադևոսյանը և ՀՀ հատուկ քննչական ծառայության ՀԿԳ ավագ քննիչ Գ. Պետրոսյանը առարկեցին բողոքի դեմ նշելով, որ դատախազությունում հարցաքննությունից հետո են Լ.Գուլյանը և Ս.Գրիգորյանը ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ հրավիրվել Ստեփան Վարդանյանի սպանության փաստի առթիվ հարուցված քրեական գործով իրականացված օպերատիվ-քննչական միջոցառումների արդյունքում: Լ.Գուլյանին հրավիրելով ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ, առաջնորդվել են օպերատիվ-հետախուզական գործունեության վերաբերյալ «Ոստիկանության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով (օրենքի 2-րդ հոդվածի 4-րդ կետ, 11-րդ - հոդվածի 2-րդ և 3-րդ կետեր, 19-րդ հոդվածի 3-րդ կետ, 20-րդ հոդվածի՝ «Ոստիկանության իրավունքները հանցագործություններ հայտնաբերելիս և բացահայտելիս» վերջին պարբերությունը):

«Ոստիկանության մասին» օրենքի 2-րդ հոդվածի «Ոստիկանության խնդիրները».

4-րդ կետ - «Հանցագործությունների հայտնաբերումը և բացահայտումը»

11-րդ հոդված - «Ոստիկանության պարտականությունները հանցագործությունների և այլ իրավախախտումների դեմ պայքարելիս»:

- 2-րդ կետ - «Բերման ենթարկել հանցանք կամ վարույթ պահանջող այլ իրավախախտում կատարած անձանց, պարզել հանցագործություններ կամ այլ իրավախախտումներ ծնող պատճառներն ու դրանց նպաստող պայմանները, ձեռնարկել համապատասխան միջոցներ դրանք վերացնելու ուղղությամբ»
- 3-րդ կետ – «Ձեռնարկել միջոցառումներ հանցագործությունները հայտնաբերելու և բացահայտելու ուղղությամբ»:

19-րդ հոդված – Ոստիկանության իրավունքները - «Հանցագործություններ կամ այլ իրավախախտումներ կանխելիս»:

- 3-րդ կետ - «Քաղաքացիներից օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում պահանջել և ստանալ անհրաժեշտ բացատրություններ»:

20-րդ հոդված - «Ոստիկանության իրավունքները հանցագործություններ հայտնաբերելիս և բացահայտելիս» (վերջին պարբերությունը)

- «Ոստիկանությունն իրավունք ունի իրականացնել օպերատիվ-հետախուզական և ՀՀ օրենսդրությամբ իր իրավասությանը վերապահված այլ գործառնություններ»:

Ս.Վարդանյանի սպանության փաստի առթիվ հարուցված քրեական գործով մայիսի 12-ին Լ.Գուլյանը և Ս.Գրիգորյանը ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ են տարվել դեռևս մայիսի 10-ին տրված ցուցմունքներում առկա հակասության պարզաբանման նպատակով: 2008թ. մայիսի 12-ին ժամը 14-ի սահմաններում, Լևոն Գուլյանը ներկայացել է ոստիկանության Շենգավիթի բաժին, որտեղից ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳ վարչության 2-րդ վարչության 1-ին բաժնի ՀԿԳ ավագ օպերիվագորներ Վ.Գիլոյանի և Ս.Մկրտչյանի հետ, «ՎԱԶ 2106» մակնիշի ծառայողական ավտոմեքենայով եկել է ՔՀԳ վարչություն:

ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ-ում Լ.Գուլյանի ամվամբ, ժամը 14³⁰-ին լրացվել է ՀՀ ոստիկանության վարչական շենք մուտք գործելու հայտագիր և անցաթերթիկ, ինչից հետո նա հրավիրվել է ՔՀԳՎ 2-րդ վարչության 1-ին բաժնի պետ Գ.-

Թաղևտայանի՝ ՔՅԳՎ վարչական շենքի 2-րդ հարկուն գտնվող աշխատասենյակ: Քրեական գործի նախաքննությանը պարզվել է, որ վերջինս շուրջ 30 րոպե գրուցել է Լևոն Գուլյանի հետ, որի ընթացքում հայտնել է, որ Ստեփան Վարդանյանի հետ վիճաբանողներից մեկը եղել է «Եմո» մականունով անծանալ ուրբյուր, իսկ մյուսներից չի ճանաչել: Նշված անձի վերաբերյալ տեղեկությունն իմանալով՝ Գ.Թաղևտայանը դուրս է եկել աշխատասենյակից՝ այդ մասին ղեկավարությանը զեկուցելու նպատակով, իսկ Լևոն Գուլյանի հետ աշխատասենյակում մնացել է ՔՅԳՎ 2-րդ վարչության 1-ին բաժնի պետի տեղակալ Արայիկ Սգոյանը, որն ընդհանուր բնույթի խոսակցություն է վարել վերջինիս հետ:

Լևոն Գուլյանը, Գ.Թաղևտայանի հետ զրույցի ընթացքում իմանալով, որ ՔՅԳՎ է հրավիրվել նաև «Պանդոկ» հացատան մատուցողուհի Մարինե Գրիգորյանը, և հասկանալով առերեսման ամխուսափելիությունը, որի արդյունքում չի կարող թաքցնել վիճաբանության և կռվի մասնակիցներին, ապա սպանությունը կատարող անձի ինքնությունը՝ որոշել է դիմել փախուստի:

Որոշման մեջ նշված «Լ.Գուլյանը հասկանալով առերեսման ամխուսափելիությունը» արտահայտությունը շարադրվել է Գ. Թաղևտայանի 2007թ. դեկտեմբերի 19-ին, որպես վկայի լրացուցիչ տրված ցուցմունքի բովանդակությունից ելնելով, որտեղ քննիչի կողմից տրված այն հարցին. «Իսկ Գուլյանը որտեղից գիտեր, որ մատուցողուհուն նույնպես հրավիրել են Ձեզ մոտ», Գ. Թաղևտայանը պատասխանել է. «Իմ կարծիքով հնարավոր է, որ իմ աշխատասենյակում եղած ժամանակ Լ.Գուլյանը լսած լինի իմ հեռախոսային զրույցը Շենգավիթի բաժնի պետի տեղակալ Յովիկ Սողոմոնյանի հետ, որի ժամանակ ես Յովիկից ճշտում էի, թե ինչու մատուցողուհին չի եկել, միայն Գուլյանն է եկել ՔՅԳՎ, քանի որ բաժնի հետ նախնական պայմանավորվել էինք, որ Յովիկը պետք է երկուսին միասին ուղարկեր ՔՅԳՎ, քննիչի միջոցով առերեսման»: (քրեական գործ հատ. 4, էջ 132): Դրանից չի կարելի բխեցնել, որ հետաքննության մարմինը Լ.Գուլյանի և մյուս վկայի միջև առերեսում պետք է կատարեր:

Բողոքում կրճատելով 33 քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասի բովանդակությունն այն մասին, որ. «Սույն օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի առաջին մասի 1-3-րդ կետերով և երկրորդ մասով նախատեսված հանգամանքների առկայությանը գործով վարույթը կարճելիս և քրեական հետապնդումը դադարեցնելիս չի թույլատրվում որոշման մեջ տալ ձևակերպումներ, որոնք կասկածի տակ կղնեն այն անձի անմեղությունը, որի նկատմամբ քրեական հետապնդումը դադարեցվել է» նշված հոդվածի բովանդակությունից անջատել ու բողոքի մեջ նշել են միայն «քրեական հետապնդումը դադարեցնելու» արտահայտությունը, իսկ «Սույն օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի առաջին մասի 1-3-րդ կետերով և երկրորդ մասով նախատեսված հանգամանքների առկայությանը գործով վարույթը կարճելու» արտահայտությունը բողոքում չի նշվել:

Հիմնավոր չէ նաև քրեական գործի քննությունը թափանցիկ չլինելու մասին բողոքի պատճառաբանությունները:

Եթե տուժողի իրավահաջորդի, նրա ներկայացուցիչների համար գործի քննությունը թափանցիկ չի եղել, ապա հանրապետության զանգվածային լրատվամիջոցները ում ահազանգով ու տեղեկություններ են լուսաբանել քննության առանձին դրվագները, ինչպես և ինչ նպատակով են հրավիրվել արտասահմանյան երկրների փորձագետները: Ինչպես է եղել, որ տուժողի կողմից նույնիսկ փորձ է արվել քննությանը ներկայացնել մանեկեմ՝ քննչական փորձարարություն կատարելու համար և այլն:

Տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչները բողոքում շարադրել են, որ Պերմանիայից և Բելգիայից իրավիրված անկախ փորձագետները եզրակացության մեջ նշել են. «Չի կարելի բացառել, որ ավելի փոքր կապտուկներից և քերծվածքներից մի քանիսը կարող էին առաջացած լինել այլ ուժի ազդեցությամբ (օրինակ՝ հարված) մինչև ընկնելը»:

Ներկայացուցիչները բացահայտ սխալ են ներկայացրել փորձագիտական եզրակացության մեջ նշված հիմնավորումներն ու փաստերը՝ փորձագետները որոշակի հստակությամբ շարադրել են, որ «չկային այնպիսի վնասվածքներ, որոնց առկայությունը չբացառեր բարձրությունից ընկնելուց, իսկ «ավելի փոքր կապտուկներից ու քերծվածքներից մի քանիսը կարող էին առաջացած լինել» արտահայտությունը, փորձագետները շարադրել են ոչ որոշակի: Փորձագիտական եզրակացությունների հետևություններն ունենում են, որպես կանոն, «որոշակի կամ միանշանակ հիմնավորող», «որոշակի կամ միանշանակ բացառող» և «ոչ որոշակի կամ հնարավոր» բառակապակցություններ: «Ավելի փոքր կապտուկների ու քերծվածքների» կապակցությամբ փորձագետները եզրակացության մեջ նշել են, որ «կարող էին առաջացած լինել ուժի ազդեցությամբ»: Փաստորեն, «ավելի փոքր կապտուկների ու քերծվածքների» առաջացման հանգամանքները շարադրվել են ոչ որոշակի:

Հիմնավորված չէ նաև բողոքի այն մասը, որ կարճման որոշումը պատճառաբանված չէ: Իրականում քննիչի կողմից քրեական գործի վարույթը կարճելու մասին որոշումն արտահայտում է գործի բովանդակության համառոտ շարադրանքը:

Բողոքը ուղղելով ՀՀ գլխավոր դատախազության ավագ դատախազ Չ. Թադևոսյանի՝ տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչների քրեական գործի վարույթը կարճելու մասին որոշման դեմ բերված բողոքը մերժելու մասին 26.03.08թ. որոշման դեմ, բողոքի վերջին էջում տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչները խնդրել են դատարանին «վերացնել քրեական գործի վարույթը կարճելու մասին ՀՀ հատուկ քննչական ծառայության ՀԿԳ ավագ քննիչ Գ. Պետրոսյանի 12.03.08թ. անօրինական ու չհիմնավորված որոշումը և վերսկսել քրեական գործով վարույթը»:

Տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչները դատախազի որոշումը վերացնելու պահանջ դատարանին չեն ներկայացրել:

Քրեական գործի նյութերի ուսումնասիրությամբ, ինչպես ՀՀ ներպետական օրենսդրության, այնպես և միջազգային իրավական նորմերի պահանջների խախտումներ չեն հայտնաբերվել:

Դատախազը և քննիչը խնդրեցին տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչների բողոքը մերժել:

Դատարանը, լսելով տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչներ Ա. Կարախանյանին և Հ. Ղուկասյանին, դատախազի և քննիչի կարծիքները, հետազոտելով ներկայացված նյութերը, գտավ, որ բողոքը ենթակա է բավարարման:

Գործի նյութերից երևում է քննիչի՝ քրեական գործը կարճելու և դատախազի՝ տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչների բողոքը մերժելու որոշումները հիմնավոր չեն, այնտեղ թույլ են տրվել անձի իրավունքի խախտումներ, գործով չի ապահովվել պատշաճ քննություն, չեն պարզվել գործի ելքի համար կարևոր նշանակություն ունեցող մի շարք հանգամանքներ:

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի 2008թ. մայիսի 23-ի թիվ ՎԲ-17/08 որոշման 35-րդ կետում նշվել է, Ռամսահայրը և այլոք ընդդեմ Նիդեռլանդների գործով վճռի /15 մայիսի 2007թ., Ramsahai and others v. The Netherlands, զանգատ թիվ

52391/99/ 324-րդ կետում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի Մեծ պալատը սահմանել է. «Որպեսզի պայմանավորվող պետության պատասխանատվությունն առաջացնող մահվան կապակցությամբ նախաքննությունը համարվի «արդյունավետ» Կոնվենցիայի 2-րդ հոդվածի իմաստով, առաջին հերթին անհրաժեշտ է, որ այդ նախաքննությունը լինի պատշաճ: Այն է՝ նման նախաքննությունը պետք է կարողանա հանգեցնել պատասխանատու անձանց ինքնությունը պարզելուն և նրանց պատժին: Իշխանությունները պետք է իրականացնեն առկա բոլոր ողջամիտ քայլերը՝ ապահովելու համար պատահարի հետ կապված ապացույցները»:

Գործի նյութերով հաստատվել է, որ Լևոն Աշոտի Գուլյանը 10.05.07թ. ժամը 03-04-ի սահմաններում պարբերաբար կանչվել և մինչև 12.05.07թ. ժ.14:00-ը տևական ժամանակ գտնվել է ոստիկանության Շենգավիթի բաժնում՝ իրեն պատկանող «Պանդոկ» ռեստորանի շրջակայքում կատարված Ս.Վարդանյանի սպանության գործով որպես ակնմատես վկա, որը փորձել է նաև կանխել վիճաբանությունը: Այդ ընթացքում քրեական վարույթն իրականացնող մարմնի՝ Շենգավիթ համայնքի դատախազության դատախազի կողմից նա հարցաքննվել է 10.05.07թ ժամը 11:40-ից մինչև 12:55 (քրեական գործ հ.1, էջ 90-91):

2007թ. մայիսի 12-ին կիրակի՝ ՀՀ Ազգային ժողովի ընտրությունների օրը, հերթական անգամ Լ. Գուլյանը կանչվել է ոստիկանության Շենգավիթի բաժնի, որտեղից ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳ վարչության ղեկավարության հանձնարարությամբ՝ հատկապես նրան տանելու նպատակով եկած վարչության աշխատակիցներ Ս. Մկրտչյանը ու Ա. Գիլոյանը վարչության ծառայական մեքենայով ժամը 14-ի սահմաններում Լ. Գուլյանին տեղափոխել են նշված վարչություն: Լ. Գուլյանի մուտքը ՀՀ ոստիկանության հերթապահ մասուն գրանցվել է ժամը 14³⁰-ին: Վերջինս գտնվել է ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳ սպանությունների բաժնի պետ Գ.Թադևոսյանի աշխատասենյակում: Ժամը 15¹⁵-ից 15²⁰-ի սահմաններում նրա դիակը հայտնաբերվել է ՀՀ ոստիկանության շենքի ներքին հրապարակում ՔՀԳՎ և ԿՀԴՊ վարչությունների հատվածում՝ բազմաթիվ այդ թվում նաև գանգի վնասվածքներով:

Ըստ դեպքի վայրի զննության արձանագրության դիակը զլխի կողմից ընկած է եղել ՔՀԳՎ-ի պատից ընդամենը 4.9մ, իսկ ԿՀԴՊ-ից 3մ հեռավորության վրա: Հայտնաբերվել է մազափունջ՝ որը գտնվել է մետաղյա ճաղերից 2.5մ, իսկ ԿՀԴՊ-ից՝ 2.5մ հեռավորության վրա: Կիսանկուղի բարձրությունը 2մ է, հեռավորությունը ՔՀԳՎ պատից՝ 2մ, Գ. Թադևոսյանի աշխատասենյակի պատուհանից մինչև կիսանկուղի ծածկը՝ 5մ է՝ ընդամենը 7մ: ՔՀԳՎ պատին զուգահեռ անցնում են երկու խողովակներ, դեղինը՝ 4 ույույմ, բարակը՝ 1 ույույմ տրամագծով: Դեղին խողովակը ՔՀԳՎ-ի պատից 2մ հեռավորության վրա է, իսկ բարակը՝ 1.2մ: Եղել են հաղորդակարեր՝ որոնց վրա վնասված, պոկված տեղ չի եղել: Եղել է հաստ հաղորդակար, որ անցել է ԿՀԴՊ շենքից ՔՀԳՎ շենք՝ ամրացման մեկ կետը ՔՀԳՎ շենքի պատից անջատվել է: Պատուհանի բացվածքը որտեղից ըստ ընդունված վարկածի դուրս է եկել Լ. Գուլյանը 40սմ է: Պատուհանագոգը հատակից 1մ բարձրության վրա է: ԿՀԴՊՎ մասնաշենքից միջանցքի պատը պատուհանագոգից 1.3մ հեռավորության վրա է:

Դեպքի վայրի լուսանկարից երևում է, որ Լ. Գուլյանի կոշիկներից բացակայում են քուղերը, որոնք առգրավվել են նրա անդրավարտիքի գրպանից /քրեական գործ հ.1, էջ 1-19/

1. Դատարանը գտնում է, որ նախաքննական մարմինը չի պարզել Լ.Գուլյանին և այլոց 2007թ. մայիսի 10-12-ն ընկած ժամանակամիջոցում պարբերա-

բար նախ՝ Շենգավիթի ոստիկանության բաժին, ապա՝ նաև ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ տանելու և տևական ժամանակ պահելու, նրանց հետ աշխատանքներ կատարելու ոստիկանության մարմինների գործողությունների իրավաչափության, օրինականության հարցը: Այդ հարցին չի անդրադարձել նաև ՀՀ ոստիկանությունը՝ կատարած ծառայողական քննության եզրակացության մեջ /քրեական գործ հ. 3, էջ 178-181/: Գործում չկա որևէ գրավոր հիմք՝ Լ.Գուլյանին ՀՀ ոստիկանություն բերելու անհրաժեշտության և հիմնավորման մասին: Չի պարզվել Լ.Գուլյանի և մյուսների նկատմամբ գործողություններ ձեռնարկելիս, ինչ իրավական ակտերով և ընթացակարգով են ղեկավարվել ոստիկանության մարմինները՝ նրանք գործել են արդյոք իրենց լիազորությունների շրջանակներում, թե թույլ են տվել պաշտոնական լիազորությունների սահմանազանցում: 2007թ. մայիսի 9-12-ը ընկած ժամանակաշրջանում Ս. Վարդանյանի սպանության գործի հետ կապված հետաքննության մարմնի գործողությունները պատշաճ փաստաթղթային ձևակերպումներ չեն ստացել, Լ. Գուլյանի ելուժուտը ոստիկանության Շենգավիթի բաժնում պաշտոնապես չի գրանցվել: Ս. Վարդանյանի սպանության փաստով քրեական վարույթն իրականացրել է Շենգավիթ համայնքի դատախազությունը: Չի պարզվել նշված գործով քննչական-օպերատիվ խումբ ստեղծվել է ոչ: Լ. Գուլյանի և մյուսների հետ աշխատող ոստիկանության աշխատակիցները այդ խմբում ընդգրկված եղել են թե ոչ: Եթե նրանք ընդգրկված չեն խմբում, վարույթն իրականացնող մարմնի օրինականակ հանձնարարության բացակայության պայմաններում նախաքննական մարմինը չի պարզել և որոշման մեջ չի գնահատել իրավաչափ են արդյոք Լ. Գուլյանին առնչված ոստիկանության աշխատակիցների գործողությունները:

Շենգավիթ համայնքի դատախազը գրությանը հայտնել է /քրեական գործ հ. 3, էջ 115-116, 125-126/ հանձնարարություն է տրվել Շենգավիթի ոստիկանությանը՝ ղեկավարել ակնատես վկաներ հայտնաբերելու և հարցաքննության ներկայացնելու համար, որի հիման վրա ներկայացվել է Լ.Գուլյանը, հարցաքննվել և հեռացել է: Որից հետո նա դատախազություն չի հրավիրվել, նրա հետ քննչական գործողություններ նախատեսված չէին: Լ.Գուլյանին բերման ենթարկելու որոշում չի կայացվել: Վերջինս դատախազություն է ներկայացվել ոստիկանության աշխատակիցների կողմից: Լ.Գուլյանին ՔՀԳՎ հրավիրելու անհրաժեշտության մասին հարցին Շենգավիթ համայնքի դատախազը պատասխանել է, որ հարցը պետք է ուղղել վերջիններին, որից հետևում է, որ նման հանձնարարություն իրենց կողմից ՔՀԳՎ-ին չի տրվել: Հատկանշական է, որ Լ.Գուլյանը դատախազությունում հարցաքննվել է առաջին օրը՝ 10.05.07թ. ժամը 11⁴⁰-12⁵⁵-ը՝ ընդամենը մեկ ժամ 15 րոպե/քրեական գործ հ. 1 էջ 90-91/: ՀՀ ոստիկանության ծառայական քննության եզրակացության մեջ հաստատված է համարվել, որ նա Շենգավիթի բաժին է կանչվել 10.05.07թ. ժամը 03-ից-04-ի սահմաններում և «ազատ է արձակվել ժամը 22-ի սահմաններում»/ քրեական գործ Հ 3, էջ 178-180/: Նման պայմաններում քրեական գործը կարճելու մասին որոշման մեջ չի արտացոլվել 10.05.2007թ. ժամը 13:00-ից հետո Լ.Գուլյանին պահելու ոստիկանության մարմինների գործողությունների իրավաչափության հարցը:

Անպատասխան է մնացել դեռևս 16.05.07թ. Լ.Գուլյանի կնոջ՝ Ջ.Գուլյանի դիմումը, որով նա պահանջել է իրեն բացատրել, թե Շենգավիթի դատախազության վարույթում քննվող գործով վկան ինչպես է հայտնվել ՔՀԳՎ-ում: /քրեական գործ հ. 2, էջ 1/

Ըստ Շենգավիթ համայնքի դատախազի՝ Լ.Գուլյանի հետ քննչական գործողություններ նախատեսված չեն եղել, մինչդեռ քրեական գործը կարծելու մասին և դատախազի որոշումներում ընդունվել է, դատարանում քննիչը և դատախազը պնդեցին, որ ՔՀԳՎ-ի աշխատակիցները 12.05.08թ. նրան տարել են առերեսում կազմակերպելու նպատակով:

Այսպիսով, վարույթն իրականացնող մարմինը հիմնավոր պատասխան չի տվել այն հարցին, թե քննչական գործողություն՝ առերեսումը հետաքննության մարմին հանդիսացող ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ-ում ում կողմից էր կատարվելու, ինչ կարգով, երբ վարույթն իրականացնող մարմինը նման հանձնարարություն չէր տվել և նման քննչական գործողություն կատարելուց տեղյակ չէր:

Դատարանը գտնում է, որ Ս.Վարդանյանի սպանության գործով քրեական վարույթն իրականացնող մարմին՝ Շենգավիթի դատախազության և ՀՀ ոստիկանության աշխատակիցների գործողությունների համալիր վերլուծությունն ու արդյունքների գնահատումը կարևոր նշանակություն ունի Լ.Գուլյանին ՀՀ ոստիկանություն տանելու նպատակը, շարժառիթը և իրավաչափությունը պարզելու համար:

Ուսումնասիրելով դատախազի առարկություններում մատնանշված «Ոստիկանության մասին» ՀՀ օրենքի դրույթները դատարանը գտավ, որ դրանցով սույն գործի շրջանակներում ծագած կոնկրետ հարաբերությունները կարգավորվել չեն կարող:

Հ.1 գ.թ 72-ում առկա է "Գոլոս Արմենի" թերթի 14.05.07թ. թիվ 52 համարի հոդվածը «Ով է պատասխան տալու նրա մահվան համար» վերտառությամբ, որտեղ նշվել է, որ Գուլյանից ցուցմունք է կորզվել և ծեծված ոստիկանության բարձրատիժան պաշտոնյայի կողմից դուրս է նետվել: Նշվել է նաև, որ Լ.Գուլյանը 10.05.03թ. ժամը 3-ին բերման է ենթարկվել ոստիկանություն, ծեծվել և մեկ օր պահվել: Հայկ Մելքունյանը ևս հրավիրվել է 10.05.07թ. գիշերը և անօրինական պահվել 2 օր: Նա պատմել է որ իրեն և Լ.Գուլյանին դաժանորեն ծեծել են, պահանջելով ցուցմունք տալ: Բարոյապես ճնշել են նաև Ս Գրիգորյանին, որը հայտնել է, որ դեպքի օրը իրեն տարել են ՔՀԳՎ Հ.Թամանյանի հետ հանդիպման, որը չի կայացել և իրեն ու Հ.Մելքունյանին բաց են թողել:

Կարևորելով մասնուկ արձագանքը և նյութը զետեղելով գործում, նախաքննական մարմինը, դրա ուղղությամբ պատշաճ քննություն չի կատարել: Վկաներ Ս.Գրիգորյանը, Հ. Մելքունյանը, տուժողի իրավահաջորդներ Ջենմա և Աշոտ Գուլյանները ցուցմունքներ են տվել, որ Լ.Գուլյանի նկատմամբ բռնություն է գործարկվել, նա պահվել է անազատության մեջ: Նրանց ցուցմունքներին քննիչի և դատախազի որոշումներում իրավական գնահատական չի տրվել՝ չեն հերքվել կամ հաստատվել:

2. Նախաքննական մարմինը չի ճշտել, թե կոնկրետ ոստիկանության, որ պաշտոնատար անձի հանձնարարությամբ է Լ. Գուլյանը տարվել ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ, և որքանով է իրավաչափ եղել հատկապես հանգստյան և Ազգային ժողովի ընտրությունների օրը նման հանձնարարությունը: ՀՀ ոստիկանության ծառայական քննության եզրակացության մեջ որպես դրա նախածեռնող ընդունվել է վարչության պետ Հ. Միլիտոնյանը: Մինչդեռ ըստ քրեական գործի տվյալների նշված հանձնարարության հեղինակներ են նշվել նաև ՔՀԳՎ-ի պետի տեղակալ Հ.Թամանյանը, բաժնի պետ Գ.Թադևոսյանը:

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը նախադեպային վերոհիշյալ որոշման 37-րդ կետում նշել է, որ քննության պատշաճությունը գնահատելիս դատարանը հաշվի է առնում այն հանգամանքը, որ գործով հարցաքննվել են դեպքին առնչվող ոչ

բուրդը վկաները, որը նշանակում է, որ վարույթն իրականացնող մարմինը բուրդ ողջամիտ քայլերը չի իրականացրել ապահովելու՝ կյանքից զրկելու հետ կապված ապացույցները:

Մասնավորապես, ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ պետ Հ. Միլիտոնյանը չի հարցաքննվել, իսկ նրա տեղակալ Հ. Թամանյանը քննվել է դեպքից 5 օր հետո: Հի ճշտվել, թե մինչև շտապ օգնության և քննիչի դեպքի վայր գալը ինչ միջոցներ են ձեռնարկվել և ձեռնարկվել են արդյո՞ք դեպքի վայրը պահպանելու ուղղությամբ: Փակվել, կնիքվել է արդյոք Գ.Թադևոսյանի աշխատասենյակը, որտեղից ըստ նախաքննական վարկածի փորձել է փախչել Լ.Գուլյանը, որքանով են պահպանվել իրեղեն ապացույցները, հետքերը:

Լ. Գուլյանի հետ առնչված վկաները անմիջապես չեն առանձնացվել միմյանցից, որը չի բացառել նրանց հնարավոր հանդիպումն ու դեպքի կապակցությամբ փոխադարձ պայմանավորվածության գալը: /Տես վկաների միմյանցից լսածի մասին տեղեկատվության վրա հղումներ կատարելը/: Վերոհիշյալը վկայում է նախաքննության պատշաճության էական թերության մասին:

3. Ըստ քրեական գործի տվյալների Լ.Գուլյանը չի հրավիրվել և կամովին գնացել ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ: Նախաքննության մարմինը ընդունելով հանդերձ Լ.Գուլյանի 2007թ. մայիսի 12-ին ժամը 14:00-ի սահմաններում ոստիկանության Շենգավիթի բաժնից այդ հանձնարարությամբ ուղարկված նույն վարչության աշխատակիցներ Վ.Գիլոյանի և Ս.Սկրտչյանի կողմից վարչության ծառայողական մեքենայով, իսկ Վկա Մ.Գրիգորյանը՝ ոստիկանի ուցեկցությամբ ՔՀԳՎ տարվելու հանգամանքը, արձանագրել է, որ Լ.Գուլյանը և Մ.Գրիգորյանը ընդամենը հրավիրվել են ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ/տես քննիչի և դատախազի որոշումները/: Վերոհիշյալը հաստատվել է նաև գործի նյութերով՝ վկաներ Գ.-Թադևոսյանի, Ս.Սկրտչյանի, Վ.Գիլոյանի, Հ.Թամանյանի, Հ.Սողոմոնյանի և մյուսների ցուցմունքներով: Վկաներ Ս.Սկրտչյանը և Վ.Գիլոյանը հայտնել են, որ ոստիկանության Շենգավիթի ՔՀ բաժնի պետ Վարդերեսյանն է Լ.Գուլյանին նստեցրել ավտոմեքենան /քրեական գործ հ. 1, էջ 23-24, 47-50/:

Նախաքննական մարմինը վերոհիշյալին պատշաճ գնահատական չի տվել:

4. Լ.Գուլյանին ՀՀ ոստիկանություն բերելու հանձնարարության, այնտեղ տեղաշարժվելու մասին ոստիկանության աշխատողները տվել են հակասական ցուցմունքներ:

Որպես Լ. Գուլյանին Ս. Սկրտչյանի, այնուհետև Ա. Մզոյանի հսկողությունը թողնելու առիթ մի դեպքում նշվել է Լ. Գուլյանից ստացած տեղեկության մասին Հ. Թամանյանին զեկուցելը, մյուս դեպքում՝ Հ. Թամանյանի կողմից նրան կանչելը:

ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ ՀԿԳ ավագ օպեր-լիազոր Ս. Սկրտչյանը 25.12.2008թ. ցուցմունք է տվել, որ Լ.Գուլյանին ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳ վարչություն բերելուց հետո պահել են իր աշխատասենյակում: Մոտ 3-5 ռոպե հետո իր աշխատասենյակ եկած ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ 2-րդ վարչության առաջին բաժնի պետի տեղակալ Ա.Սզոյանն է նրան տարել ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ 2-րդ վարչության առաջին բաժնի պետի Գ.Թադևոսյանի աշխատասենյակ: Իսկ 12.05.08թ. ցուցմունքում Ս.Սկրտչյանը նշել էր, որ Լ.Գուլյանին անմիջապես ուղեկցել է Գ.Թադևոսյանի աշխատասենյակ: Որից 5-10 ռոպե հետո է վերջինս Լ.Գուլյանին բերել իր աշխատասենյակ, այնտեղ սպասելու՝ պատճառաբանելով, որ «իրեն պետք կանչել է»: Դրանից հետո է իր աշխատասենյակ մտել վկա Ա.Սզոյանը և «Իմանալով, որ Լ.Գուլյանը սպասում է բաժնի պետ Գ.

Թաղևտայանին Արայիլը սասց թող Լևոնը զա Թաղևտայանի աշխատասենյակ, վերջինս շատ հանգիստ հետևեց Արայիլին»:

ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ 2-րդ վարչության առաջին բաժնի ՀԿԳ ավագ օպեր-լիազոր Վ.Գիլոյանը ցուցմունք է տվել, որ ՀՀ ոստիկանություն բերելուց հետո Լ.Գուլյանին ներկայացրել են Գ.Թաղևտայանին:

Գ. Թաղևտայանը դեպքի օրը գրած զեկուցագրում ի տարբերություն Ս.Սկրտչյանի՝ 12.05.07թ. ցուցմունքի նշել է, որ իր աշխատասենյակում Լ.Գուլյանի հետ զրուցել է մոտ 30 րոպե և նրա հետ զրույցի արդյունքները զեկուցելու նպատակով է գնացել վկա, ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳ վարչության պետի տեղակալ Հ. Թամամյանի մոտ, իր աշխատասենյակում՝ Լ.Գուլյանի մոտ թողնելով Ա. Սգոյանին: Շուրջ 25 րոպե հետո միջանցքի աղմուկից է իմացել, որ Լ. Գուլյանը իր աշխատասենյակի պատուհանից դուրս է նետվել /քրեական գործ հ.1, էջ 21/:

Վկա Գ. Թաղևտայանը 12.05.2007թ. տված բացատրության և նույն օրը տված ցուցմունքում ընդունել է, որ իր հանձնարարությամբ է Լ. Գուլյանը Ս. Սկրտչյանի և Վ. Գիլոյանի միջոցով դեպքի օրը ժամը 14:30-ին բերվել ՀՀ ոստիկանություն: Նա եղել է խնամված, սափրված տեսքով, հանգիստ և որևէ բանից անհանգստացած չէր: Մոտ 30 րոպե զրույցի ընթացքում Լ. Գուլյանը տվել է մի քանի հոգու անուններ, որի մասին հայտնել էր դեռևս Շենգավիթի բաժնում և ավելացրել է նաև մեկի անունը, որի մասին մինչ այդ չէր հայտնել և կրկին հերքել է դեպքի վայրում իր գտնվելու փաստը: Ջրույցի արդյունքները դեկավարությանը ներկայացնելու նպատակով է դուրս եկել սենյակից: «Քանի որ իմ աշխատասենյակում սեղանիս վրա կային որոշակի փաստաթղթեր, անձնագրերի առաջին ձևեր և այլ տեղեկություններ պարունակող թղթեր, ես նպատակահարմար չգտա, Լ. Գուլյանին դուրս հրավիրեցի իմ աշխատասենյակից և տեղավորեցի իմ բաժնի աշխատակից Ս. Սկրտչյանի աշխատասենյակում»: Մինչև Թամամյանի աշխատասենյակ մտնելը միջանցքում տեսել է իր տեղակալ Ա.Սգոյանին՝ հանձնարարել է լինել Լ.Գուլյանի մոտ: Ա.Սգոյանից է ճշտել, որ նա Լ.Գուլյանին տեղափոխել է իր աշխատասենյակ՝ որպիսի Ս.Սկրտչյանը գնա հաց ուտելու, Լ.Գուլյանը խնդրել է մոխրաման, ծխել է, խնդրել է ու գնացել վարչության շենքի վերջնամասում գտնվող զուգարան, հետ վերադարձել, որոշ ժամանակ անց Ա.Սգոյանից ջուր է խնդրել, նա դուրս է եկել և վերադարձի ճանապարհին լսել պատուհանի բացվելու և Լ.Գուլյանի վայր ընկնելուց առաջացած ձայնը, աշխատասենյակում վերջինիս չտեսնելով վազել է բակ և տեսել՝ Գուլյանին գետնին ընկած:

19.12.2007թ. ցուցմունքում Գ.Թաղևտայանը նշել է, որ Լ.Գուլյանը իր հետ զրույցի ընթացքում ինքը որպես վիճաբանության հավանական մասնակցի նշել է «Եմո» մականունը, Լ.Գուլյանը հայտնել է, որ վերջինս հնարավոր է երևացած լինի Ս. Վարդանյանի սպանության միջադեպի ընթացքում: Ընդունել է, որ Լ. Գուլյանի հետ կատարած գործողությունները չի փաստաթղթավորել: Հակադրվելով իր նախկին ցուցմունքին նա նշել է, որ Լ. Գուլյանին և Ս.Գրիգորյանին ՔՀԳՎ բերելու ցուցումը տվել է ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳ վարչության պետի տեղակալ Հ. Թամամյանը:

Որպես Լ. Գուլյանի անհաջող փախուստի փորձ կատարելու շարժառիթ՝ Գ. Թաղևտայանը 12.05.07թ. ցուցմունքում նշել է չբացահայտված սպանության գործով նոր անուն տալու հետևանքով անհանգստություն ապրելը/ քրեական գործ հ.1 էջ 28-30, 38-41/:

9. Թաղևախոսությանը 19.12.2007թ. ցուցմունքում ի տարբերություն իր նախկինում առաջ քաշած վարկածի, որպես Լ.Գուլյանի անհաջող փախուստի փորձի շարժառիթ մատնանշել է, որ Մ.Գրիգորյանին իրենց մոտ բերելուց հետո ի հայտ կգար, որ նա ճիշտ ցուցմունք չի տվել և դրա համար փորձել է փախչել: Իսկ մատուցողուհի Մ.Գրիգորյանին իրենց մոտ բերելու մասին, որպես Լ.Գուլյանի տեղեկացվածության աղբյուր մատնանշել է վերջինիս ներկայությամբ վկա Յ. Սողոմոնյանի հետ վարած հեռախոսազրույցը, որի ընթացքում Յ. Սողոմոնյանից ճշտել է, թե ինչու է խախտվել քննիչի միջոցով առերեսում կատարելու նպատակով Լ. Գուլյանին և Մ. Գրիգորյանին միասին ՅՅ ոստիկանություն բերելու նախնական պայմանավորվածությունը /քրեական գործ հ. 4, էջ 130-133/: Նշված հանգամանքը գործի նյութերով չի հիմնավորվել: Ոստիկանության Շենգավիթի բաժնի պետի տեղակալ Յ. Սողոմոնյանը 16.05.07թ. ցուցմունք է տվել, որ 12.05.07թ. ժամը 11:00-ի և 13:00-ի սահմաններում ոստիկանության Շենգավիթի բաժնի միջանցքում տեսնելով Լ. Գուլյանին նրանից է իմացել, որ տանելու են Գ. Թաղևախոսության մոտ: Դրանից հետո է միայն զանգել Գ.Թաղևախոսությանին և իմացել, որ Լ.Գուլյանի ետևից մարդ է գալու և տանելու են ՔՅԳԿ /քրեական գործ հ. 1, էջ 135-141/: 07.01.2008թ. ցուցմունքում Յ. Սողոմոնյանը հայտնել է, որ Գ. Թաղևախոսությանի հետ հեռախոսազրույցի մանրամասները չի հիշել /քրեական գործ հ. 4, էջ 141-142/: Լ. Գուլյանին և Մ. Գրիգորյանին միասին ՅՅ ոստիկանություն տեղափոխելու հանձնարարության փաստը ժխտել են նաև վկաներ Ս.Սկրտչյանը և Վ.Գիլյանը:

Եական հակասություններ կան Լ.Գուլյանի հետ՝ մինչև նրա վայր ընկնելը առնչված վկա Ա.Սզոյանի և մյուս վկաների ցուցմունքներում:

12.05.08թ. տված բացատրության մեջ և ցուցմունքում ՅՅ ոստիկանության ՔՅԳԿ 2-րդ վարչության առաջին բաժնի պետի տեղակալ Ա. Սզոյանը նշել է, որ ժամը 15:00-ի սահմաններում վկա Ա.Սկրտչյանն իր նախածնունդով է Լ.Գուլյանին ուղեկցել Գ. Թաղևախոսությանի աշխատասենյակ: Գ. Թաղևախոսությանի աշխատասենյակում ինքը նստել է բազկաթոռին, իսկ Լ.Գուլյանը պատուհանից 2,5 մետր հեռավորության վրա գտնվող սեղանի կողքի աթոռներից մեջտեղի աթոռին իր դիմաց: 21.12.07թ. ցուցմունքում նշել է, որ ինքը նստել է Գ. Թաղևախոսությանի աթոռին, իսկ Լ. Գուլյանը դիմացի աթոռին: Մի ցուցմունքում նշել է, որ տեղյակ էր, որ Լ.Գուլյանը հրավիրվել է Ս. Վարդանյանի սպանության գործով որպես վկա: Քանի որ ի պաշտոնե զբաղվել է այդ սպանության բացահայտման օպերատիվ գործունեությամբ, մանրամասներ գիտեր Լ. Գուլյանի հետ անցկացրած օպերատիվ հարցազրույցների մասին, որոշել է նրա հետ դեպքի շուրջ մի քանի հարցադրումներ կատարել: 21.12.2007թ. ցուցմունքում հակադրվելով՝ նշել է, որ Ա. Վարդանյանի սպանության գործով չի զբաղվել, մանրամասներին տեղյակ չի եղել: Ա. Սկրտչյանի աշխատասենյակում վերջինս է անձանոթին ներկայացրել որպես Ս. Վարդանյանի սպանության գործով հրավիրված «Պանդոկ» ռեստորանի տիրոջ: Տեսնելով նրա ընկճված վիճակը հարցադրումներ չի կատարել, այլ գրույց է վարել՝ Լ. Գուլյանի ռեստորանի ձեռք բերման մանրամասների շուրջ: Վերջինս ծխել է 3 գլանակ, ապա՝ շուր խնդրել: Ջուր և շիշ չի եղել, գնացել է միջանցքի, դիմացի աջ կողմում գտնվող աշխատասենյակ, փորձել է շիշ փնտրել, լսել է լուսամուտի և դրնփոցի ձայն, մտել է աշխատասենյակ, տեսել է մարդ չկա, պատուհանի փեղկը բաց է, զգացել է, որ Լ. Գուլյանը փախել է, իջել է բակ ու տեսել մահամերձ Լ. Գուլյանին: Մյուս ցուցմունքում նշել է նաև, որ դիմացի աջ կողմում գտնվող սենյակում հեռուստացույցը միացված է եղել, որտեղից էլ փորձել է վերցնել շիշը: Սենյակից բացակայել է 1-1.5 րոպե:

իսկ 21.12.2007թ. ցուցմունքում նշել է, որ դիմացի աջ սենյակի սեյֆի վրայից վերցրել է դատարկ շիշը, դիտել է միացրած հեռուստացույցը, լսել ցուցադրվող ընտրությունների մասին տեղեկատվությունը, որի ընթացքում լսել է կտոց ու թրխկոց, մտել է աշխատասենյակ և գոռալով՝ փախավ, իջել է ներքև:

Ըստ Գ. Թադևոսյանի շտապ օգնության մեքենան եկել է 5 րոպեից, իսկ ըստ Ա. Մզոյանի՝ 15-20 րոպե հետո:

Հակասություններ կան Ա. Մզոյանի և Գ. Թադևոսյանի ցուցմունքներում: Մասնավորապես, 12.05.2007թ. զեկուցագրում Գ. Թադևոսյանը նշել է, որ Հ. Թամանյանի գրուցի արդյունքները զեկուցելուց առաջ իր աշխատասենյակում ինքն է թողել Ա. Մզոյանին /քրեական գործ հ. 1, էջ 21/: Մինչդեռ նույն օրը տված բացատրությունում և ցուցմունքում նշել է, որ սեղանին կարևոր փաստաթղթեր լինելու պատճառով նպատակահարմար չի գտել Լ. Գուլյանի իր աշխատասենյակում մնալը և վերջինիս դուրս է հրավիրել: Ա. Մզոյանը հայտնել է, թե Լ. Գուլյանին պատահական է հանդիպել Ս. Սկրտչյանի աշխատասենյակում և իր նախածեռնությամբ է տեղափոխել Գ. Թադևոսյանի աշխատասենյակ: Վերջինս ցուցմունք է տվել, որ ինքն է միջանցքում հանդիպել և հանձնարարություն տվել Ա. Մզոյանին՝ մնալ Լ. Գուլյանի մոտ:

Նշվել է, որ Լ. Գուլյանին ՀՀ ոստիկանություն բերելուց հետո Գ. Թադևոսյանի Հ. Թամանյանի մոտ գտնվելու պատճառով նա սպասել է Ս. Սկրտչյանի աշխատասենյակում: Մի այլ դեպքում նշվել է, որ նա ներկայացվել է Գ. Թադևոսյանին և վերջինս 30 րոպե գրուցել է հետը: Ս. Սկրտչյանը ցուցմունք է տվել, որ ներկայացնելուց 5-10 րոպե հետո է Գ. Թադևոսյանը նրան բերել իր աշխատասենյակ՝ պատճառաբանելով, որ պետք կանչել է: Գ. Թադևոսյանը ցուցմունք է տվել, որ Ա. Մզոյանին միջանցքում տեսել ու հանձնարարել է լինել Ս. Սկրտչյանի մոտ գտնվող Լ. Գուլյանի հետ, մինչև վերադառնա: Ա. Մզոյանը հայտնել է, որ ընդմիջումից վերադառնալուց հետո է Ս. Սկրտչյանի մոտ տեսել Լ. Գուլյանին: Ս. Սկրտչյանից է տեղեկացել նրա ով լինելու մասին: Իր նախածեռնությամբ է վերջինիս ուղարկել ընդմիջում անելու և լուծել Լ. Գուլյանին Գ. Թադևոսյանի աշխատասենյակ տեղափոխելու հարցը (որովհետև այդ աշխատասենյակում ինքը հաճախ է աշխատել): Ըստ որում մի դեպքում հայտնվելով, որ Ս. Վարդանյանի սպանության դեպքով ճանաչել է Լ. Գուլյանին, մյուս դեպքում նշելով, որ իրեն անձանոթ է եղել Ս. Սկրտչյանն է նրան ներկայացրել:

Տուժողի իրավահաջորդ Ա. Գուլյանը 21.06.07թ. /քրեական գործ Հ. 3 էջ 111/ դիմումով խնդրել է հեռախոսի ջարդած մարտկոցի շուրջ քննություն կատարել, որովհետև այդ մարտկոցը գտել է Լ. Գուլյանի դարակում: Ըստ վկա Հ. Թամանյանի ցուցմունքի /քրեական գործ Հ. 1, էջ 174/ 09.05.07թ. միջադեպի դեպքի վայրում հայտնաբերված բջջային հեռախոսի մարտկոցն է առիթ հանդիսացել Լ. Գուլյանի հետ օպերատիվ աշխատանքներ տանելու համար:

Ըստ Շենգավիթ համայնքի դատախազի՝ Լ. Գուլյանին հարցաքննելու առիթը դեպքի վայրում նրա հեռախոսի մարտկոցը հայտնաբերելը չի եղել, իսկ մարտկոցի պատկանելիության հարցը դեռևս չի պարզվել:

Վերոգրյալը դատարանին բերում է համոզման, որ դեպքի նախորդող պահին տեղի ունեցած իրադարձությունները լիարժեք չեն պարզաբանվել, որը կարևոր էր գործով վերջնական հետևություններ անելու համար:

ՔՀԳՎ-ում նրա հետ առնչված վկաների ցուցմունքների էական հակասությունները, կասկածի տակ են դնում դրանց արժանահավատությունը և դեպքերի ընթացքի մասին նախաքննության մարմնի հետևությունների հիմնավորվածությունը:

5. Ա. Սգոյանը իր ցուցմունքներում ընդունելով, որ լսել է պատուհանի բացվելու ձայն և անմիջապես վերադարձել է Գ. Թադևոսյանի աշխատասենյակ, նկատել բացված պատուհանի փեղկը ենթադրելով, որ Լ. Գուլյանը այնտեղից դիմել է փախուստի, բնական մղումով չի մոտեցել պատուհանին Լ. Գուլյանի պատուհանից հեռանալու, տեղանքում նրա գտնվելու վայրը ճշտելու նպատակով: Լինելով բարձրաստիճան փորձառու օպերատիվ աշխատող համապատասխան ծառայություններին, իր գործընկերներին անհապաղ չի ահազանգել, այլ բավականին ճանապարհ անցնելով իջել է բալ: Դեպքի նախորդող պահին Լ. Գուլյանի հետ վերջինը առնչված Ա. Սգոյանի վերոհիշյալ գործողությունները և վարքագծի հարցին նախաքննական մարմնի կողմից անհրաժեշտ ուշադրություն չի դարձվել, վերլուծության չի ենթարկվել:

6. Նախաքննության մարմինը չի պարզել, թե քննիչի որոշմամբ ընդունված վարկածի համաձայն զրույցի հրավիրված, ազատ տեղաշարժվելու հնարավորություն ունեցող Լ.Գուլյանը ինչու է ոստիկանների ուղեկցությամբ տեղափոխվել աշխատասենյակից աշխատասենյակ: Մինչ դեպքը ինքնուրույն միջանցքի վերջում գտնվող զուգարան գնացած Լ.Գուլյանին ինչու հնարավորություն չի տրվել ինքնուրույն լուծելու ջուր խմելու հարցը և դրանով զբաղվել է բարձրաստիճան ոստիկանը /տե՛ս Գ. Թադևոսյանի ցուցմունքը/:

Ըստ Լ. Գուլյանի կնոջ Ջ. Գուլյանի ցուցմունքի 10.05.08թ երեկոյան Շենգավիթի ոստիկանությունից վերադառնալուց հետո՝ Լ. Գուլյանի կոշիկների վրայից քուղերը բացակայել են, և դա իրեն տարօրինակ է թվացել: Քուղերը չեն եղել նաև դեպքի օրը նրա հագին եղած կոշիկների վրա: Այդպիսիք հայտնաբերվել են Լ. Գուլյանի անդրավարտիքի գրպանում և առգրավվել: Այդ ուղղությամբ քննություն չի տարվել, չի պարզվել, թե որտեղ, երբ, ինչ պայմաններում և ինչ նպատակով են հանվել Լ. Գուլյանի կոշիկի քուղերը:

7. Գործով հիմնավոր ապացույցներ ձեռք չեն բերվել Լ. Գուլյանի վայր ընկնելու և դրան անմիջականորեն նախորդող պահին կատարված իրադարձությունների մասին: Դեպքի վայրում, Գ. Թադևոսյանի աշխատասենյակի պատուհանը տեսանելի է ոստիկանության շենքի ամբողջ տարածքում բազմաթիվ աշխատասենյակների պատուհաններից և ներքին բակից: Սակայն գործում տվյալներ չկան Լ. Գուլյանի չի կատարվել Լ. Գուլյանը ընկնելուն ակնատես վկաներ հայտնաբերելու ուղղությամբ միջոցներ ձեռնարկելու մասին:

Նախաքննական մարմինը ի սկզբանե քննությունը կատարել է Լ.Գուլյանի պատուհանից փախուստի փորձ կատարելու և դրա արդյունքում վայր ընկնելու և գոհվելու վարկածի շուրջ: Ավելի քան 7մ բարձրությամբ՝ բազմաթիվ արգելքներ ունեցող համապարփակ կառույցից փախուստի փորձ կատարելու, դրա համար հիմնավոր շարժառիթի կապակցությամբ լրիվ, օբյեկտիվ և բազմակողմանի քննություն չի կատարվել: Լ.Գուլյանը ընդամենը սպանության միջադեպի ականատես է: Դեպքից անմիջապես հետո որպես վկայի՝ օպերատիվ հարցազրույցների և հարցաքննության ժամանակ հետաքննության և վարույթն իրականացնող մարմիններին հայտնել է իրեն հայտնի հանգամանքների մասին, նշել միջադեպի մանրամասները, դրա մասնակիցներին: Ըստ սպանության վերաբերյալ գործի նյութերի՝ հարցաքննված վկաների ցուցմունքների «Եմոյի» անունը որպես միջադեպի մասնակցի ի սկզբանե հայտնի է եղել հետաքննության մարմնին: Վկա Գ. Թադևոսյանի կողմից այդ հանգամանքը կարևորելը՝ երբ ինքն էր Լ. Գուլյանին «Եմոյի» անունը հայտնելու նախաձեռնողը՝ անհապաղ ղեկավարությանը զեկուցելու անհրաժեշտությունը, մոտ 30 րոպե Գ.Թամամյանի հետ այն քննարկելը՝ պատշաճ գնահատման կարիք ունի:

Լ.Գուլյանը ցուցմունքում չի ժխտել 09.05.07թ իր ռեստորանի մոտ կատարված միջադեպին ականատես լինելու հանգամանքը, նշել է վիճաբանողների անունները՝ Ստյուչիկ, Քլունգ, Գաստիկ, Գիժ, Բոյով: Սակայն հայտնել է, որ Ս. Վարդանյանի սպանությանը ականատես չի եղել այդ պահին գտնվել է իր ռեստորանում: Դեպքին ականատես վկաներ Տ.Գյուրջիյանը («Բուլեռո») հյուրանոցի պահակը, Մարիամ Գրիգորյանը («Պանդոկ») ռեստորանի մատուցողուհի, Հայկ Մեջլումյանը («Պանդոկ») ռեստորանի բարմեն) նշել են միջադեպին մասնակից այլ անձանց անուններ ևս, այդ թվում նաև «Եմո» մականունով անձնավորության անունը (քրեական գործ հ.1, էջ 92-104): «Եմոյի» որպես վիճաբանության մասնակցի մասին ի սկզբանե իրենց հայտնի լինելու փաստը ընդունել են նաև ոստիկանության աշխատողները: Վկա Մ. Գրիգորյանը ցուցմունք է տվել (քննվել է Լ. Գուլյանից հետո), որ Լ. Գուլյանը մինչև կռվի վերջը գտնվել է դրսում՝ վիճողներից քիչ հեռու (Հ.1, գ/թ 98-100): Վկա «Բուլեռո» հյուրանոցի բարմեն Տ. Գյուրջիյանը (որը հարցաքննվել է 10.05.07թ. ժամը 9:05-10:20 Լ. Գուլյանից առաջ) ցուցմունք է տվել, որ Լ.Գուլյանը կրակոցներից (սպանությունից) 2-3 րոպե առաջ մտել է իր ռեստորան (Հ 1, Գ/Թ 92-94):

Քրեական գործի նյութերից երևում է, որ Լ. Գուլյանի սպանությանը անմիջական ականատես լինելու հանգամանքը միանշանակ չի եղել:

Քրեական գործի վարույթը կարճելու մասին որոշմամբ Լ. Գուլյանի փախուստի շարժառիթ է ընդունվել, որ Լ. Գուլյանը փորձել է փախուստի դիմել Մ.Գրիգորյանի հետ հնարավոր առերեսումից խուսափելու համար, որի արդյունքում սպանողի ինքնությունը թաքցնել չէր կարող:

Նախաքննական մարմինը չի պարզել միաժամանակ Լ.Գուլյանին և վկա Մ. Գրիգորյանին ՔՀԳՎ բերելու նպատակը և օրենքով նախատեսված ինչ միջոցառումներ էին նրանց հետ իրականացնելու: Նախաքննական մարմինը ձեռք չի բերել ապացույց կամ հիմնավորում, որ Լ.Գուլյանը փախուստի դիմելով ինչպես էր դուրս գալու ռազմականացված, փակ կառույցի տարածքից և ինչպես էր թեկուզև հաջողված փախուստից հետո, խուսափելու նախատեսվող հնարավոր առերեսումից և մյուս քննչական գործողություններից, եթե նկատի ունենանք, որ խնդիրը ընդամենը Լ.Գուլյանի դեպքին ականատես լինելու ժամանակամիջոցին էր վերաբերվելու՝ և ոչ ավելին:

8. 2007 թվականի մայիսի 12-ի դատաբժշկական փորձաքննության թիվ 402 եզրակացության համաձայն՝ Լ.Գուլյանը զանգուղեղային և ձախ ուսագոտու շրջանի վնասվածքները ստանալու պահին գլխի ձախ կետով և ձախ ուսագոտու շրջաններով ուղղված է եղել դեպի վնասվածք պատճառող առարկան, իսկ կրծքավանդակի և ողնաշարի կրծքային և գոտկային հատվածների վնասվածքները ստանալու պահին կրծքավանդակի հետին մակերեսով ուղղված է եղել դեպի վնասվածք պատճառող առարկան:

Ըստ ընդունված վարկածի՝ շուրջ 7 մետր բարձրությունից անկման ընթացքում Լ.Գուլյանը հարվածվել է արգելքի /արգելքների/, որպիսին կարող էր լինել նշված պատուհանից շուրջ 2 մետր և գետնից մոտ 3.5 մետր բարձրության վրա անցնող գազի դեղին գույնի ներկված խողովակը:

Քրեագիտական, մանրաթելային և դատաքիմիական համալիր փորձաքննության եզրակացության համաձայն՝ Լևոն Գուլյանին պատկանող արտաքին հագուստների վրա հայտնաբերված օտար բնական և քիմիական մանրաթելերը չունեն ընդհանուր սեռային պատկանելիություն փորձաքննության ներկայացված խողովակի վրայից վերցված վառված լաթի կտորի այրուկի և ՀՀ ոստիկանության ՔՀԳՎ մասնաշենքի կիսանկուղային հարկի ծածկի վրայից վերց-

ված վառված լաթի գործվածքի կազմի մեջ մտնող մամլաթղթի հետ: Լևոն Գուլյանին պատկանող արտաքին հազուստների վրա առկա փոշենման զանգվածում բացակայում են համեմատական հետազոտություն կատարելու համար պիտանի և անհրաժեշտ քանակության հողի, բետոնի, սվաղի և ավազի մասնիկներ: Լևոն Գուլյանի դիակից վերցված աջ և ձախ ձեռքերի մատների եղունգների կտրվածքների վրա և դրանց տակի պարունակությունների մեջ հողի, բետոնի, սվաղի և ավազի մասնիկներ չեն հայտնաբերվել հազուստների, կոշիկների, ինչպես նաև ձեռքերի մատների եղունգների տակերի պարունակության մեջ ժանգի և դեղին գույնի ներկի քսվածքներ և միկրոմասնիկներ չեն հայտնաբերվել: Լ.Գուլյանի արտաքին հազուստների վրա հայտնաբերված օտար բնական և քիմիական մանրաթելերը կարող էին առաջանալ այդ հազուստների հետ որևէ այլ գործվածքների անմիջական շփումից: Գ. Թադևոսյանի աշխատասենյակի պատուհանագոգին հայտնաբերվել Լ. Գուլյանի հազուստի համասեռ միկրո մասնիկներ:

Չի պազվել, թե ինչպես է, որ դեպքի վայրում եղած խողովակների և այլ հնարավոր առարկաների վրա, ինչպես նաև Լ. Գուլյանի հազուստների, կոշիկների, ձեռքերի մատների եղունգների տակերի պարունակության մեջ ժանգի և դեղին գույնի ներկի քսվածքներ և միկրոմասնիկներ չեն հայտնաբերվել:

Քննություն չի կատարվել նաև պարզելու, թե ում հազուստի օտար, բնական և քիմիական մանրաթելերն են հայտնաբերվել Լ.Գուլյանի հազուստի վրա՝ ինչի արդյունքում: Այդ նպատակով փորձանմուշներ չեն վերցվել ոստիկանության աշխատակիցներից, փորձաքննություններ չեն նշանակվել:

9. Մատնադրոշմային փորձաքննության եզրակացության համաձայն՝ Գ. Թադևոսյանի աշխատասենյակի պատուհանից վերցված թիվ 3 դակտոժպակետի վրա առկա ձեռքի ավի հետքերը չի թողնվել Լևոն Գուլյանի կողմից: Նախաքննության մարմինը չի պարզվել այդ հետքերը թողնելու հանգամանքը և չի հայտնաբերել այն թողնող անձին: Այդ նպատակով փորձանմուշներ չեն վերցվել ոստիկանության աշխատակիցներից և չի նշանակվել փորձաքննություն:

10. Քննությամբ չի պարզվել Գ. Թադևոսյանի աշխատասենյակի պատուհանից Լ.Գուլյանի վայր ընկնելու մեխանիզմը: Ըստ գործի տվյալների Լ.Գուլյանի դիակի հետավորությունը, գլխից հաշվված / մարմինը թեքությամբ գտնվել է գրեթե ՔՅԳԿ-ի պատի հակառակ ուղղությամբ/ ՔՅԳԿ-ի պատից եղել է 4.9մ, ԿՅԴԿՎ պատից 3 մ հեռավորության վրա, իսկ ուղիղ գծով 5.8մ հեռավորության վրա: Դատաբժշկական փորձաքննության եզրակացության համաձայն Լ.Գուլյանի բոլոր վնասվածքները պատճառվել են վայր ընկնելիս կոշտ առարկայի բախվելու հետևանքով: Չի ճշտվել, թե ինչպես է Լ. Գուլյանը մարմինը ընկել Գ.Թադևոսյանի աշխատասենյակի պատուհանից մոտ 6մ հեռավորության վրա: Այն դեպքում, երբ վայրէջքի ընթացքում հնարավոր արգելքներին խողովակներին, լարերին բախվելու և դրա արդյունքում Լ.Գուլյանի շարժման ուղղությունը շեղվելու մասին գործով ապացույցներ ձեռք չեն բերվել:

Լ. Գուլյանի վայրընթացի մեխանիզմը ճշտելու նպատակով տեխնիկական և այլ համալիր փորձաքննություններ չեն նշանակվել: Գրավոր ցուցում տված գլխավոր դատախազի տեղակալը /քրեական գործ հ. 4, էջ 123/ և նախաքննական մարմինը կարևորելով Լ.Գուլյանի անկման մեխանիզմը պարզելու նպատակով քննչական փորձարարություն կատարելու հանգամանքը՝ այդ հիմքով երկարացնելով նախաքննության ժամկետը՝ առանցքային այդ քննչական գործողությունը չի կատարել՝ միայն այն հիմքով, որ համապատասխան մանկեկն ձեռք բերվել չի հաջողվել: 01.02.08թ. տուժողի իրավահաջորդ Ա. Գուլյանը դի-

մելով ՀՀ գլխավոր դատախազին, հայտնել է, որ քննչական փորձարարություն կատարելու մասին ՀՀ գլխավոր դատախազի տեղակալի ցուցումը չի կատարվում և ՌԴ գլխավոր դատախազության միջոցով հնարավոր է միջպետական իրավական օգնության շրջանակներում ապահովվել մանեկենի տրամադրման հարցը: Սակայն ՌԴ դատախազության հետ այդ հարցում համագործակցելու ուղղությամբ միջոցներ չեն ձեռնարկվել և այդ առանցքային և կարևոր քննչական գործողությունը չի կատարվել:

Լ.Գուլյանի վայրընթացի մեխանիզմի ճշգրտորեն պարզելը ունի կարևոր նշանակություն՝ դեպքի նախորդող պահին նրա հետ շփված վկաների ցուցմունքների գնահատման, դեպքի իրական պատկերը վերականգնելու, այլ հնարավոր վարկածների շուրջ ևս քննություն կատարելու համար:

11. Միջազգային կառույցների միջնորդությամբ ներգրավված անկախ դատաբժշկական փորձագետները փորձագիտական եզրակացության մեջ հիմնականում համաձայնվելով ՀՀ փորձագետների հետևությունների հետ, նշել են նաև, որ «չի կարելի բացառել, որ ավելի փոքր կապտուկներից և քերծվածքներից մի քանիսը կարող էին առաջացած լինել այլ ուժի ազդեցությամբ/ օրինակ՝ հարված/ մինչև ընկնելը»/ քրեական գործ հ. 4, էջ 79-120/:

Քննություն չի կատարվել անկախ փորձագետների՝ այլ ուժի ազդեցությամբ հնարավոր վնասվածքների առկայության, հյուսվածքաբանական հետազոտության մասին հետևությունների կապակցությամբ: Նշված դատաբժշկական փորձաքննության եզրակացության այդ հետևությունների կապակցությամբ հարցադրումներ չեն կատարվել, ինչպես անկախ, այնպես էլ հանրապետության փորձագետներին: Չի ճշտվել թե Լ.Գուլյանի մարմնի որ հատվածներում եղած վնասվածքների մասին են նշել անկախ փորձագետները: Առանց հիմնավոր պատճառաբանության մերժվել է նաև տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչների միջնորդությունները՝ իրենց մասնակցությամբ դատաբժշկական փորձագետին հարցաքննելու մասին: Որով տեղիք է տրվել եզրակացության հիմնավորվածության մասին տուժող կողմի կասկածների:

12. Չի ճշտվել նաև, թե դեպքի վայրում հայտնաբերված մազափունջը ինչի արդյունքում է հայտնվել այդ տարածքում, դրա առաջացման մեխանիզմը՝ ինչի հետևանքով է մնացել Լ.Գուլյանի ասֆալտին գլուխը քսվելու, թե մարմնից ինչ որ ճանապարհով անջատվելու և ընկնելու հետևանքով: Չի պարզվել նաև թե գետնին դիպչելուց հետո Լ.Գուլյանը ինքնուրույն տեղաշարժվել է թե ոչ, թե նրան տեղաշարժել են (ինչ համաձայնքներում): Ա.Ս.Գոյանը ցուցմունք է տվել, որ բակում Լ.Գուլյանին տեսել է մեջքի վրա ընկած: Մինչդեռ ըստ գործում եղած լուսանկարների նա գտնվել է որովայնի վրա ընկած վիճակում:

13. Չնայած տուժողի իրավահաջորդների համապատասխան միջնորդությունների առկայությանը, նախաքննության ընթացքում նրանք չեն ներգրավվել որևէ քննչական կամ այլ դատավարական գործողության կատարմանը, հնարավորություն չեն ունեցել իրենց հարցերն ուղղելու քննիչի կողմից հարցաքննված ոստիկանության աշխատակիցներին, փորձագետներին որոնց ցուցմունքները դրվել են քրեական գործը կարճելու որոշման հիմքում:

Տուժողի իրավահաջորդների, նրանց ներկայացուցիչների բազմաթիվ միջնորդություններ վարույթն իրականացնող մարմնի՝ երևան քաղաքի դատախազության կողմից անհիմն մերժվել են տուժող կողմի մոտ հիմնավոր կասկած առաջացնելով գործի օբյեկտիվ նախաքննություն կատարելու նկատմամբ /քրեական գործ հ.1 էջ 190-191, հ.2 էջ 33, 46, 51-52, 63, 64, 65, 66, 173, 174, հ.3 էջ 42, 43, 56-57, 59, 61, 62, 65, 110-112, 113, 120-121, 122, 127-134, 135-

136, 138, 142-149, 152-153, 157-158, 159, 162, 164-165, 166, 182-184, 187, 188, 189, հ.4 էջ 4-5, 7-8, 10, 11, 13, 21-24, 25/ :

Ռամսահայրը և այլքը ընդդեմ Նիդեռլանդների գործով վճռի /15 մայիսի 2007թ., Ramsahai and others v. The Netherlands, գանգատ թիվ 52391/99/ 321-րդ կետում մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի Մեծ պալատը սահմանել է.«... գոհի մերձավոր ազգականները պետք է ներգրավվեն վարույթում այն չափով, որն անհրաժեշտ է իրենց օրինական շահերի պաշտպանության համար»:

Վարույթն իրականացնող մարմինը չի ստուգել տուժողի իրավահաջորդի դեպքի առթիվ առաջ քաշած վարկածները, դրանք հիմնավորող ապացույցները: Քրեական գործը կարճելու մասին որոշման մեջ այդպիսիք չի հերքվել կամ հաստատվել:

14. Դատախազության մասին ՀՀ օրենքի 31-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն Երևան քաղաքի դատախազն է վերադաս համարվում Երևան քաղաքի դատախազության կազմում գործող դատախազների նկատմամբ: Նույն հոդվածի 9-րդ մասի համաձայն վերադաս դատախազն է քննարկում և լուծում ստորադաս դատախազի ակտերի դեմ բերված բողոքները: Երևան քաղաքի դատախազությունը խախտել է դատախազության մասին ՀՀ օրենքի 4-րդ և 9-րդ հոդվածների պահանջները և վարույթն իրականացնող մարմնի՝ Երևան քաղաքի դատախազության դատախազի որոշման դեմ բերված բողոքը քննարկվել է վերադաս չհամարվող նույն դատախազության, նույն կարգավիճակ ունեցող ավագ դատախազի կողմից: /քրեական գործ հ.4, էջ 71-72/:

15. Դեպքի վայրում հայտնաբերվել է մոխրամանի մեջ եղած ծխախոտի մնացորդներ, սակայն այդպիսիք չեն առգրավվել, փորձաքննություն չի նշանակվել՝ պարզելու այդպիսիք Գուլյանի կողմից օգտագործած լինելու հանգամանքը:

16. Նախաքննական մարմինը քննություն չի տարել և գնահատել քրեական հետախուզության աշխատակից, սպանության բաժնի պետի տեղակալ Ա.Սզոյանի ցուցմունքը, այն մասին, որ Ա.Վարդանյանի սպանության գործով ՀՀ ոստիկանություն բերված Լ.Գուլյանի հետ զրույց է վարել վերջինիս կողմից ռեստորանը ձեռք բերելու աղբյուրների մանրամասների շուրջ:

17. Ա.Սկրտչյանը ցուցմունք է տվել, որ ժամը 16:00-ի սահմաններում իրենց աշխատակիցներից տեղեկացել է, որ Լ.Գուլյանը Գ. Թադևոսյանի աշխատասենյակի պատուհանից փորձել է փախուստի դիմել, վայր է ընկել գետնին ու մահացել: Գ. Թադևոսյանը հայտնել է, որ իմացել է, որ Լ. Գուլյանը իր աշխատասենյակի պատուհանից դուրս է նետվել: Վկա Գ. Սողոմոնյանը հայտնել է, որ իմացել է, որ Լ. Գուլյանը փորձել է փախչել Գ. Թադևոսյանի աշխատասենյակի պատուհանից: Նման ցուցմունք է տվել նաև Վ.Գիլոյանը: Նախաքննական մարմինը չի ճշտել նշված վկաների այդ ցուցմունքների տեղեկատվության աղբյուրը:

Այսպիսով քրեական գործի նյութերի, կայացված որոշումների ուսումնասիրությունը դատարանին բերում են այն համոզման, որ քրեական վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից քննարկվող գործով չեն պահպանվել ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 17-րդ հոդվածի պահանջները՝ օրենքով նախատեսված բոլոր միջոցառումները չեն ձեռնարկվել գործի հանգամանքների բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտման համար: Գործի քննության ընթացքում օրինականության խախտումների վերաբերյալ տուժող կողմի բո-

ղոքները քրեական վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից մանրակրկրտ չեն ստուգվել:

Վերոգրյալի հիման վրա և ղեկավարվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 103-րդ, 278-րդ, 290-րդ հոդվածներով դատարանը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

Թիվ 63200707 քրեական գործով ՀՀ հատուկ քննչական ծառայության ՀԿԳ ավագ քննիչ Գ. Պետրոսյանի քրեական գործը կարճելու մասին 2008թ. մարտի 12-ի որոշման և ՀՀ գլխավոր դատախազության ավագ դատախազ Զ. Թադևոսյանի՝ տուժողի իրավահաջորդների ներկայացուցիչների բողոքը մերժելու մասին 2008թ. մարտի 26-ի որոշման դեմ՝ տուժողի իրավահաջորդ Ա.Գուլյանի ներկայացուցիչներ Ա.Կարախանյանի և Հ.Ղուկասյանի բողոքը բավարարել:

Թիվ 63200707 քրեական գործով ՀԿԳ ավագ քննիչ Գ. Պետրոսյանի քրեական գործը կարճելու մասին 2008թ. մարտի 12-ի որոշումը վերացնել և գործի վարույթը վերսկսել:

Որոշումը կարող է բողոքարկվել ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարան՝ հրապարակվելու պահից 10-օրյա ժամկետում:

Վատ վերաբերմունքի վերաբերյալ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի նախադեպային որոշումները

ՀՀ Սահմանադրության 92-րդ հոդվածի համաձայն՝ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, բացի սահմանադրական արդարադատության հարցերից, ապահովում է օրենքի միատեսակ կիրառությունը:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանի սահմանադրական կարգավիճակն ամրագրող այս նորմը կանխորոշեց ՀՀ վճռաբեկ դատարանի ակտերի նախադեպային բնույթը և նշանակությունը, որն ամրագրված է ՀՀ դատական օրենսգրքի 15-րդ հոդվածի 4-րդ մասում: Նշված հոդվածի համաձայն՝ որոշակի փաստական հանգամանքներ ունեցող գործով վճռաբեկ դատարանի դատական ակտերի հիմնավորումները (այդ թվում՝ օրենքի մեկնաբանությունները) պարտադիր են դատարանի համար նույնանման փաստական հանգամանքներով գործի քննության ժամանակ, բացառությամբ այն դեպքի, երբ վերջինս ծանրակշիռ փաստարկների նատմանշմամբ հիմնավորում է, որ դրանք կիրառելի չեն տվյալ փաստական հանգամանքների նկատմամբ:

Վերոշարադրյալ նորմերի իմաստով՝ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը դատական քաղաքականություն ձևավորող սուբյեկտ է, որի որոշումներն էական ազդեցություն ունեն ստորադաս դատարանների իրավակիրառ պրակտիկայի վրա: ՀՀ վճռաբեկ դատարանն իր ակտերով կարող է ուղղություն տալ առաջին ատյանի և վերաքննիչ դատարաններին, ի թիվս այլոց, վատ վերաբերմունքի վերաբերյալ օրենսդրության ընկալման և կիրառման հարցում, ուստի պատահական չէ, որ հատուկ ուշադրության են արժանանում ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից նշված հարցերով կայացվող ակտերը:

Թերևս մեծ գաղտնիք բացահայտած չենք լինի, եթե ասենք, որ խոշտանգումների և վատ վերաբերմունքի են պայքարի ոլորտում ՀՀ դատարաններին ուղղված գնահատականները, որպես կանոն, հուսադրող չեն եղել: Իհարկե, եղել են և՛ չափազանց կտրուկ եզրահագումներ, և՛ կառուցողական քննադատություն, որոնք խորհելու տեղիք են տվել և, ինչու ոչ, մաս խթան հանդիսացել այս ոլորտում առկա դատական պրակտիկան մեկ հունով ուղղորդելու, դրանում առկա թերություններն ու թերացումները շտկելու համար:

Խոշտանգումների և վատ վերաբերմունքի այլ ձևերի վերաբերյալ Վճռաբեկ դատարանի նախադեպային որոշումների վերլուծությունն անհրաժեշտ ենք համարում սկսել Սուրեն Այվազյանի վերաբեր-

յալ 33 վճռաբեկ դատարանի 2008 թվականի մայիսի 23-ի ՎԲ-17/08 որոշման վերլուծությունից:

Այսպես, նշված որոշման պատճառաբանական մասում 33 վճռաբեկ դատարանն անդրադարձել է Ս.Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի առթիվ քննությանը և քննության առել այն հարցը, թե նրան կյանքից զրկելու փաստի առթիվ իրականացվել է որևէ քրեադատավարական քննություն: Վկայակոչելով 33 քրեական դատավարության օրենսգրքի 27-րդ հոդվածի 1-ին մասը, 175-րդ և 182-րդ հոդվածները, 58-րդ հոդվածի 1-ին մասը և 80-րդ հոդվածի 1-ին մասը, ինչպես նաև հիմնվելով գործի փաստական հանգամանքների վրա՝ 33 վճռաբեկ դատարանն արձանագրել է, որ. «քննության առարկա գործի նյութերի վերլուծությունը հնարավորություն չի տալիս միանշանակ պատասխան տալ այն հարցին, թե արդյոք Ս. Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի առթիվ հարուցվել է քրեական գործ և իրականացվել է նախնական քննություն:

Մի շարք հանգամանքներ վկայում են այն մասին, որ թիվ 55200706 քրեական գործը հարուցվել է Ս. Այվազյանի կողմից կատարված գործողությունների և ոչ թե նրան կյանքից զրկելու փաստի կապակցությամբ: Այսպես՝

ա) Թիվ 55200706 քրեական գործը հարուցվել է 33 քրեական օրենսգրքի 34-104-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետով (երկու կամ ավելի անձանց սպանության փորձ), իսկ դա չի համապատասխանում Ս. Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի որևէ հնարավոր իրավաբանական որակմանը:

բ) Թիվ 55200706 քրեական գործով վարույթը կարճելու մասին որոշմամբ լուծվել է նաև Ս.Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի կապակցությամբ քրեական գործի հարուցման հարցը. որոշվել է նրա ուղղությամբ կրակած ոստիկանների նկատմամբ քրեական գործի հարուցումը մերժել (...): Դրանից ուղղակիորեն հետևում է, որ Ս. Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի առթիվ քրեական գործ հարուցված չէր եղել:

32. Միևնույն ժամանակ որոշ հանգամանքներ վկայում են այն մասին, որ թիվ 55200706 քրեական գործը հարուցելու հիմք հանդիսացած փաստերի շրջանակը ներառել է նաև Ս. Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստը, և այդ կապակցությամբ իրականացվել է նախնական քննություն: Այսպես՝ նշված քրեական գործը հարուցելու մասին որոշման նկարագրական մասում ամրագրված է, որ «Այվազյանը վնասագերծվել և մարմնական վնասվածքներով տեղափոխվել է Ալավերդու քաղաքային հիվանդանոց, որտեղ և մահացել է» (...): Քննիչի 2006թ.

ապրիլի 11-ի որոշմամբ Ս.Այվազյանի քույրը՝ Անահիտ Այվազյանը, ճանաչվել է տուժողի իրավահաջորդ: Որոշման մեջ նշված է «... հանցագործությամբ քաղ. Սեյրան Այվազյանին պատճառվել է ֆիզիկական վնաս, մահ ...» (...):

Բացի այդ, քրեական գործով մի շարք ապացույցներ վերաբերել են Ս. Այվազյանին կյանքից զրկելու հանգամանքներին: Մասնավորապես.

ա) Դեպքի վայրի զննության արձանագրությունը (...),

բ) Ս. Այվազյանի դիակի և հագուստի զննության արձանագրությունը (...),

գ) Ս. Այվազյանի դիակի դատաբժշկական փորձաքննության եզրակացությունը (...),

դ) Ս. Այվազյանի հագուստի դատաձգաբանական փորձաքննության եզրակացությունը (...),

ե) Ս. Այվազյանի վրա կրակած և այդ դեպքին ականատես եղած ոստիկանների ցուցմունքները (...):»:

Արդյունքում ՀՀ վճռաբեկ դատարանն այն եզրակացությանն է հանգում, որ գործի որոշակի հանգամանքներ վկայում են այն մասին, որ Ս.Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի կապակցությամբ, այնուամենայնիվ, որոշակի քրեադատավարական քննություն իրականացվել է:

Անդրադառնալով նշված քրեադատավարական քննության պատշաճության հարցին՝ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը վկայակոչել է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի Մեծ պալատի՝ *Ռամսահայը և այլոք ընդդեմ Նիդեռլանդների* գործով վճռի (15 մայիսի 2007թ., Ramsahai and others v. The Netherlands, գանգատ թիվ 52391/99) մի շարք կետերում արտահայտված իրավական դիրքորոշումները: Մասնավորապես, նշված վճռի 324-րդ կետը, որի համաձայն՝ «Որպեսզի պայմանավորվող պետության պատասխանատվությունն առաջացնող մահվան կապակցությամբ նախաքննությունը համարվի «արդյունավետ»՝ Կոնվենցիայի 2-րդ հոդվածի իմաստով, առաջին հերթին անհրաժեշտ է, որ այդ նախաքննությունը լինի պատշաճ: Այն է՝ նման նախաքննությունը պետք է կարողանա հանգեցնել պատասխանատու անձանց ինքնությունը պարզելուն և նրանց պատժին: Իշխանությունները պետք է իրականացնեն առկա բոլոր ողջամիտ քայլերը՝ ապահովելու համար պատահարի հետ կապված ապացույցները: (...)»: Նույն վճռի 326-րդ - կետը, ըստ որի՝ «(...) ոստիկաններ Բրոնսը և Բալստրան հարցաքննվել են միայն դեպքից մի քանի օր անց և այդ ժամանակահատվածում

Նրանք հնարավորություն են ունեցել պատահարը քննարկել միմյանց և այլոց հետ», ինչպես նաև 330-րդ կետը, որի համաձայն՝ «(...) ոստիկաններ Բրոնսը և Բալստրան դեպքից հետո չեն պահվել իրարից մեկուսի և չեն հարցաքննվել գրեթե երեք օր (...): Չնայած, (...) չկա որևէ ապացույց առ այն, որ նրանք գաղտնի համաձայնության են եկել միմյանց կամ Ամստերդամի ոստիկանական ուժերի իրենց գործընկերների հետ, այնուամենայնիվ, միայն այն փաստը, որ չեն ձեռնարկվել նման համաձայնության վտանգի նվազեցմանն ուղղված համապատասխան քայլեր, հանդիսանում է նախաքննության պատշաճության էական թերություն»:

Արձանագրելով, որ. «Ռանսահայի գործն իր փաստական հանգամանքներով էապես նման է քննության առարկա գործին. երկու գործերում էլ արարքի հանցավորությունը ենթադրաբար բացառող հանգամանքներում ոստիկանները զենքի գործադրմամբ մահ են պատճառել ենթադրաբար հանցանք կատարած անձին: Երկու գործերի էական ընդհանրություն է նաև այն, որ ոստիկաններից բացի՝ զենք գործադրելու այլ անմիջական ակնատեսներ չեն եղել»:

Ուստի ԳԳ դատական օրենսգրքի 15-րդ հոդվածի 4-րդ մասի (ԳԳ քրեական դատավարության օրենսգրքի 8-րդ հոդվածի 4-րդ մասի) ուժով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ սույն որոշման 35-րդ կետում նշված հիմնավորումները քննության առարկա գործով ենթակա են կիրառման»:

Ս.Այվազյանի մահվան կապակցությամբ իրականացված քննության պատշաճությունը գնահատելիս Վճռաբեկ դատարանը հաշվի է առել այն հանգամանքը, որ գործով հարցաքննվել են դեպքին ակնատես ոչ բոլոր ոստիկանները: Մասնավորապես, ոստիկանների կողմից Ս.Այվազյանի ուղղությամբ կրակելու պահին դեպքի վայրում գտնված վեց ոստիկաններից երկուսը՝ Գ.Մելքոնյանը և Ռ.Մոսինյանը, չեն հարցաքննվել: Դա նշանակում է, որ վարույթն իրականացնող մարմինը չի իրականացրել առկա բոլոր ողջամիտ քայլերը՝ ապահովելու Ս.Այվազյանին կյանքից զրկելու հետ կապված ապացույցները:

Իսկ մյուս չորս ոստիկանների հարցաքննության կապակցությամբ ԳԳ վճռաբեկ դատարանը հաշվի է առել նրանց հարցաքննության ժամկետները: Արձանագրելով, որ վկա Գ.Գրիգորյանը հարցաքննվել է դեպքից 8 օր հետո, վկա Ն.Նանինյանը՝ 9 օր հետո, իսկ վկա Ա.Աբգարյանը՝ 10 օր հետո, դատարանը գտել է, որ այդ ընթացքում ոչինչ չի ձեռնարկվել նրանց միմյանցից մեկուսի պահելու համար: Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ չնայած չկա որևէ ապացույց այն մասին, որ ոս-

տիկանները գաղտնի համաձայնության են եկել միմյանց հետ, այնուամենայնիվ, միայն այն փաստը, որ չեն ձեռնարկվել նման համաձայնության վտանգի նվազեցմանն ուղղված համապատասխան քայլեր, հանդիսանում է նախաքննության պատշաճության էական թերություն:

Քննության պատշաճությունը գնահատելիս ՀՀ վճռաբեկ դատարանը հաշվի է առել նաև այն, որ բավարար չափով չի պարզվել Ս.Այվազյանի ուղղությամբ կրակոցներ արձակելու մեխանիզմը. մասնավորապես, համապատասխան գնահատականի չի արժանացել Ս.Այվազյանի վրա արձակված կրակոցների ուղղությունը: Այսպես, քննությամբ ողջամիտ բացատրություն չի տրվել այն փաստին, որ Ս.Այվազյանի ուղղությամբ վեց կրակոց արձակվել է հետևից:

Խոշտանգումների և վատ վերաբերմունքի այլ ձևերի վերաբերյալ Վճռաբեկ դատարանի հաջորդ որոշումը կայացվել է 2009 թվականի ապրիլի 10-ին: Սույն որոշումը կայացվել է բողոքաբերի կողմից նոր հանգամանքի (Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի Հարությունյանն ընդդեմ Հայաստանի որոշումը) հիմքով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական և զինվորական գործերով պալատի 2003 թվականի մայիսի 8-ի որոշումը վերանայելու պահանջի քննության արդյունքում:

Վճռաբեկ դատարանը վերոնշյալ բողոքը բավարարել է մասնակիորեն հետևյալ պատճառաբանությամբ. «(...) Եվրոպական դատարանը որոշում կայացնելով, որ խոշտանգումների միջոցով ձեռք բերված դիմումատուի և վկաներ Գ.Տավարածյանի ու Կ.Անտոնյանի ցուցմունքները որպես ապացույց օգտագործելն ամբողջ դատավարությունը դարձրել է անարդար, հիմնավորել է, որ տվյալ քրեական գործի քննության ժամանակ Հայաստանի Հանրապետության դատարանը թույլ է տվել Եվրոպական կոնվենցիայով սահմանված՝ մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների խախտում (Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մաս), որը ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426⁴-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետի համաձայն՝ որպես նոր հանգամանք դատական ակտը վերանայելու հիմք է:

(...) գործի նյութերից և Եվրոպական դատարանի վճռից երևում է, որ գործի նյութերում առկա են դիմումատուի մեղքը հաստատող այլ ապացույցներ, որոնց Եվրոպական դատարանն անդրադաձել է իր որոշման 28-րդ կետում (...): Մինչդեռ Վճռաբեկ դատարանում, ի տարբերություն առաջին աստիճանի դատարանի, չի իրականացվում ապացույցների անմիջական հետազոտություն, և Վճռաբեկ դատարանի տրամադրության տակ գտնվող դատավարական հնարավորություններ-

րը բավարար չեն սույն գործով դատապարտված Մ.Հարությունյանի անմեղության կամ մեղավորության հարցը թույլատրելի ապացույցների հիման վրա լուծելու համար»:

Շարադրված դատողությունների հիման վրա ՀՀ վճռաբեկ դատարանը բեկանել է Միշա Հարությունյանի վերաբերյալ գործով ՀՀ ներպետական դատարանների դատական ակտերը և գործն ուղարկել Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարան՝ նոր քննության:

2009 թվականի սեպտեմբերի 16-ին Վճռաբեկ դատարանի կողմից կայացվել է Արմեն Սարգսյանի վերաբերյալ ԵՔԴԴ/0295/01/08 որոշումը: Նշված գործով Վճռաբեկ դատարանի առջև բարձրացվել է այն հարցը, թե իրավաչափ է եղել Ա.Սարգսյանին երկու վկաների ճանաչմանը ներկայացնելու արձանագրությունները ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 105-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ և 5-րդ կետերի հիմքով որպես անթույլատրելի ապացույց ճանաչելու պայմաններում նույն վկաների՝ Ա.Սարգսյանին որպես զանգվածային անկարգությունների անմիջական մասնակցի մատնացույց անելու մասին ցուցմունքները որպես ապացույց օգտագործելու և մեղադրանքի հիմքում դնելու դատարանների որոշումը:

Վկայակոչելով ՀՀ Սահմանադրության 19-րդ և 22-րդ հոդվածները, «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին կետը, ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 104-րդ հոդվածի 1-ին մասը, 105-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ և 5-րդ կետերը, 105-րդ հոդվածի 2-րդ մասը՝ ՀՀ վճռաբեկ դատարանը եզրակացություն է անում այն մասին, որ «(...) որպես քրեական օրենսգրքով նախատեսված արարքի առկայությունը կամ բացակայությունը, այդ արարքը կասկածյալի կամ մեղադրյալի կողմից կատարելը կամ չկատարելը և մեղադրյալի մեղավորությունը կամ անմեղությունը, ինչպես նաև գործի ճիշտ լուծման համար նշանակություն ունեցող այլ հանգամանքները պարզելու միջոց կարող են օգտագործվել միայն այնպիսի ապացույցներ, որոնք ձեռք են բերվել, ամրագրվել և գործին կցվել են քրեադատավարական օրենքով սահմանված և թույլատրելի համարվող կարգով: Ապացույցների ձեռքբերման և ամրագրման թույլատրելիությունը կարգավորող նորմերից հետևում է, որ որպես ապացույց չեն կարող օգտագործվել քննչական կամ այլ դատավարական գործողության կատարման կարգի էական խախտմամբ ձեռք բերված փաստական տվյալները, հատկապես եթե դրանք իրենց հերթին հանգեցրել են դատավարության մասնակից-

ների իրավունքների էական խախտման, ազդել են կամ կարող էին ազդել ստացված փաստական տվյալների հավաստիության վրա:

Այսպիսով, ապացույցների հավաքմանը և ստուգմանն ուղղված դատավարական գործողությունների կատարման ընթացքում պետք է ապահովվի անձանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությունը: Հակառակ դեպքում կատարված դատավարական գործողության արդյունքում ստացված փաստական տվյալը, անկախ գործի համար ունեցած նշանակությունից, կորցնում է իր իրավական ուժը, ապացուցողական նշանակությունը և չի կարող ընդգրկվել կոնկրետ քրեական գործով ապացույցների համակցության մեջ և դրվել մեղադրանքի հիմքում»:

Անդրադառնալով գործի փաստական հանգամանքներին՝ Վճռաբեկ դատարանն արձանագրել է հետևյալը.

- նախաքննության մարմինը մեղադրական եզրակացության մեջ որպես Արմեն Սարգսյանի մեղադրանքը հիմնավորող ապացույցներ նշել է վկաներ Ա.Ասրյանի և Տ.Խաչատրյանի ճանաչմանը մեղադրյալ Ա.Սարգսյանին ներկայացնելու մասին 2008 թվականի հունիսի 6-ի արձանագրությունները, նույն վկաների ցուցմունքները, նրանց և Ա.Սարգսյանի առերես հարցաքննության արձանագրությունները, վկաներ Ռ.Այվազյանի, Ս.Խանջյանի, Է.Բալայանի, Ս.Պետրոսյանի, Ս.Սարգսյանի և Գ.Գինոսյանի ցուցմունքները, «Էրեբունի» բժշկական կենտրոնից առգրավված անհետաձգելի բուժօգնության քարտի գրանցումները և Ա.Սարգսյանի բաճկոնը:
- Ա.Սարգսյանի նկատմամբ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի 2-րդ մասով մեղադրական դատավճիռ կայացնելով՝ Քրեական դատարանը նույն դատավճռով հաստատված է համարել, որ մեղադրյալ Ա.Սարգսյանին վկաներ Ա.Ասրյանի ու Տ.Խաչատրյանի ճանաչմանը ներկայացնելու քննչական գործողությունների ընթացքում քրեական վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից թույլ են տրվել դրանց կատարման կարգի և մեղադրյալի պաշտպանական իրավունքի էական խախտումներ, որի հիման վրա այդ արձանագրությունները ճանաչել է որպես անթույլատրելի ապացույց:
- քրեական գործով մինչդատական վարույթում թույլ տրված խախտումների վերաբերյալ Քրեական դատարանը 2008 թվականի սեպտեմբերի 16-ին կայացրել է լրացուցիչ որոշում, որում արձանագրել է քրեական գործով մինչդատական վարույթում թույլ տրված և դատական քննության ընթացքում ի հայտ եկած նաև այլ խախտումներ:

Վերոգրյալ դատողություններից ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը եզրակացրել է, որ. «Քրեական դատարանը, Ա.Սարգսյանին երկու վկաների ճանաչմանը ներկայացնելու արձանագրությունները ճանաչելով որպես անթույլատրելի ապացույց և դրանք հանելով ապացուցողական զանգվածից, ամբաստանյալի մեղավորությունը ապացուցված է համարել ճանաչման ներկայացնելուց հետո վկաների տված ցուցմունքներով այն մասին, որ իրենց կողմից ճանաչված Ա.Սարգսյանը հանդիսացել է 2008 թվականի մարտի 1-ից 2-ն ընկած ժամանակահատվածում Երևան քաղաքի կենտրոնական փողոցներում տեղի ունեցած զանգվածային անկարգությունների անմիջական մասնակից: Այսինքն՝ սույն գործով Քրեական դատարանն անձի դատապարտման հիմքում դրել է այնպիսի ապացույցներ, որոնց բովանդակությունն ամբողջությամբ բխում է քրեադատավարական օրենքի էական խախտմամբ կատարված քննչական գործողությունից:

(...) մեղադրյալ Ա.Սարգսյանին վկաներ Ա.Ասրյանի և Տ.Խաչատրյանի ճանաչմանը ներկայացնելու երկու արձանագրությունները որպես անթույլատրելի ապացույց ճանաչելու պարագայում ճանաչման ներկայացնելուց հետո այդ նույն վկաների տված ցուցմունքները չէին կարող որպես ապացույց օգտագործվել և դրվել Ա.Սարգսյանի մեղադրանքի հիմքում: Այդ ապացույցները թույլատրելի չեն, քանի որ դրանց բովանդակությունն ամբողջությամբ հիմնված է եղել անթույլատրելի ճանաչված քննչական գործողության տվյալների վրա, իսկ օրենքի խախտմամբ ձեռք բերված ապացույցների օգտագործման սահմանադրական արգելքը վերաբերում է նաև դրանցից բխող ապացույցներին:

Հետևաբար, սույն գործով իրավաչափ չի եղել Ա.Սարգսյանին երկու վկաների ճանաչմանը ներկայացնելու արձանագրությունները ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 105-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ և 5-րդ կետերի հիմքով որպես անթույլատրելի ապացույց ճանաչելու պայմաններում նույն վկաների՝ Ա.Սարգսյանին որպես զանգվածային անկարգությունների անմիջական մասնակցի մատնացույց անելու մասին ցուցմունքները որպես ապացույց օգտագործելու և մեղադրանքի հիմքում դնելու դատարանների որոշումը:

Հիմք ընդունելով վերոգրյալ հիմնավորումները՝ Վճռաբեկ դատարանը հանգում է հետևության, որ ինչպես Քրեական դատարանը, այնպես էլ Վերաքննիչ դատարանը, ճանաչման ներկայացնելու մասին 2008 թվականի հունիսի 6-ի արձանագրությունները որպես քրեադատավարական օրենքով սահմանված կարգի էական խախտմամբ և

Ա.Սարգսյանի պաշտպանության իրավունքի խախտմամբ ձեռք բերված ապացույցներ անթույլատրելի ճանաչելու հետ մեկտեղ ամբաստանյալ Ա.Սարգսյանի մեղադրանքի հիմքում դնելով ճանաչման գործընթացի մասնակիցներ, վկաներ Ա. Ասրյանի և Տ. Խաչատրյանի՝ ճանաչման ներկայացնելուց հետո տրված ցուցմունքները, թույլ են տվել ՀՀ Սահմանադրության 22-րդ, ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 105-րդ, 358-րդ, 360-րդ, 365-րդ, իսկ Վերաքննիչ դատարանը՝ նաև 398-րդ հոդվածների պահանջների խախտումներ, որոնք հանգեցրել են Ա.Սարգսյանի իրավունքների էական խախտման: Արդյունքում խախտվել է նաև ՀՀ Սահմանադրության 19-րդ հոդվածով և Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով երաշխավորված՝ Ա.Սարգսյանի արդարացի դատաքննության իրավունքը»:

Ակնհայտ է, որ մեջբերված երեք նախադեպային որոշումներում արտահայտված իրավական դիրքորոշումները, վատ վերաբերմունքի և խոշտանգումների հիմնախնդիրն առնչվում են մասնակի: Դրանք կապված են առավելապես ապացույցների թույլատրելիության և «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 3-րդ հոդվածի («խոշտանգումների արգելում») հետ փոխկապակցված 2-րդ հոդվածի («Կյանքի իրավունք») հետ:

Խոշտանգումների և վատ վերաբերմունքի առնչությամբ, կարելի է ասել, ավելի ամբողջական որոշում կայացնելու առաջին քայլը կատարվեց 2010 թվականի փետրվարի 12-ին Արայիկ Գզոյանի վերաբերյալ ԵԱԲԴ/0049/01/09 որոշման կայացմամբ:

Սույն որոշման մեջ Վճռաբեկ դատարանն անդրադարձել է երեք հիմնարար հարցի.

- *իրեն խոշտանգելու վերաբերյալ Ա.Գզոյանի հայտարարության քննությունը մինչդատական վարույթում*
- *իրեն խոշտանգելու վերաբերյալ Ա.Գզոյանի հայտարարությանն արձագանքելը ՀՀ դատարանների կողմից*
- *որպես ոչ հավաստի գնահատված ապացույցից բխող փաստերի կիրառումը դատարանների կողմից*

Առաջին իրավական հարցի շրջանակներում Վճռաբեկ դատարանը, հիմք ընդունելով «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 3-րդ

հողվածը, 15-րդ հողվածի 2-րդ մասը, խոշտանգումների և այլ դաժան, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի ու պատժի դեմ ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի 4-րդ, ՀՀ Սահմանադրության 17-րդ հոդվածները, ՀՀ Սահմանադրության 43-րդ հոդվածի 2-րդ պարբերությունը, ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 11-րդ հոդվածի 7-րդ մասը, ինչպես նաև ուղեցույց ունենալով մի շարք գործերով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի արտահայտած իրավական դիրքորոշումները, արձանագրել է, որ խոշտանգումների, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի արգելքը բացարձակ բնույթ է կրում: Ինչպես նաև այն, որ խոշտանգումների արգելքի բացարձակ բնույթը ենթադրում է ոչ միայն խոշտանգումների, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի կիրառումից ձեռնպահ մնալու, այլ նաև որոշակի պոզիտիվ գործողություններ կատարելու պետության պարտականությունը:

Երկրորդ իրավական հարցի ենթատեքստում Վճռաբեկ դատարանը, հիմք ընդունելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 41-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետը, 53-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետը, 184-րդ հոդվածի 1-ին մասը, եզրակացություն է արել այն մասին, որ եթե դատարաններն իրենց վարույթում գտնվող քրեական գործի քննության ընթացքում հայտնաբերում են հանցագործության ակնհայտ հատկանիշներ, ապա ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 184-րդ հոդվածի 1-ին մասի հիման վրա պարտավոր են քրեական գործ հարուցելու միջնորդությամբ դիմել դատախազին:

Ա.Գոյանի վերաբերյալ նախադեպային որոշման մեջ Վճռաբեկ դատարանն ընդգծել է, որ նախաքննության մարմնի դեմ ներկայացված բողոքները պետք է քննվեն անկախ մարմնի կողմից, որը չպետք է կապված լինի նախաքննության մարմնի հետ և պետք է առանձնացված լինի վերջինիցս:

Երրորդ հարցի պարզաբանման նպատակով Վճռաբեկ դատարանը վերլուծության է ենթարկել ՀՀ Սահմանադրության 19-րդ, 22-րդ հոդվածները, «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասը, ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 104-րդ հոդվածի 1-ին մասը, 105-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին, 2-րդ և 5-րդ կետերը, նույն հոդվածի 2-րդ մասը, ինչպես նաև, հիմք ընդունելով *Ա. Սարգսյանի* վերաբերյալ որոշման 15-րդ կետում արտահայտված իրավական դիրքորոշումը, ստորադաս դատարանի առջև բարձրացրել է հետևյալ հարցադրումը. Երևանի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների

ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի և ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանները, հաստատված համարելով այն, որ Ա. Գզոյանի կողմից 40 գրամ ափիոն տեսակի թմրամիջոցի ապօրինի ձեռքբերման փաստը նախաքննական մարմնի չփարատված ենթադրությունն է, որն այլ ապացույցներով չի հաստատվել, կարո՞ղ էին արդյոք հիմնավորված հետևության հանգել այն մասին, որ վերոնշյալ 40 գրամ թմրամիջոցից Ա. Գզոյանը որոշակի չափաբաժիններով թմրամիջոց է իրացրել:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության
վերաքննիչ քրեական դատարանի որոշում
քրեական գործ թիվ 105/07
Նախագահող դատավոր՝ Հ. Տեր-Ադամյան
դատավորներ՝ Ս. Ղազարյան
Ս. Համբարձումյան

Քրեական գործ թիվ ՎԲ-17/08

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանը (այսուհետ՝
վճռաբեկ դատարան)

նախագահությամբ Հ. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆԻ
մասնակցությամբ դատավորներ Դ. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԻ
Հ. ՂՈՒԿԱՍՅԱՆԻ
Ս. ՕՂԱՆՅԱՆԻ
Ա.ՄԿՐՏՈՒՄՅԱՆԻ
Վ.ԱԲԵԼՅԱՆԻ
Ս.ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ

2008 թվականի մայիսի 23-ին ք.Երևանում

դռնբաց դատական նիստում, քննելով հավատարմագրված փաստա-
բան Արթուր Ղազարյանի միջոցով տուժողի իրավահաջորդ Անահիտ Այվազյա-
նի ներկայացուցիչ Կարեն Թումանյանի բերած վճռաբեկ բողոքը թիվ 55200706
քրեական գործով Լոռու մարզի դատախազության քննիչ Ս.Մխիթարյանի 2006
թվականի հոկտեմբերի 3-ի «Քրեական գործը կարճելու մասին» որոշման 2-րդ
կետը՝ ՀՀ ոստիկանության Լոռու մարզային վարչության Թումանյանի բաժնի
ոստիկաններ Արամ Սահակյանի, Աշոտ Աբգարյանի, Ռուսլան Մոսինյանի,
Հրաչյա Գրիգորյանի նկատմամբ քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասը
հաստատելու վերաբերյալ Լոռու մարզի առաջին ատյանի դատարանի 2007
թվականի սեպտեմբերի 12-ի որոշումն անփոփոխ թողնելու մասին ՀՀ վերաքն-
նիչ քրեական դատարանի 2007 թվականի հոկտեմբերի 23-ի որոշման դեմ,

Պ Ա Ր Ձ Ե Ց

Գործի դատավարական նախապատմությունը.

1. Լոռու մարզի դատախազության քննիչ Ս.Մխիթարյանը 2006 թվականի մարտի 6-ին Սեյրան Այվազյանի կողմից համազյուղացիներին և ոստիկանության աշխատակիցներին մարմնական վնասվածքներ հասցնելու փաստի առիթով հարուցել է թիվ 55200706 քրեական գործը՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 34-104 հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետի (երկու կամ ավելի անձանց սպանության փորձ) հատկանիշներով:

Ս.Այվազյանի քույրը՝ Անահիտ Այվազյանը, 2006թ. ապրիլի 11-ի քննիչի որոշմամբ թիվ 55200706 քրեական գործով ճանաչվել է տուժողի իրավահաջորդ:

2006 թվականի հոկտեմբերի 3-ին քննիչը որոշում է կայացրել քրեական գործով վարույթը կարճելու մասին այն հիմքով, որ հանցանք կատարած անձը՝ Ս.Այվազյանը, մահացել է:

Նույն որոշմամբ ՀՀ ոստիկանության Լոռու մարզային վարչության Թումանյանի բաժնի չորս աշխատակիցների նկատմամբ քրեական գործի հարուցումը մերժվել է նրանց գործողություններում հանցակազմի բացակայության հիմքով:

2. «Թիվ 55200706 քրեական գործի վարույթը կարճելու մասին» քննիչի 2006թ. հոկտեմբերի 3-ի որոշման դեմ տուժողի իրավահաջորդ Անահիտ Այվազյանը բողոք է ներկայացրել Լոռու մարզի դատախազություն: 2006 թվականի նոյեմբերի 20-ի թիվ Դ-81 գրությամբ վերջինս պատասխանել է, որ որոշումը կայացվել է օրենսդրությանը համապատասխան:

2006թ. հոկտեմբերի 3-ի քննիչի որոշման դեմ տուժողի իրավահաջորդը բողոք է ներկայացրել Լոռու մարզի դատախազին: 2006 թվականի նոյեմբերի 16-ի թիվ Դ-81 գրությամբ վերջինս հայտնել է, որ որոշումը վերացնելու հիմքեր չկան:

Քննիչի նույն որոշման դեմ տուժողի իրավահաջորդը բողոք է ներկայացրել ՀՀ գլխավոր դատախազին: ՀՀ գլխավոր դատախազության հետաքննության և նախաքննության օրինականության նկատմամբ հսկողություն իրականացնող վարչության պետի տեղակալ Բ.Աղայանը 2007թ. հունվարի 19-ի թիվ 15-87-06 գրությամբ բողոք բերողին հայտնել է, որ կայացված որոշման օրինականությունը ստուգվել է ՀՀ գլխավոր դատախազությունում. որոշումն օրինական է, և այն վերացնելու հիմքեր չկան:

3. 2007թ. հունիսի 27-ին տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչ Կ. Թումանյանը բողոք է ներկայացրել Լոռու մարզի առաջին ատյանի դատարան՝ պահանջելով թիվ 55200706 քրեական գործի վարույթը կարճելու մասին քննիչի որոշման 2-րդ կետը վերացնել:

Լոռու մարզի առաջին ատյանի դատարանի 2007թ. սեպտեմբերի 12-ի որոշմամբ տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցչի բողոքը մերժվել է:

Առաջին ատյանի դատարանի որոշման դեմ տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչը 2007թ. սեպտեմբերի 27-ին բերել է վերաքննիչ բողոք:

ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի 2007թ. հոկտեմբերի 23-ի որոշմամբ Լոռու մարզի առաջին ատյանի դատարանի որոշումը թողնվել է անփոփոխ, իսկ վերաքննիչ բողոքն առանց բավարարման:

4. ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի 2007թ. հոկտեմբերի 23-ի որոշման դեմ տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչ Կ. Թումանյանը հավատարմագրված փաստաթուղթի Ա.Ղազարյանի միջոցով վճռաբեկ բողոք է բերել:

2008 թվականի մարտի 4-ի որոշմամբ վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը բողոքն ընդունել է վարույթ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 414²-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի հիմքով («վճռաբեկ դատարանի կողմից տվյալ գործով կայացվող դատական ակտը կարող է եական նշանակություն ունենալ օրենքի միատեսակ կիրառության համար»):

Դատավարության մասնակիցների կողմից վճռաբեկ բողոքի պատասխան չի ներկայացվել:

Վճռաբեկ բողոքի քննության համար եական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

Սույն վճռաբեկ բողոքի քննության համար եական նշանակություն ունեն հետևյալ փաստական հանգամանքները.

5. Թիվ 55200706 քրեական գործով իրականացված նախաքննությամբ պարզվել է հետևյալը.

2006 թվականի մարտի 6-ին՝ ժամը 12.00-ից մինչև 17.00-ի սահմաններում, գտնվելով հոգնաբեկ անհավասարակշիռ վիճակում, Ս.Այվազյանն իր մոտ գտնվող դանակով Լուռու մարզի Օծուն գյուղում փորձել է սպանել նույն գյուղի բնակիչներ Հ. Չոբանյանին և Ե. Պետրոսյանին, ինչպես նաև ոստիկանության տեղամասային տեսուչ Վ. Բոշյանին:

Այնուհետև ՀՀ ոստիկանության Թումանյանի բաժնի պետի հրամանով ոստիկանության վեց ծառայողներ՝ Հ. Գևորգյանը, Ն.Նանինյանը, Ա.Սահակյանը, Ա.Աբգարյանը, Ռ.Մոսիսյանը և Հ.Գրիգորյանը, Ս.Այվազյանին վնասազերծելու նպատակով հարկադրաբար բացել են նրա տան դուռն ու ներս մտել, սակայն նրան վնասազերծել չի հաջողվել: Այն ժամանակ, երբ ոստիկանների խումբը հեռանում էր, Ս.Այվազյանն իր տան պատշգամբում դանակով հարվածել է ՀՀ ոստիկանության ավագ տեղամասային տեսուչ Հ.Գևորգյանին: Վերջինիս վիրավորվելը տեսնելով՝ ՀՀ ոստիկանության չորս աշխատակիցներ՝ Ա.Սահակյանը, Ա.Աբգարյանը, Ռ.Մոսիսյանը և Հ.Գրիգորյանը, իրենց հաշվեցուցակային զենքերից կրակել են Ս.Այվազյանի ուղղությամբ: Այվազյանը հիվանդանոց տեղափոխելիս ստացած հրազենային վնասվածքներից վերջինս մահացել է:

Ս.Այվազյանի ուղղությամբ Հ. Գրիգորյանը կրակել է մեկ անգամ, Ա.Սահակյանը՝ ութ, Ա.Աբգարյանը՝ երեք, և Ռ.Մոսիսյանը՝ երեք:

6. Քրեական գործով տուժող Հ. Գևորգյանը հարցաքննվել է 2006թ. մարտի 7-ին (քրեական գործ, 46-րդ էջ), վկա Հ. Գրիգորյանը՝ 2006թ. մարտի 14-ին (քրեական գործ, 83-րդ էջ), վկա Ն.Նանինյանը՝ 2006թ. մարտի 15-ին (քրեական գործ, 89-րդ էջ), իսկ վկա Ա.Աբգարյանը՝ 2006թ. մարտի 16-ին (քրեական գործ, 92-րդ էջ):

7. Ս.Այվազյանի դիակի դատաբժշկական փորձաքննություն իրականացրած փորձագետի եզրակացության մեջ նկարագրված հրազենային զնդակային տարւ կրակոցներից առաջացած վերքերից վեցն ունեցել են «հետևից առաջ» ուղղությունը (քրեական գործ, 276-րդ էջ):

8. Թիվ 55200706 «Քրեական գործով վարույթը կարճելու մասին» 2006թ. հոկտեմբերի 3-ի քննիչի որոշման եզրափակիչ մասի 2-րդ կետում նշված է. «... որոշեցի ... ՀՀ ոստիկանության ԼՄՎ ոստիկանության Թումանյանի բաժնի ոս-

տիկաններ Արամ Սահակյանի, Աշոտ Աբգարյանի, Ռուսլան Մոսիմյանի, Հրաչյա Գրիգորյանի նկատմամբ քրեական գործի հարուցումը մերժել նրանց գործողություններում հանցակազմի բացակայության պատճառով»:

Վճռաբեկ բողոքի հիմքը, հիմնավորումները և պահանջը.

Վճռաբեկ բողոքը քննվում է հետևյալ հիմքերի ու հիմնավորումների սահմաններում.

9. Ըստ բողոքի հեղինակի՝ վերաքննիչ դատարանը խախտել է ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 27-րդ հոդվածի 1-ին մասը և 175-րդ հոդվածը: Դատարանի հիմնավորումը, որ նախաքննության մարմինը թիվ 55200706 քրեական գործի շրջանակներում կատարել է քննություն և անհրաժեշտություն չի եղել առանձին քրեական գործ հարուցել Ս.Այվազյանին կյանքից զրկելու կապակցությամբ, անհիմն է: Բողոքի հեղինակը փաստարկում է, որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 6-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ «դեպքը» հանցագործության հատկանիշներ պարունակող իրադարձություն է, որի կապակցությամբ իրականացվում է քրեական դատավարություն, իսկ նույն հոդվածի 2-րդ կետի համաձայն՝ «քրեական գործը» քրեական հետապնդման մարմնի կամ դատարանի կողմից իրականացվող առանձին վարույթ է՝ քրեական օրենսգրքով չթույլատրված մեկ կամ մի քանի ենթադրաբար կատարված արարքների կապակցությամբ:

Բողոքաբերը նշում է, որ դատարանը խախտել է նաև ՀՀ քրեական օրենսգրքի 104-րդ հոդվածը: Դատարանի հիմնավորումը, թե ոստիկանության աշխատակիցների արարքում բացակայում է հանցակազմը, անհիմն է, քանի որ տվյալ դեպքի համար հանցակազմի առկայության կամ բացակայության հարցի վերջնական լուծումը կարող է տեղի ունենալ տվյալ ուղղությամբ առանձին քրեական գործի շրջանակներում՝ լրիվ, օբյեկտիվ և բազմակողմանի նախաքննություն կատարելուց հետո: Իսկ քրեական գործ հարուցելու և նախաքննություն իրականացնելու համար առկա են հանցակազմի բոլոր հատկանիշները:

10. Ըստ բողոքի հեղինակի՝ անհիմն է նաև դատարանի այն հիմնավորումը, որ Ս.Այվազյանին կյանքից զրկել են նրա կողմից անօրինական բռնությունից՝ կատարված և կատարվող հարձակումից պաշտպանվելու և այն կանխելու համար, որ ՀՀ ոստիկանության Լոռու մարզային վարչության Թունանյանի բաժնի ծառայողները գործել են անհրաժեշտ պաշտպանության վիճակում և նրանց կողմից Ս.Այվազյանի նկատմամբ անհրաժեշտ է եղել գործադրել հրազեն, քանի որ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 42-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Հանցագործություն չի համարվում այն գործողությունը, որը կատարվել է անհրաժեշտ պաշտպանության վիճակում (...):»:

Ըստ բողոքաբերի՝ տվյալ դեպքում ոստիկանության աշխատակիցների կողմից զենքի գործադրումը և դրանով մահ պատճառելը չի կարող դիտվել անհրաժեշտ պաշտպանության վիճակում կատարված, քանի որ անձի կյանքի համար վտանգավոր բռնություն կամ այդպիսի բռնության իրական սպառնալիք չի եղել:

Բացի այդ, նախաքննական մարմինը իր որոշմամբ չի նշել, թե ոստիկանության աշխատակիցների կողմից Ս.Այվազյանին կյանքից զրկելն արարքի հանցավորությունը բացառող հատկապես որ հանգամանքի առկայությամբ է

իրավաչափ (անհրաժեշտ պաշտպանության, ծայրահեղ անհրաժեշտության, հանցանք կատարած անձին բռնելիս վնաս պատճառելու): Իսկ դատարանը իրավունք չունի նույն հետևությանը հանգելու, քանի որ նախաքննության մարմինը տվյալ հանգամանքի ուղղությամբ նախաքննություն չի իրականացրել, և արարքի հանցավորությունը բացառող կոնկրետ հանգամանքի առկայությունը չի հիմնավորվել:

11. Բողոքի հեղինակը նշում է, որ խախտվել է նաև ԶԳ քրեական դատավարության օրենսգրքի 4-րդ հոդվածի 2-րդ մասը: Անհիմն է դատարանի այն հիմնավորումը, որ բաց է թողնվել նախաքննության մարմնի որոշումը բողոքարկելու՝ օրենքով սահմանված ժամկետները, քանի որ գործով տուժողի իրավահաջորդը բողոքարկել է դատախազության քննիչի որոշումը, սակայն վերադաս դատախազը օրենսգրքով սահմանված կարգով 7 օրվա ընթացքում որոշում չի կայացրել, այլ բողոքը մերժել է գրությամբ:

Բացի այդ, նախաքննության մարմինը մեկ որոշմամբ երկու գործողություն է իրականացրել. կարճել է քրեական գործը և մերժել է քրեական գործի հարուցումը: Իսկ ԶԳ քրեական դատավարության օրենսգրքը՝ բողոքը բերելու օրվա դրությամբ, քրեական գործի հարուցումը մերժելու մասին որոշումը դատական կարգով բողոքարկելու ժամկետի սահմանափակումներ չի նախատեսել: Այսինքն բողոքի հեղինակը գտնում է, որ սույն գործով կիրառման է ենթակա ԶԳ քրեական դատավարության օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի 2-րդ մասի նախկին խմբագրությունը, որը չէր սահմանում գործով վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու հետ կապված բողոքը բավարարելուց դատախազի հրաժարվելը դատարան բողոքարկելու ժամկետ:

12. Ըստ բողոքի հեղինակի՝ խախտվել է նաև կյանքի իրավունքը սահմանող ԶԳ Սահմանադրության 15-րդ հոդվածը, «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին Եվրոպական կոնվենցիայի» 2-րդ հոդվածը, ինչպես նաև նույն կոնվենցիայի 13-րդ արձանագրության 1-ին հոդվածը: Մասնավորապես, անհիմն է դատարանի այն հիմնավորումը, թե ոստիկանության աշխատակիցները գործել են իրենց լիազորությունների շրջանակում և օրենքի հիման վրա:

13. Բողոքատուն փաստարկում է, որ խախտվել է նաև ԶԳ դատական օրենսգրքի 15-րդ հոդվածը: Մասնավորապես, դատարանը չի կիրառել գործով կիրառման ենթակա՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի *Մակկանը և այլոք ընդդեմ Միացյալ Թագավորության* գործով վճիռը՝ փաստական հանգամանքների տարբերության պատճառաբանությամբ:

14. Ելնելով վերոգրյալից՝ բողոքի հեղինակը խնդրում է ամբողջությամբ բեկանել ԶԳ վերաքննիչ քրեական դատարանի 2007 թվականի հոկտեմբերի 23-ի որոշումը:

Վճռաբեկ դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը.

Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ բողոքը պետք է մերժել հետևյալ պատճառաբանությամբ.

1. Առաջին ատյանի դատարանի կողմից գործն ըստ էության քննության առնելու իրավաչափությունը.

15. Բողոքը բերած անձը Վճռաբեկ դատարանի առջև բարձրացրել է հետևյալ հարցը. Լոռու մարզի առաջին ատյանի դատարանը և քրեական վերաքննիչ դատարանն իրավասո՞ւ է էին ըստ էության քննության առնել տուժողի իրավահաջորդ Ա.Այվազյանի ներկայացուցիչ Կ.Թումանյանի բողոքները, թե պարտավոր էին մերժել այն ժամկետանց լինելու հիմքով:

16. Համաձայն ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի՝

«1. Քրեական գործով վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին որոշումը դրա պատճենն ստանալու պահից 7 օրվա ընթացքում կասկածյալի, մեղադրյալի, ամբաստանյալի, նրանց պաշտպանների, տուժողի, նրա ներկայացուցչի, քաղաքացիական հայցվորի, քաղաքացիական պատասխանողի կամ նրանց ներկայացուցիչների (...) կողմից (...) կարող է բողոքարկվել վերադաս դատախազին:

2. Դատախազը բողոքը ստանալու պահից 7 օրվա ընթացքում որոշում է կայացնում բողոքը մերժելու կամ բավարարելու մասին: Կայացված որոշման պատճենն անհապաղ ուղարկվում է բողոքը ներկայացնող անձին: Գործով վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու հետ կապված բողոքը մերժելու մասին դատախազի որոշումը դրա պատճենն ստանալու պահից 7 օրվա ընթացքում կարող է բողոքարկվել դատարան»:

Համաձայն ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի 2-րդ մասի՝ մինչև 2007թ. ապրիլի 7-ն ուժի մեջ եղած խմբագրության՝ «Գործով վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու հետ կապված բողոքը բավարարելուց դատախազի հրաժարվելը կարող է բողոքարկվել դատարան»:

17. Համաձայն ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 290-րդ հոդվածի՝

«1. Հետաքննության մարմնի աշխատակցի, քննիչի, դատախազի, օպերատիվ-հետախուզական գործողություններ իրականացնող մարմինների՝ սույն օրենսգրքով նախատեսված որոշումների և գործողությունների օրինական և հիմնավոր չլինելու դեմ բողոքները դատարան կարող են ներկայացվել կասկածյալի, մեղադրյալի, պաշտպանի, տուժողի, քրեական դատավարության մասնակիցների, այլ անձանց կողմից, որոնց իրավունքները և օրինական շահերը խախտվել են այդ որոշումներով և գործողություններով, և եթե նրանց բողոքները չեն բավարարվել դատախազի կողմից:

(...)

3. Բողոքը կարող է ներկայացվել վարույթն իրականացնող մարմնի գտնվելու վայրի դատարան այն մերժելու մասին տեղեկություն ստանալու կամ, եթե դրա վերաբերյալ պատասխան չի ստացվել, բողոք ներկայացնելուց հետո մեկ ամսվա ժամկետը լրանալու օրվանից՝ մեկ ամսվա ընթացքում:

(...)»:

18. Վճռաբեկ դատարանը համաձայնում է բողոքաբերի այն հիմնավորմանը, որ տուժողի իրավահաջորդ Ա.Այվազյանի՝ դատախազությանն ուղղված բողոքը բավարարելուց հրաժարվելու հետևանքով ծագած իրավահարաբերությունները կարգավորվում էին ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի 2-րդ մասի՝ մինչև 2007թ. ապրիլի 7-ն ուժի մեջ եղած խմբագրությամբ, որը չէր սահմանում դատախազի որոշման դատական բողոքարկման հստակ ժամկետ:

Սակայն Վճռաբեկ դատարանը չի ընդունում բողոքի հեղինակի այն մեկնաբանությունը, որ սույն գործով կիրառման ենթակա օրենսդրությամբ սահմանված չէր դատարան դիմելու որևէ ժամկետային սահմանափակում: Վճռաբեկ դատարանը ճիշտ է համարում քրեական վերաքննիչ դատարանի այն հիմնավորումը, որ սույն գործով կիրառման է ենթակա ՅՅ քրեական դատավարության օրենսգրքի 290-րդ հոդվածով սահմանված դատական բողոքարկման մեկանսյա ընդհանուր ժամկետը:

Տուժողի իրավահաջորդի ներկայացուցիչ Կ.Թումանյանի բողոքն առաջին ատյանի դատարան է բերվել միայն 2007թ. հունիսի 27-ին, այսինքն ՅՅ քրեական դատավարության օրենսգրքի 290-րդ հոդվածով սահմանված դատական բողոքարկման մեկանսյա ժամկետը սույն գործով չի պահպանվել:

19. Այս պայմաններում գործի էությունը քննության առարկա դարձնելով՝ առաջին ատյանի և վերաքննիչ դատարանները դուրս են եկել մինչդատական վարույթի նկատմամբ դատական վերահսկողության թուլատրելի ժամանակային շրջանակներից:

20. Հետևաբար՝ Լոռու մարզի առաջին ատյանի դատարանը և քրեական վերաքննիչ դատարանն իրավասու չէին ըստ էության քննության առնելու տուժողի իրավահաջորդ Ա.Այվազյանի ներկայացուցիչ Կ.Թումանյանի բողոքները, այլ պարտավոր էին մերժել դրանք ժամկետաց լինելու հիմքով:

21. Վերը շարադրված հիմնավորումները բավարար են բողոքը մերժելու համար: Այնուհանդերձ, նկատի ունենալով, որ առաջին ատյանի և վերաքննիչ դատարանները սույն գործը քննության են առել ըստ էության և իրենց որոշումներում շարադրել են ըստ էության հիմնավորումներ, ինչպես նաև ելնելով օրենքի միատեսակ կիրառության ապահովման իր սահմանադրական գործառույթից՝ Վճռաբեկ դատարանն անհրաժեշտ է համարում սույն գործով արտահայտել մի շարք իրավական դիրքորոշումներ, որոնք կարող են ուղղորդող նշանակություն ունենալ նույնանման գործերով դատական պրակտիկայի ճիշտ ձևավորման համար:

II. Սարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի դատական ակտի հիմնավորումների կիրառելիությունը.

22. Այս կապակցությամբ բողոքի հեղինակը Վճռաբեկ դատարանի առջև բարձրացրել է հետևյալ հարցը. քրեական վերաքննիչ դատարանը իրավասու՞ էր արդյոք մերժել *Մակկանը և այլոք ընդդեմ Միացյալ Թագավորության* գործով Սարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի վճռի հիմնավորումները սույն գործի նկատմամբ կիրառելն այն հիմքով, որ այդ գործի և քննության առարկա գործի փաստական հանգամանքները տարբերվում են:

23. Համաձայն ՅՅ դատական օրենսգրքի 15-րդ հոդվածի 4-րդ մասի (նույնաբովանդակ իրավանորմ նախատեսված է նաև ՅՅ քրեական դատավարության օրենսգրքի 8-րդ հոդվածի 4-րդ մասում)՝ «Որոշակի փաստական հանգամանքներ ունեցող գործով (...) Սարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի դատական ակտի հիմնավորումները (այդ թվում՝ օրենքի մեկնաբանությունները) պարտադիր են դատարանի համար նույնանման փաստական հանգամանքներով գործի քննության ժամանակ, բացառությամբ այն դեպքի, երբ վերջինս ծանրակշիռ փաստարկների մատնանշմամբ հիմնավորում է, որ դրանք կիրառելի չեն տվյալ փաստական հանգամանքների նկատմամբ»:

24. *Մակկանը և այլոք ընդդեմ Միացյալ Թագավորության* գործով վճռում (27 սեպտեմբերի 1995թ., *McCann v. The United Kingdom*, գանգատ թիվ 18984/91) Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը սահմանել է, որ մեկ այլ անձի անօրինական բռնությունից պաշտպանելու համար մյուս անձին կյանքից զրկելը պետք է լինի բացարձակ անհրաժեշտություն: Սույն վճռում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը սահմանել է նաև, որ եթե չկա մեկ այլ անձին կյանքից զրկելու իրական սպառնալիք, ապա կյանքի իրավունքի նկատմամբ միջամտությունը չի կարող իրավաչափ լինել (տես վճռի 148-րդ կետը):

25. Քրեական վերաքննիչ դատարանը սույն գործով գտել է, որ վերը նշված *Մակկանի* գործով վճիռը տվյալ գործով կիրառելի չէ, քանի որ երկու գործերի փաստական հանգամանքները տարբեր են:

26. Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ ՀՀ դատական օրենսգրքի 15-րդ - հոդվածի 4-րդ մասի (ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 8-րդ հոդվածի 4-րդ մասի) հիման վրա Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի դատական ակտը ոչ կիրառելի ճանաչելիս դատարանները չեն կարող բավարարվել կիրառման ենթակա և քննության առարկա գործերի փաստական հանգամանքների տարբերությունների պարզ համադրմամբ: Յուրաքանչյուր գործ իր փաստական հանգամանքների համակցությամբ եզակի է, ուստի դատարանը պետք է յուրաքանչյուր դեպքում պարզի, թե կիրառման ենթակա և քննության առարկա գործերի փաստական հանգամանքների տարբերությունները որքանով են եական: Հակառակ պարագայում ՀՀ դատական օրենսգրքի 15-րդ - հոդվածի 4-րդ մասում (ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 8-րդ հոդվածի 4-րդ մասում) ամրագրված իրավանդորդը կդառնա անկիրառելի:

Դրա հետ մեկտեղ, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի դատական ակտի կիրառելության հարցը լուծելիս դատարանը պետք է հաշվի առնի նաև այն, թե տվյալ դատական ակտի հիմնավորման բովանդակությունը կազմող ինչպիսի դրույթ է ենթակա կիրառման: Եթե այդ դրույթն իր բնույթով առավել ընդհանրական է, ապա կիրառման համար պահանջվում է փաստական հանգամանքների առավել փոքր ընդհանրություն: Եվ ընդհակառակը՝ եթե դրույթն իր բնույթով առավել կոնկրետ է, ապա կիրառման համար պահանջվում է փաստական հանգամանքների առավել մեծ ընդհանրություն:

27. Սույն գործով վերաքննիչ դատարանը պետք է լուծեր վերը նշված *Մակկանի* վճռի հիմնավորումներում բովանդակվող ընդհանրական և ոչ թե կոնկրետ դրույթների կիրառելության հարց: Ուստի սույն գործի ու *Մակկանի* գործի փաստական հանգամանքների նմանության աստիճանը պետք է որոշվեր այդ լույսի ներքո: Այսպես, թե՛ *Մակկանի* գործով և թե՛ քննության առարկա գործով պետության անունից գործող և որոշակի դեպքերում գեներ կիրառելու լիազորություն ունեցող անձինք, ենթադրաբար անհրաժեշտ պաշտպանության վիճակում, հրազենի կիրառմամբ կյանքից զրկել են ենթադրյալ վտանգի աղբյուր հանդիսացող անձին (անձանց): Այս պայմաններում սույն գործի և *Մակկանի* գործի փաստական հանգամանքների նմանությունը քանակապես և որակապես բավարար էր *Մակկանի* գործով վճռի հիմնավորումներում պարունակվող ընդհանրական դրույթները սույն գործի նկատմամբ կիրառելու համար:

28. Հետևաբար՝ քրեական վերաքննիչ դատարանը իրավասու չէր մերժել *Մակկանը և այլոք ընդդեմ Միացյալ Թագավորության* գործով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի վճռի հիմնավորումները սույն գործի

նկատմամբ կիրառելն այն հիմքով, որ այդ գործի և քննության առարկա գործի փաստական հանգամանքները տարբերվում են:

III. Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի առթիվ քննությունը

29. Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի առթիվ քննության իրավաչափության կապակցությամբ Վճռաբեկ դատարանը նախ քննության է առնում հետևյալ հարցը. Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի առթիվ իրականացվե՞լ է արդյոք որևէ քրեադատավարական քննություն:

30. Համաձայն ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 27-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «Հետաքննության մարմինը, քննիչը, դատախազը պարտավոր են իրենց իրավասության սահմաններում քրեական գործ հարուցել հանցագործության հատկանիշներ հայտնաբերելու յուրաքանչյուր դեպքում, օրենքով նախատեսված բոլոր միջոցառումները ձեռնարկել հանցագործություն կատարած անձանց և հանցագործության, ինչպես նաև դրա կատարման հանգամանքները բացահայտելու համար»:

Համաձայն ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 175-րդ հոդվածի՝ «Քրեական գործ հարուցելու՝ սույն օրենսգրքով նախատեսված առիթների և հիմքերի առկայության դեպքում դատախազը, քննիչը, հետաքննության մարմինը, իրենց իրավասության շրջանակներում, պարտավոր են քրեական գործ հարուցել»:

Ըստ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 182-րդ հոդվածի՝

«1. Քրեական գործ հարուցելու առիթի եւ հիմքերի առկայության դեպքում դատախազը, քննիչը, հետաքննության մարմինը որոշում են կայացնում քրեական գործ հարուցելու մասին:

2. Որոշման մեջ պետք է նշվեն գործ հարուցելու առիթն ու հիմքը, քրեական օրենքի այն հոդվածը, որի հատկանիշներով հարուցվում է գործը, հարուցելու հետո գործի հետագա ընթացքը:

(...):»:

Համաձայն ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 58-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «Տուժող է ճանաչվում այն անձը, ում քրեական օրենսգրքով չթույլատրվող արարքով անմիջականորեն պատճառվել է բարոյական, ֆիզիկական կամ գույքային վնաս: (...)»: Ըստ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 80-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ «Տուժողի իրավահաջորդ է ճանաչվում նրա մերձավոր ազգականներից մեկը, որը ցանկություն է հայտնել քրեական գործով վարույթում իրականացնել մահացած (...) տուժողի իրավունքները և պարտականությունները»:

31. Քննության առարկա գործի նյութերի վերլուծությունը հնարավորություն չի տալիս միանշանակ պատասխան տալ այն հարցին, թե արդյոք Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի առթիվ հարուցվել է քրեական գործ և իրականացվել է նախնական քննություն:

Մի շարք հանգամանքներ վկայում են այն մասին, որ թիվ 55200706 քրեական գործը հարուցվել է Այվազյանի կողմից կատարված գործողությունների և ոչ թե նրան կյանքից զրկելու փաստի կապակցությամբ: Այսպես՝

ա) թիվ 55200706 քրեական գործը հարուցվել է ՀՀ քրեական օրենսգրքի 34-104-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետով (երկու կամ ավելի անձանց սպա-

նության փորձ), իսկ դա չի համապատասխանում Ա.Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի որևէ հնարավոր իրավաբանական որակմանը:

բ) Թիվ 55200706 քրեական գործով վարույթը կարճելու մասին որոշմամբ լուծվել է նաև Ա.Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի կապակցությամբ քրեական գործի հարուցման հարցը. որոշվել է նրա ուղղությամբ կրակած ոստիկանների նկատմամբ քրեական գործի հարուցումը մերժել (տես վերը՝ 8-րդ կետ): Դրանից ուղղակիորեն հետևում է, որ Ա.Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի առթիվ քրեական գործ հարուցված չէր եղել:

32. Միևնույն ժամանակ որոշ հանգամանքներ վկայում են այն մասին, որ թիվ 55200706 քրեական գործը հարուցելու հիմք հանդիսացած փաստերի շրջանակը ներառել է նաև Ա.Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստը, և այդ կապակցությամբ իրականացվել է նախնական քննություն: Այսպես՝ նշված քրեական գործը հարուցելու մասին որոշման նկարագրական մասում ամրագրված է, որ «Այվազյանը վնասազերծվել և մարմնական վնասվածքներով տեղափոխվել է Ալավերդու քաղաքային հիվանդանոց, որտեղ և մահացել է» (քրեական գործ, 1-ին էջ): Քննիչի 2006թ. ապրիլի 11-ի որոշմամբ Ա.Այվազյանի քույրը Անահիտ Այվազյանը, ճանաչվել է տուժողի իրավահաջորդ: Որոշման մեջ նշված է «... հանցագործությանը քաղ. Սեյրան Այվազյանին պատճառվել է ֆիզիկական վնաս, մահ ...» (քրեական գործ, 163-րդ էջ):

Բացի այդ, քրեական գործով մի շարք ապացույցներ վերաբերել են Ա.Այվազյանին կյանքից զրկելու հանգամանքներին: Մասնավորապես.

ա) Դեպքի վայրի զննության արձանագրությունը (քրեական գործ, 29-37-րդ էջեր),

բ) Ա.Այվազյանի դիակի և հագուստի զննության արձանագրությունը (քրեական գործ, 52-54-րդ էջեր),

գ) Ա.Այվազյանի դիակի դատաբժշկական փորձաքննության եզրակացությունը (քրեական գործ, 273-276-րդ էջեր),

դ) Ա.Այվազյանի հագուստի դատաձգաբանական փորձաքննության եզրակացությունը (քրեական գործ, 314-317-րդ էջեր),

ե) Ա.Այվազյանի վրա կրակած և այդ դեպքին ակնատես եղած ոստիկանների ցուցմունքները (Հ.Ս.Գևորգյանի ցուցմունքը՝ քրեական գործ, 46-51-րդ էջեր, Դ.Ե.Գրիգորյանի ցուցմունքը՝ քրեական գործ, 83-85-րդ էջեր, Ն.Վ.Նանինյանի ցուցմունքը՝ քրեական գործ, 89-91-րդ էջեր, Ա.Ս.Աբգարյանի ցուցմունքը՝ քրեական գործ, 92-96-րդ էջեր):

33. Այսպիսով, որոշակի հանգամանքներ վկայում են այն մասին, որ Ա. Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի կապակցությամբ, այնուամենայնիվ, որոշակի քրեադատական քննություն իրականացվել է:

34. Վճռաբեկ դատարանն այնուհետև քննության է առնում այն հարցը, թե Ա.Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի կապակցությամբ քննությունն արդյո՞ք պատշաճ է եղել:

35. *Ռամասահայը և այլքը ընդդեմ Նիդեռլանդների* գործով վճռի (15 մայիսի 2007թ., Ramsahai and others v. The Netherlands, գանգատ թիվ 52391/99) 324-րդ կետում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի Մեծ պալատը սահմանել է. «Որպեսզի պայմանավորվող պետության պատասխանատվությունն առաջացնող մահվան կապակցությամբ նախաքննությունը համարվի «արդյունավետ» Կոնվենցիայի 2-րդ հոդվածի իմաստով, առաջին հերթին անհրաժեշտ է, որ այդ նախաքննությունը լինի պատշաճ: Այն է՝ նման նախաքննությունը պետք է կարողանա հանգեցնել պատասխանատու անձանց ինքնություն-

նը պարզելուն եւ նրանց պատժին: Իշխանությունները պետք է իրականացնեն առկա բոլոր ողջամիտ քայլերը՝ ապահովելու համար պատահարի հետ կապված ապացույցները: (...)»:

Ռամսահայի գործով վճռի 326-րդ կետում նշված է. « (...) ոստիկաններ Բրոնսը և Բալստրան հարցաքննվել են միայն դեպքից մի քանի օր անց և այդ ժամանակահատվածում նրանք հնարավորություն են ունեցել պատահարը քննարկել միմյանց և այլոց հետ»:

Ռամսահայի գործով վճռի 330-րդ կետում սահմանված է. « (...) ոստիկաններ Բրոնսը և Բալստրան դեպքից հետո չեն պահվել իրարից մեկուսի և չեն հարցաքննվել գրեթե երեք օր (...): Չնայած, (...) չկա որևէ ապացույց առ այն, որ նրանք գաղտնի համաձայնության են եկել միմյանց կամ Ամստերդամի ոստիկանական ուժերի իրենց գործընկերների հետ, այնուամենայնիվ, միայն այն փաստը, որ չեն ձեռնարկվել նման համաձայնության վտանգի նվազեցմանն ուղղված համապատասխան քայլեր, հանդիսանում է նախաքննության պատշաճության էական թերություն»:

36. *Ռամսահայի* գործն իր փաստական հանգամանքներով էապես նման է քննության առարկա գործին. երկու գործերում էլ արարքի հանցավորությունը ենթադրաբար բացառող հանգամանքներում ոստիկանները զենքի գործարքմամբ մահ են պատճառել ենթադրաբար հանցանք կատարած անձին: Երկու գործերի էական ընդհանրություն է նաև այն, որ ոստիկաններից բացի՝ զենք գործարդելու այլ անմիջական ակնատեսներ չեն եղել:

Ուստի 33 դատական օրենսգրքի 15-րդ հոդվածի 4-րդ մասի (33 քրեական դատավարության օրենսգրքի 8-րդ հոդվածի 4-րդ մասի) ուժով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ սույն որոշման 35-րդ կետում նշված հիմնավորումները քննության առարկա գործով ենթակա են կիրառման:

37. Ս.Այվազյանի մահվան կապակցությամբ իրականացված քննության պատշաճությունը գնահատելիս Վճռաբեկ դատարանը հաշվի է առնում այն հանգամանքը, որ գործով հարցաքննվել են դեպքին ակնատես ոչ բոլոր ոստիկանները: Մասնավորապես, ոստիկանների կողմից Ս. Այվազյանի ուղղությամբ կրակելու պահին դեպքի վայրում գտնված վեց ոստիկաններից երկուսը՝ Գ. Մելքոնյանը և Ռ. Մոսիսյանը, չեն հարցաքննվել: Դա նշանակում է, որ վարույթն իրականացնող մարմինը չի իրականացրել առկա բոլոր ողջամիտ քայլերը՝ ապահովելու Ս. Այվազյանին կյանքից զրկելու հետ կապված ապացույցները:

Ինչ վերաբերում է մյուս չորս ոստիկաններին, ապա Վճռաբեկ դատարանը հաշվի է առնում նրանց հարցաքննության ժամկետները: Այսպես՝ վկա 3. Գրի-գորյանը հարցաքննվել է դեպքից 8 օր հետո, վկա Ն. Նանիսյանը՝ 9 օր հետո, իսկ վկա Ա. Աբգարյանը՝ 10 օր հետո (տես վերը՝ 6-րդ կետը):

Այդ ընթացքում ոչինչ չի ձեռնարկվել նրանց միմյանցից մեկուսի պահելու համար: Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ չնայած չկա որևէ ապացույց այն մասին, որ ոստիկանները գաղտնի համաձայնության են եկել միմյանց հետ, այնուամենայնիվ, միայն այն փաստը, որ չեն ձեռնարկվել նման համաձայնության վտանգի նվազեցմանն ուղղված համապատասխան քայլեր, հանդիսանում է նախաքննության պատշաճության էական թերություն:

Քննության պատշաճությունը գնահատելիս Վճռաբեկ դատարանը հաշվի է առնում նաև այն, որ բավարար չափով չի պարզվել Ս. Այվազյանի ուղղությամբ կրակոցներ արձակելու մեխանիզմը, մասնավորապես, համապատասխան գնահատականի չի արժանացել Ս.Այվազյանի վրա արձակված կրակոց-

Ների ուղղությունը: Այսպես, քննությանը ողջամիտ բացատրություն չի տրվել այն փաստին, որ Ս. Այվազյանի ուղղությանը վեց կրակոց արձակվել է հետևից (տե՛ս վերը՝ 7-րդ կետը):

38. Նախորդ կետում շարադրվածն ինքնին բավարար է այն հետևության համար, որ Ս. Այվազյանին կյանքից զրկելու փաստի կապակցությանը քննությունը պատշաճ չի եղել:

Հաշվի առնելով սույն որոշման 15-20-րդ կետերում շարադրված հիմնավորումները և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 92-րդ հոդվածով, Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքի 403-406-րդ, 408-րդ, 419-րդ, 421-424-րդ հոդվածներով՝ Վճռաբեկ դատարանը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

1. Բողոքը մերժել: Թիվ 55200706 քրեական գործով ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի 2007թվականի հոկտեմբերի 23-ի որոշումը թողնել օրինական ուժի մեջ:

2. Որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից, վերջնական է և ենթակա չէ բողոքարկման:

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆ**

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը
(այսուհետ՝ Վճռաբեկ դատարան)

Մախագահությամբ Դ. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԻ
մասնակցությամբ դատավորներ Հ.ԱՍԱՏՐՅԱՆԻ
Ե.ԴԱՆԻԵԼՅԱՆԻ
Հ.ԴՈՒԿԱՍՅԱՆԻ
Ս.ՕՂԱՆՅԱՆԻ

2009թ. ապրիլի 10-ին ք. Երևանում

դռնբաց դատական նիստում, քննության առնելով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2003թ. մայիսի 8-ի որոշման դեմ Միշա Էդիկի Հարությունյանի և նրա պաշտպանի բողոքների հիման վրա՝ նոր հանգամանքների հիմքով հարուցված վարույթով գործը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց

Գործի դատավարական նախապատմությունը

1. 1998թ. դեկտեմբերի 4-ին Սերգո Վլադիկի Հարությունյանի մահվան փաստի առթիվ ՀՀ մախկին քրեական օրենսգրքի 100-րդ հոդվածով հարուցվել է քրեական գործ:

1999թ. ապրիլի 17-ին Միշա Էդիկի Հարությունյանին մեղադրանք է առաջադրվել ԼՂՀ քրեական օրենսգրքի 265-րդ հոդվածի «գ» կետով:

1999թ. հունիսի 19-ին որոշում է կայացվել Ս. Հարությունյանին առաջադրված մեղադրանքը փոփոխելու և նրան ԼՂՀ քրեական օրենսգրքի 100-րդ հոդվածով մեղադրանք առաջադրելու վերաբերյալ:

1999թ. օգոստոսի 11-ին որոշում է կայացվել Ս. Հարությունյանին առաջադրված մեղադրանքը փոփոխելու և նրան ԼԴՀ քրեական օրենսգրքի 99-րդ հոդվածի 2-րդ կետով մեղադրանք առաջադրելու վերաբերյալ:

1999թ. օգոստոսի 31-ին քրեական գործը մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել է Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարան:

2. Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարանի 1999թ. դեկտեմբերի 6-ի դատավճռով Սիշա Հարությունյանը մեղավոր է ճանաչվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 99-րդ հոդվածի 2-րդ կետով և դատապարտվել է ազատազրկման 13 տարի ժամկետով:

3. Սիշա Հարությունյանի պաշտպանի վերաքննիչ բողոքի հիման վրա քննելով գործը՝ ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանը 2000թ. հունիսի 15-ի որոշմամբ Սիշա Հարությունյանի մասով բեկանել է Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարանի 1999թ. դեկտեմբերի 6-ի դատավճիռը և գործն ուղարկել ՀՀ զինվորական դատախազություն՝ լրացուցիչ նախաքննության:

Լրացուցիչ նախաքննությունից հետո՝ 2000թ. սեպտեմբերի 12-ին, քրեական գործը կրկին մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել է Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարան:

Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարանի 2001թ. հունիսի 13-ի որոշմամբ քրեական գործն ըստ մեղադրանքի Սիշա Էդիկի Հարությունյանի ՀՀ քրեական օրենսգրքի 99-րդ հոդվածի 2-րդ կետով ուղարկվել է լրացուցիչ նախաքննության:

4. Մեղադրողի վերաքննիչ բողոքի հիման վրա քննելով գործը՝ ՀՀ քրեական և զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարանը 2001թ. օգոստոսի 3-ի որոշմամբ բեկանել է Սիշա Հարությունյանի վերաբերյալ քրեական գործը լրացուցիչ նախաքննության ուղարկելու մասին Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարանի 2001թ. հունիսի 13-ի որոշումը և քրեական գործն ուղարկել է Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարան՝ այլ կազմով նոր քննության:

5. Ս.Հարությունյանի պաշտպանի վճռաբեկ բողոքի հիման վրա քննելով գործը՝ ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական և զինվորական գործերով պալատը 2001թ. սեպտեմբերի 7-ի որոշմամբ վերաքննիչ դատարանի 2001թ. օգոստոսի 3-ի որոշումը թողել է անփոփոխ, իսկ վճռաբեկ բողոքը՝ առանց բավարարման:

6. Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարանի 2002թ. հունիսի 19-ի դատավճռով Սիշա Հարությունյանը մեղավոր է ճանաչվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 99-րդ հոդվածի 2-րդ կետով և դատապարտվել ազատազրկման 10 տարի ժամկետով:

7. ՀՀ քրեական և զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարանը 2003թ. ապրիլի 1-ի դատավճռով առաջին ատյանի դատարանի վերը նշված դատավճիռը թողել է անփոփոխ, իսկ պաշտպանի և մեղադրողի վերաքննիչ բողոքները՝ առանց բավարարման:

8. ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական և զինվորական գործերով պալատը 2003թ. մայիսի 8-ի որոշմամբ վերաքննիչ դատարանի դատավճիռը թողել է անփոփոխ, իսկ պաշտպանի և մեղադրողի վճռաբեկ բողոքները՝ առանց բավարարման:

9. Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարանը դատավճիռը վերանայելու մասին 2003թ. օգոստոսի 5-ի որոշմամբ Սիշա Հարությունյանի՝ 1961թ. մարտի 7-ի ՀՀ քրեական օրենսգրքի 99-րդ հոդվածի 2-րդ կետով նախատեսված արարքը համապատասխանեցրել է 2003թ. ապրիլի 18-ի ՀՀ քրեական օրենսգրքի 104-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 10-րդ կետին:

10. Մ. Հարությունյանի գանգատի հիման վրա Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը *Հարությունյանն ընդդեմ Հայաստանի* գործով 2007թ. հունիսի 7-ին կայացրել է վճիռ, որով արձանագրել է, որ Մ.Հարությունյանի նկատմամբ տեղի է ունեցել Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի խախտում:

11. Ելնելով վերոգրյալից՝ Մ. Հարությունյանը 2007թ. դեկտեմբերի 25-ին ՀՀ վճռաբեկ դատարանի դիմում է ներկայացրել ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 410¹-րդ հոդվածի հիման վրա նոր հանգամանքի՝ Եվրոպական դատարանի վճռի հիմքով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2003թ. մայիսի 8-ի որոշման վերանայման վարույթ հարուցելու մասին:

12. «Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2007թ. նոյեմբերի 28-ի ՀՀ օրենքով ուժը կորցրած է ճանաչվել ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 410¹-րդ հոդվածը, որը ՀՀ վճռաբեկ դատարանին որպես տվյալ քրեական գործով վերջնական դատական որոշում կայացրած դատարանի, իրավունք էր վերապահել նոր հանգամանքի հետևանքով վարույթ հարուցել: Նշված օրենքի 426¹-րդ հոդվածի համաձայն՝ դատական ակտը նոր հանգամանքներով վերանայում է դատական ակտ կայացրած այն առաջին ատյանի դատարանը, որը քննել է համապատասխան գործը կամ նյութը:

Վերոգրյալի հիման վրա ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2008թ. հունվարի 21-ի որոշմամբ Միշա Հարությունյանի դիմումը փոխանցվել է Հարավային քրեական դատարան:

13. Վիճարկելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426¹-րդ հոդվածի սահմանադրականությունը՝ Մ. Հարությունյանը դիմել է ՀՀ Սահմանադրական դատարան:

14. ՀՀ Սահմանադրական դատարանը 2008թ. հոկտեմբերի 21-ի որոշմամբ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426¹-րդ հոդվածը և 426⁸-րդ հոդվածի 1-ին մասը ճանաչել է ՀՀ Սահմանադրության 18-րդ, 19-րդ հոդվածների պահանջներին հակասող և անվավեր այնքանով, որքանով դրանք վերաբերում են նոր հանգամանքներով դատական ակտի վերանայման իրավասությանը միայն առաջին ատյանի դատարաններին վերապահելուն և առնչվում են միայն վերջիններինս կողմից կայացրած դատական ակտերին:

15. ՀՀ հարավային քրեական դատարանը 2008թ. նոյեմբերի 18-ի որոշմամբ նոր հանգամանքներով հարուցված դատական ակտի վերանայման վարույթը կարճել է:

16. «Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2008թ. դեկտեմբերի 26-ի ՀՀ օրենքով սահմանվել է, որ նոր երևան եկած կամ նոր հանգամանքներով առաջին ատյանի դատարանի դատական ակտը վերանայում է վերաքննիչ դատարանը, իսկ վերաքննիչ և վճռաբեկ դատարանների դատական ակտերը՝ վճռաբեկ դատարանը՝ բողոքի հիման վրա (ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի հոդված 426¹):

17. Ելնելով այն բանից, որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426⁴-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի համաձայն՝ ՀՀ Սահմանադրական դատարանի 2008թ. հոկտեմբերի 21-ի որոշումը հիմք է ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2008թ. հունվարի 21-ի որոշումը նոր հանգամանքներով վերանայելու համար, Միշա Հարությունյանի պաշտպանը 2009թ. հունվարի 21-ին բողոք է ներկայացրել Վճռաբեկ դատարան:

18. ՀՀ վճռաբեկ դատարանը, նկատի ունենալով, որ բողոք բերող անձը նոր հանգամանքը հաստատող նյութեր դիմումին չի կցել, պատշաճորեն դատավարության մասնակիցներին չի ուղարկել նոր հանգամանքը հաստատող եվրոպական դատարանի վճռի հայերեն պատճենները և նոր հանգամանքը հաստատող նյութերի պատճենները, 2009թ. փետրվարի 25-ի որոշմամբ վճռաբեկ բողոքը վերադարձրել է՝ թերությունները վերացնելու և բողոքը կրկին ներկայացնելու համար սահմանելով 15-օրյա ժամկետ:

2009թ. մարտի 30-ին Միշա Հարությունյանի պաշտպանը վճռաբեկ բողոքի թերությունները վերացնելուց հետո կրկին բողոք է ներկայացրել՝ վճռաբեկ դատարան:

19. ՀՀ վճռաբեկ դատարանը 2009թ. ապրիլի 3-ին որոշում է կայացրել նոր հանգամանքով դատական ակտի վերամայման վարույթ հարուցելու մասին:

Դատավարության մասնակիցների կողմից բողոքի պատասխան չի ուղարկվել:

Գործի փաստական հանգամանքները

20. Միշա Հարությունյանը դատապարտվել է հետևյալ արարքի համար.

Գտնվելով ԼԴՀ ՊԲ թիվ 33651 գործմասի 24 մարտական դիրքում հերթափոխության մեջ՝ Մ. Հարությունյանը 1998թ. դեկտեմբերի 4-ին անհիմն վիճաբանության մեջ է մտել նույն դիրքի շարքային զինծառայող Սերգեյ Հարությունյանի հետ, որի ընթացքում նրանք հայիոյել են միմյանց:

Նույն օրը՝ ժամը 17-ի սահմաններում, Սերգեյ Հարությունյանի կողմից հերթափոխությունը ժամապահի համար չնախատեսված տեղում կատարելու պատրվակով Մ.Հարությունյանը կրկին վեճի է բռնվել նրա հետ և հայիոյել նրան: Մ.Հարությունյանը նրան պատասխանել է հայիոյանքներով: Մ.Հարությունյանը, բլինդաժից վերցնելով իրեն ամրակցված «ԱԿ-74» մակնիշի թիվ 916236 ինքնաձիգը, մոտեցել է Մ.Հարությունյանին և առաջարկել գնալ առաջին գծի խրամատ՝ հարաբերությունները պարզելու: Առաջացած վեճի ընթացքում Միշա Հարությունյանը խուլիգանական դրդումներով Սերգեյ Հարությունյանին սպանելու դիտավորությամբ մոտ երկու մետր տարածությունից ինքնաձիգի փողն ուղղել է Սերգո Հարությունյանի վրա և մեկ անգամ կրակ արձակել, որի հետևանքով Մ.Հարությունյանը պարանոցի շրջանում ստանալով կյանքի համար անհամատեղելի միջանցիկ գնդակային հրազենային վնասվածք՝ տեղում մահացել է:

Բողոքի քննության համար էական նշանակություն ունեցող հանգամանքները

21. Հարությունյանը ընդդեմ Հայաստանի (գանգատ թիվ 36549/03) գործով դիմումատու, վկայակոչելով Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասը, պնդել է, որ խոշտանգումների միջոցով իր կողմից տրված խոստովանական ցուցմունքները և վկաներ Գ.Տավարածյանից ու Կ.Անտոնյանից ձեռք բերված ցուցմունքները դատաքննության ընթացքում օգտագործելը խախտել է արդար դատաքննության իրավունքը և ինքն իր դեմ ցուցմունք չտալու իրավունքը:

22. Կառավարությունն իր հերթին պնդել է, որ Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի խախտում առկա չէ նույնիսկ այն դեպքում, եթե ընդունենք, որ ներպետական դատարաններն իրենց դատավճիռների հիմքում օգտագործել են խոշտան-

գումների միջոցով ձեռք բերված ցուցմունքները, քանի որ դիմումատուի մեղքն ապացուցված է եղել գործով ձեռք բերված այլ ապացույցներով:

23. Եվրոպական դատարանն արձանագրել է, որ առաջին ատյանի դատարանը զնահատական տալիս հիմք է ընդունել նաև դիմումատուի մեղքը հաստատող այլ ապացույցներ, ինչպիսիք են՝

ա) դատահյուսվածքաբանական փորձաքննության և դատաբժշկական փորձաքննության արդյունքները, համաձայն որոնց՝ զոհը սպանվել է մոտ տարածությունից արձակված հրազենային կրակոցից,

բ) դատաձգաբանական փորձաքննության արդյունքները, համաձայն որոնց՝ դեպքի վայրից հայտնաբերված պարկուճը կրակվել է ԱԿ-74 տեսակի թիվ 916236 համարի ինքնաձիգից, որն անրակցված է եղել դիմումատուին,

գ) 1999թ. ապրիլի 17-ին կազմված դեպքի վայրի զննության արձանագրությունով և մի շարք այլ նյութերով (վճռի 28-րդ կետ):

24. Եվրոպական դատարանը գտել է, որ քրեական դատավարության ժամանակ որպես ապացույց օգտագործվել են խոշտանգումների ազդեցության տակ տված ցուցմունքներ, և եզրահանգել է, որ անկախ նրանից, թե ինչ ազդեցություն են ունեցել խոշտանգումների միջոցով ձեռք բերված ցուցմունքները դիմումատուի քրեական վարույթի արդյունքի վրա, նման ապացույցի օգտագործումը ամբողջ դատավարությունը դարձնում է անարդար:

Բողոքի հիմքերը, հիմնավորումները և պահանջը

25. Բողոք բերած Մ.Չարությունյանը նշել է, որ Եվրոպական դատարանը 2007թ. հունիսի 28-ի վճռով ճանաչել է, որ նշված գործի քննության ընթացքում Չայաստանի Չանրապետությունը Միշա Չարությունյանի նկատմամբ խախտել է «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» Եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին կետը, որի արդյունքում ամբողջ դատավարությունը դարձել է անարդար:

Բողոքում նշվում է, որ թե՛ առաջին ատյանի, թե՛ վերաքննիչ և թե՛ վճռաբեկ դատարաններն իր նկատմամբ կայացված դատական ակտերում հիմնվել են խոշտանգումների կիրառման արդյունքում ձեռք բերված ապացույցների վրա:

26. Դատարանը խախտել է ՀՀ Սահմանադրության 19-րդ հոդվածը, հետևաբար ՀՀ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածի և ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 105-րդ հոդվածի համաձայն՝ դրանք չեն կարող օգտագործվել որպես ապացույց և դրվել մեղադրանքի հիմքում: Որպես ապացույց օգտագործվել են նաև բռնությունների, սպառնալիքների և խոշտանգումների կիրառման արդյունքում Գուրգեն Տավարածյանից, Կարեն Անտոնյանից ձեռք բերված ցուցմունքները: Բացի այդ, դեպքի պարագաների և հանգամանքների վերականգնում կատարելու մասին արձանագրությունը և տեսաժապավենը որպես ապացույց օգտագործելը հանգեցրել է ՀՀ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածի խախտման:

27. Ելնելով վերոգրյալից՝ Մ.Չարությունյանը խնդրել է նոր հանգամանքի՝ Եվրոպական դատարանի վճռի հիման վրա հարուցել վերանայման վարույթ, վերանայել ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական և զինվորական գործերով պալատի 2003թ. մայիսի 8-ի որոշումը, վերացնել այն, նորոգել քրեական գործը, հաստատել Միշա Չարությունյանի 1999թ. ապրիլի 16-ի, 1999թ. ապրիլի 17-ի, Գուրգեն Տավարածյանի 1999թ. մարտի 5-ի, 1999թ. հուլիսի 30-ի, Կարեն Անտոնյանի 1999թ. մարտի 5-ի, 1999թ. օգոստոսի 3-ի ցուցմունքների, Սյունիքի

մարզի առաջին ատյանի դատարանում Գ. Տավարածյանի և Կ. Անտոնյանի կողմից տրված ցուցմունքների, Մ.Չարությունյանի և Կարեն Անտոնյանի ու Գուրգեն Տավարածյանի միջև առերես հարցաքննությունների, Միշա Չարությունյանի մասնակցությամբ կատարված դեպքի հանգամանքների և պարագաների վերականգնման մասին արձանագրության և տեսաձայնագրման երիզի, Գուրգեն Տավարածյանի և Կարեն Անտոնյանի մասնակցությամբ կատարված դեպքի վայրի լրացուցիչ զննության մասին արձանագրության, Գուրգեն Տավարածյանի և Կարեն Անտոնյանի մասնակցությամբ կատարված դեպքի վայրի լրացուցիչ զննության ընթացքում ձեռք բերված նյութի 2,5սմ երկարությամբ ճմմ տրամաչափով մետաղե բեկորի և այլ բազմաթիվ նյութերի որպես ապացույց օգտագործման անթույլատրելիությունը, բեկանել Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարանի 2002թ. հունիսի 19-ի, ՀՀ քրեական և զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարանի 2003թ. ապրիլի 1-ի դատավճիռները, կարճել Մ.Չարությունյանի նկատմամբ քրեական գործով վարույթը և դադարեցնել քրեական հետապնդումը:

Վճռաբեկ դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը.

Վճռաբեկ դատարանը գտավ, որ բողոքը պետք է բավարարել մասնակիորեն հետևյալ պատճառաբանությամբ.

28. Ինչպես երևում է *Չարությունյանն ընդդեմ Չայաստանի* վճռից, դիմումատուն Միշա Էդիկի Չարությունյանը, պնդել է, որ նա Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի հիման վրա վիճարկում է իրենից, ինչպես նաև վկաներ Գ.Տավարածյանից և Կ.Անտոնյանից խոչտանգումների միջոցով ձեռք բերված ցուցմունքները որպես ապացույց օգտագործելու հանգամանքը: Եվրոպական դատարանի վճռի 50-րդ կետի բովանդակությունից հետևում է, որ դիմումատուի գանգատները վերաբերել են քրեական գործի վարույթում վատ վերաբերմունքի ցուցաբերման հետևանքով ձեռք բերված ապացույցներն իր դեմ օգտագործելուն: Ըստ դիմումատու Մ.Չարությունյանի՝ գործի հանգամանքներին չի համապատասխանում Կառավարության այն պնդումը, թե խոչտանգումների միջոցով ձեռք բերված ցուցմունքներն իրեն դատապարտելու հիմք չեն հանդիսացել: Նա նշել է, որ որպես ապացույց դատարանը հղում է կատարել իր 1999թ. ապրիլի 16-ին և 17-ին տրված խոստովանական ցուցմունքներին և վկաներ Գ.Տավարածյանի ու Կ.Անտոնյանի տված ցուցմունքներին, որոնք ձեռք էին բերվել խոչտանգումների միջոցով: Անտեսելով պաշտպանության կողմի ներկայացրած մի քանի միջնորդությունները՝ դատական երեք ատյաններից և ոչ մեկը որոշում չէր կայացրել խոչտանգումների միջոցով ձեռք բերված ցուցմունքների օգտագործման անթույլատրելի ճանաչելու մասին, թեև ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 106-րդ հոդվածի համաձայն՝ նրանք օժտված էին նման իրավունքով:

29. Անդրադառնալով այն հարցին, թե արդյոք դիմումատուի դեմ հարուցված քրեական գործի դատաքննության ընթացքում ներպետական դատարանները որպես ապացույց օգտագործել են դիմումատուի կողմից 1999թ. ապրիլի 16-ին և 17-ին տված ցուցմունքները, ինչպես նաև վկաներ Գ.Տավարածյանի և Կ.Անտոնյանի 1999թ. մարտի 5-ին տված ցուցմունքները, Եվրոպական դատարանը նշել է, որ չնայած պաշտպանության կողմի ներկայացրած մի քանի միջնորդությունների, եռաստիճան դատական համակարգից և ոչ մի ատյանում

քննարկվող ցուցմունքների օգտագործումը որպես ապացույց հստակորեն անթույլատրելի չի համարվել:

Չաշվի առնելով վերոգրյալը՝ Եվրոպական դատարանը հանգել է հետևության, որ ներպետական դատարանները դիմումատուին մեղավոր ճանաչելու ապացույցների շարքում որպես ապացույց օգտագործել են մահ դիմումատուի խոստովանական ցուցմունքը և վկաներ Գ.Տավարաժյանի ու Կ.Անտոնյանի՝ բռնության ազդեցության տակ տված ցուցմունքները (վճռի 59-րդ կետ):

30. Եվրոպական դատարանը նշել է, որ դիմումատուն հարկադրված է եղել խոստովանական ցուցմունքներ տալ, իսկ վկաներ Գ. Տավարաժյանն ու Կ. Անտոնյանը հարկադրված են եղել տալ ցուցմունքներ, որոնք ապացուցում են դիմումատուի մեղքը: Դիմումատուի և նշված վկաների նկատմամբ վատ վերաբերմունքի հետևանքով ձեռք բերված ցուցմունքները փաստորեն օգտագործվել էին ներպետական ատյաններում որպես ապացույց՝ դիմումատուի դեմ քրեական դատավարությունում: Ավելին, դա կատարվել է անտեսելով այն հանգամանքը, որ վատ վերաբերմունքի ցուցաբերման փաստն արդեն հաստատված էր զուգահեռ ընթացող վարույթում, որը հարուցվել էր ոստիկանության քննարկվող աշխատակիցների նկատմամբ:

Նշված վերլուծությունների հիման վրա Եվրոպական դատարանը եզրահանգել է, որ անկախ նրանից, թե ինչ ազդեցություն են ունեցել խոշտանգումների միջոցով ձեռք բերված ցուցմունքները դիմումատուի քրեական վարույթի արդյունքի վրա, նման ապացույցի օգտագործումն ամբողջ դատավարությունը դարձնում է անարդար: Չետևաբար, տեղի է ունեցել Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի խախտում:

31. Այսպիսով՝ Եվրոպական դատարանը որոշում կայացնելով, որ խոշտանգումների միջոցով ձեռք բերված դիմումատուի և վկաներ Գ.Տավարաժյանի ու Կ.Անտոնյանի ցուցմունքները որպես ապացույց օգտագործելն ամբողջ դատավարությունը դարձրել է անարդար, հիմնավորել է, որ տվյալ քրեական գործի քննության ժամանակ Չայաստանի Հանրապետության դատարանը թույլ է տվել Եվրոպական կոնվենցիայով սահմանված մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների խախտում (Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մաս), որը ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 426⁴-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետի համաձայն՝ որպես նոր հանգամանք դատական ակտը վերանայելու հիմք է:

32. Միաժամանակ գործի նյութերից և Եվրոպական դատարանի վճռից երևում է, որ գործի նյութերում առկա են դիմումատուի մեղքը հաստատող այլ ապացույցներ, որոնց Եվրոպական դատարանն անդրադաձել է իր որոշման 28-րդ կետում (սույն որոշման 23-րդ կետ): Մինչդեռ Վճռաբեկ դատարանում, ի տարբերություն առաջին ատյանի դատարանի, չի իրականացվում ապացույցների անմիջական հետազոտություն, և Վճռաբեկ դատարանի տրամադրության տակ գտնվող դատավարական հնարավորությունները բավարար չեն սույն գործով դատապարտված Մ.Հարությունյանի անմեղության կամ մեղավորության հարցը թույլատրելի ապացույցների հիման վրա լուծելու համար: Ուստի ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 419-րդ հոդվածի հիման վրա պետք է բեկանել Միշա Հարությունյանի վերաբերյալ դատական ակտերը և գործն ուղարկել Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարան՝ նոր քննության:

33. Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով Չայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 92-րդ հոդվածով, Հայաստանի Հանրապետության

քրեական դատավարության օրենսգրքի 406-րդ, 418-419-րդ, 422-424-րդ, 426¹-րդ, 426²-րդ, 426⁴-րդ 426⁷-րդ, 426⁸-րդ և 426⁹-րդ հոդվածներով Վճռաբեկ դատարանը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

1. Վճռաբեկ բողոքը բավարարել մասնակիորեն: Միշա Էդիկի Հարությունյանի վերաբերյալ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 104-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 10-րդ կետով Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարանի 2002թ. հունիսի 19-ի, ՀՀ քրեական և զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարանի 2003թ. ապրիլի 1-ի, ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական և զինվորական գործերով պալատի 2003թ. մայիսի 8-ի դատական ակտերը բեկանել և գործն ուղարկել Սյունիքի մարզի ընդհանուր իրավասության դատարան՝ նոր քննության:

2. Սույն որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից, վերջնական է և ենթակա չէ բողոքարկման:

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆ**

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության
վերաքննիչ քրեական դատարանի որոշում
գործ թիվ ԵՔՐԴ /0295/01/08
Նախագահող դատավոր՝ Գ. Մելիք-Սարգսյան
դատավորներ՝ Մ. Պետրոսյան
Ս. Համբարձումյան

ՀՀ վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը /այսուհետ՝ վճռաբեկ դատարան/

նախագահությամբ Դ.ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԻ
մասնակցությամբ դատավորներ Հ.ԱՍԱՏՐՅԱՆԻ
Ե.ԴԱՆԻԵԼՅԱՆԻ
Ա.ՊՈՂՈՍՅԱՆԻ
Ս.ՕՂԱՆՅԱՆԻ

քարտուղարությամբ Կ.ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆԻ
մասնակցությամբ պաշտպան Ի. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԻ

16 սեպտեմբերի 2009 թվական ք. Երևանում

դռնբաց դատական նիստում, քննության առնելով Արմեն Սեյրանի Սարգսյանի վերաբերյալ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի 2-րդ մասով ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի (այսուհետ՝ վերաքննիչ դատարան) 2008 թվականի նոյեմբերի 5-ի որոշման դեմ դատապարտյալ Ա.Սարգսյանի պաշտպան Ինեսսա Պետրոսյանի բերած վճռաբեկ բողոքը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց

Գործի դատավարական նախապատմությունը.

1. 2008 թվականի մարտի 1-ին ՀՀ հատուկ քննչական ծառայությունում հարուցվել է թիվ 62202508 քրեական գործը ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225¹-րդ - հոդվածի 1-ին, 2-րդ մասերի, 235-րդ հոդվածի 1-ին, 2-րդ մասերի և 316-րդ - հոդվածի 2-րդ մասի հատկանիշներով, 2008 թվականի մարտի 2-ին՝ թիվ 62202608 քրեական գործը ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի 3-րդ մասի և 235-րդ հոդվածի 2-րդ մասի հատկանիշներով:

2008 թվականի մարտի 2-ի որոշմամբ թիվ 62202508 քրեական գործը միացվել է թիվ 62202608 քրեական գործին:

Արմեն Սարգսյանը ձերբակալվել է 2008 թվականի մարտի 3-ին:

2008 թվականի մարտի 6-ին Ա.Սարգսյանը ներգրավվել է որպես մեղադրյալ, և նրան մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի 2-րդ մասով:

2008 թվականի հունիսի 11-ին Ա.Սարգսյանին առաջադրված մեղադրանքի ծավալը փոփոխվել և լրացվել է, և նրան նոր մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի 2-րդ մասով:

2008 թվականի հունիսի 12-ի որոշմամբ թիվ 62202608 քրեական գործից անջատվել են Ա.Սարգսյանի վերաբերյալ քրեական գործի նյութերը:

2008 թվականի հունիսի 17-ին Ա.Սարգսյանի վերաբերյալ քրեական գործը մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել է Երևանի քրեական դատարան (այսուհետ՝ Քրեական դատարան):

2. Քրեական դատարանի 2008 թվականի սեպտեմբերի 16-ի դատավճռով Արմեն Սարգսյանը մեղավոր է ճանաչվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի 2-րդ մասով և դատապարտվել ազատազրկման 4 /չորս/ տարի ժամկետով:

3. Ամբաստանյալ Ա.Սարգսյանի և պաշտպան Ի.Պետրոսյանի վերաքննիչ բողոքի քննության արդյունքում Վերաքննիչ դատարանը 2008 թվականի նոյեմբերի 5-ի որոշմամբ մերժել է վերաքննիչ բողոքը՝ օրինական ուժի մեջ թողնելով Քրեական դատարանի 2008 թվականի սեպտեմբերի 16-ի դատավճիռը:

4. Վերաքննիչ դատարանի 2008 թվականի նոյեմբերի 5-ի որոշման դեմ վճռաբեկ բողոք է բերել պաշտպան Ի. Պետրոսյանը:

2009 թվականի հունիսի 18-ի որոշմամբ Վճռաբեկ դատարանը պաշտպան Ի. Պետրոսյանի բերած վճռաբեկ բողոքն ընդունել է վարույթ:

Դատավարության մասնակիցների կողմից վճռաբեկ բողոքի պատասխան չի ներկայացվել:

Գործի փաստական հանգամանքները և Վճռաբեկ բողոքի քննության համար էական նշանակություն ունեցող փաստերը.

5. Ա.Սարգսյանը մեղադրվել է այն բանի համար, որ անմիջականորեն մասնակցել է 2008 թվականի մարտի 1-ից 2-ն ընկած ժամանակահատվածում Երևան քաղաքում տեղի ունեցած, բռնություններով, ջարդերով, հրկիզումներով, պետական, հանրային և մասնավոր գույքի ոչնչացմամբ, վնասումով, բացահայտ հափշտակություններով, իշխանության ներկայացուցիչներին զինված դիմադրություն ցույց տալով, հրազենի, պայթուցիկ նյութերի, որպես զենք օգ-

տագործելու համար հարմարեցված տարատեսակ առարկաների գործադրմամբ զուգորդված զանգվածային անկարգությունների կատարմանը, այն է՝ 2008 թվականի մարտի 1-ին՝ ժամը 23-ից 24-ի սահմաններում, Երևանի Մաշտոցի պողոտայի, Գր. Լուսավորիչ և Պարոնյան փողոցների խաչմերուկում հայիոյանքներ է տվել ու բռնություն գործադրել նշված վայրում ծառայություն իրականացնող՝ 33 ոստիկանության զորքերի թիվ 1033 զորամասի ծառայողների նկատմամբ, նրանց ուղղությամբ նետել է քարեր, փայտի կտորներ և այլ առարկաներ:

6. 2008 թվականի մարտի 1-ի լույս 2-ի գիշերը զանգվածային անկարգությունների վայրում Ա.Սարգսյանը գործով չչարգված հանգամանքներում ստացել է թեթև մարմնական վնասվածք՝ առողջության կարճատև քայքայումով: 2008 թվականի մարտի 2-ին՝ ժամը 2:10 ռուպեին, Արմեն Սարգսյանը ընդունվել է «Էրեբունի» բժշկական կենտրոն՝ «ծախ ոտնաթաթի միջային մակերեսի վնասվածք» նախնական ախտորոշմամբ, սակայն ինքնակամ, առանց բժշկական անձնակազմին տեղյակ պահելու, հագին եղած բաճկոնը թողնելով հիվանդանոցում՝ հեռացել է այնտեղից և վերադառնալով վերոհիշյալ զանգվածային անկարգությունների վայր՝ բռնվել ու բերման է ենթարկվել 33 ոստիկանության աշխատակիցների կողմից:

7. Նախաքննության մարմնի կողմից մեղադրական եզրակացության հիմքում դրվել են.

ա) Վկաներ, 33 ոստիկանության ներքին զորքերի թիվ 1033 զորամասի զինծառայողներ Անտոն Ասրյանի և Տիգրան Խաչատրյանի ճանաչմանը մեղադրյալ Ա.Սարգսյանին ներկայացնելու մասին 2008 թվականի հունիսի 6-ի արձանագրությունները, որոնց համաձայն՝ ճանաչմանը ներկայացված անձանց մեջ նշված վկաները ճանաչել են Ա.Սարգսյանին՝ որպես զանգվածային անկարգությունների ժամանակ ոստիկանների նկատմամբ հայիոյանքներ տվող և նրանց ուղղությամբ քարեր, փայտեր և այլ առարկաներ նետող անձի:

բ) Նույն ոստիկանների ցուցմունքները, որտեղ վերջիններս նկարագրել են մեղադրյալ Ա.Սարգսյանի գործողությունները՝ զանգվածային անկարգությունների ժամանակ (հայիոյանքներ տալը, իրենց ուղղությամբ քարեր, փայտեր և այլ առարկաներ նետելը):

գ) Նույն վկաների և Ա.Սարգսյանի առերես հարցաքննության արձանագրությունները, որի ընթացքում վերջինը հրաժարվել է վկաների հետ առերես հարցաքննվելուց:

դ) Վկաներ, 33 ոստիկանության ներքին զորքերի թիվ 1035 զորամասի զինծառայողներ Ռազմիկ Այվազյանի, Սարգիս Խանջյանի, Էմին Բալայանի և Սամվել Պետրոսյանի նույնաբովանդակ ցուցմունքները, որոնց համաձայն՝ 2008 թվականի մարտի 2-ին՝ ժամը 04:30-ի սահմաններում, 33 ոստիկանության տարբեր ստորաբաժանումների ծառայողներ բերման են ենթարկել և իրենց հանձնել թվով 16 քաղաքացիների՝ որպես զանգվածային անկարգությունների կատարմանը առավել ակտիվ մասնակցություն ունեցած անձանց:

ե) Վկա, Ա.Սարգսյանի հայր Սեյրան Սարգսյանի ցուցմունքը, որով հաստատված է համարվել Արմեն Սարգսյանի կողմից 2008 թվականի փետրվարի 20-ից Երևանում կազմակերպված հրապարակային միջոցառումներին մասնակցելու հանգամանքը:

զ) Վկա Գագիկ Գինոսյանի ցուցմունքը, որով ժխտված է համարվել Ա.Սարգսյանի այն պատճառաբանությունը, որ նա զանգվածային անկարգությունների կատարման վայր է գնացել աշխատավայրից:

է) «Էրեբունի» բժշկական կենտրոնից առգրավված անհետաձգելի բուժօգնության քարտի գրանցումները, որոնցով հաստատված է համարվել Ա.Սարգսյանի կողմից նշված հիվանդանոցում բուժօգնություն ստանալու և առանց տեղյակ պահելու հեռանալու փաստը:

ը) «Էրեբունի» բժշկական կենտրոնից առգրավված Ա.Սարգսյանի բաճկոնը, որով հաստատված է համարվել զանգվածային անկարգությունների կատարման վայր վերադառնալու նրա շտապօգնականությունը:

Մեղադրանքի հիմքում դրվել են նաև դեպքի վայրի զննության արձանագրությունները, փորձագիտական եզրակացությունները, ՀՀ ոստիկանության պետի տեղակալի, Երևանի քաղաքապետի գրությունները, որոնք վերաբերում են տեղի ունեցած զանգվածային անկարգություններին և դրանց արդյունքում պատճառված վնասներին:

Ամբաստանյալ Ա. Սարգսյանն առաջադրված մեղադրանքում իրեն մեղավոր չի ճանաչել՝ նշելով, որ 2008 թվականի մարտի 1-ին եղել է նշված վայրերում, սակայն զանգվածային անկարգություններին անմիջական մասնակցություն ունենալու (դիմադրություն ցույց տալու, բռնություն գործադրելու) հանգամանքը ժխտել է:

8. Քրեական դատարանի 2008 թվականի սեպտեմբերի 16-ի դատավճռով ճանաչման ներկայացնելու մասին 2008 թվականի հունիսի 6-ի երկու արձանագրությունները ճանաչվել են որպես անթույլատրելի ապացույցներ: Քրեական դատարանը հաստատված է համարել, որ մեղադրյալ Ա.Սարգսյանին վկաներ Ա.Ասրյանի ու Տ.Խաչատրյանի ճանաչմանը ներկայացնելու ընթացքում թույլ են տրվել նշված քննչական գործողության կատարման կարգի և մեղադրյալի պաշտպանական իրավունքի էական խախտումներ, մասնավորապես, 2008 թվականի հունիսի 6-ին անձին ճանաչման ներկայացնելու քննչական գործողության ընթացքում Ա.Սարգսյանը վկա Անտոն Ասրյանի ճանաչմանն է ներկայացվել ձախ ձեռքին կրելով ձեռնաշղթա: Քրեական դատարանը գտել է, որ անձին ձեռնաշղթայով ճանաչման ներկայացնելը հակասում է ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 221-րդ հոդվածի 3-րդ մասի պահանջներին (ճանաչման ենթակա անձը ներկայացվում է ճանաչողին նույն սեռի և արտաքինով ու հագուստով ճանաչվողին հնարավորին չափ մեծ առնվազն երեք այլ անձանց հետ): Նշված հանգամանքը գնահատելով որպես տվյալ քննչական գործողության կատարման կարգի էական խախտում և ղեկավարվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 105-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետի պահանջով (քրեական գործով վարություն մեղադրանքի հիմքում չեն կարող դրվել և որպես ապացույց օգտագործվել այն նյութերը, որոնք ձեռք են բերվել քննչական կամ այլ դատավարական գործողության կատարման կարգի էական խախտմամբ), Քրեական դատարանը հաստատել է Ա.Սարգսյանին վկա Ա. Ասրյանի ճանաչմանը ներկայացնելու 2008 թվականի հունիսի 6-ի արձանագրության՝ որպես ապացույցի օգտագործման անթույլատրելիությունը:

Քրեական դատարանն արձանագրել է նաև, որ վկա Ա.Ասրյանի ճանաչմանը ներկայացվելուց անմիջապես հետո Ա.Սարգսյանը ցանկություն է հայտնել ունենալ պաշտպան, ինչը հաստատվել է նաև վկա Ա.Ասրյանի դատաքննության ընթացքում տված ցուցմունքով: Սակայն մախաքննության մարմինը, անտեսելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 69-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի և 2-րդ մասի 1-ին կետի պահանջները (քրեական գործով վարության պաշտպանի մասնակցությունը պարտադիր է, երբ այդպիսի ցանկություն է հայտնել մեղադրյալը՝ ցանկություն հայտնելու պահից), առանց Ա.Սարգսյա-

նին պաշտպանով ապահովելու, մեղադրյալի մասնակցությամբ կատարել է քննչական գործողություն՝ նրան ներկայացրել է վկա Տ.Խաչատրյանի ճանաչմանը:

Քրեական դատարանը, ղեկավարվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 105-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով (քրեական գործով վարույթում մեղադրանքի հիմքում չեն կարող դրվել և որպես ապացույց օգտագործվել այն նյութերը, որոնք ձեռք են բերվել մեղադրյալի պաշտպանության իրավունքի խախտմամբ), հաստատել է նաև մեղադրյալ Ա.Սարգսյանին վկա Տ. Խաչատրյանի ճանաչմանը ներկայացնելու 2008 թվականի հունիսի 6-ի արձանագրության՝ որպես ապացույցի օգտագործման անթույլատրելիությունը՝ տվյալ քննչական գործողությունը մեղադրյալի պաշտպանության իրավունքի խախտմամբ կատարված լինելու պատճառաբանությամբ:

9. Քրեական դատարանը 2008 թվականի սեպտեմբերի 16-ին կայացրել է լրացուցիչ որոշում, որում, բացի նախորդ կետում թվարկված էական խախտումներից, արձանագրել է նաև քրեական գործով մինչդատական վարույթում թույլ տրված և դատական քննության ընթացքում ի հայտ եկած հետևյալ խախտումները.

Ա.Սարգսյանի ձերբակալումը տևել է օրենքով նախատեսված 72 ժամից ավելի, քանի որ նա ձերբակալվել է բերման ենթարկվելուց հետո ոչ թե երեք ժամվա ընթացքում, այլ 39 ժամ անց (ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 130-րդ և 131¹-րդ հոդվածների պահանջների էական խախտումներ), քննիչի կողմից կայացված դատաբժշկական փորձաքննությունն նշանակելու մասին 2008 թվականի մարտի 4-ի որոշմամբ փորձագետներին պարզաբանման համար հարցեր են առաջադրվել «տուժող Արմեն Սարգսյանի» մարմնական վնասվածքների վերաբերյալ, սակայն քրեական գործով վերջինս տուժող չի ճանաչվել:

10. Քրեական և Վերաքննիչ դատարանները Ա. Սարգսյանի կատարած հանցանքը և նրա մեղքը հաստատված են համարել ճանաչման ներկայացնելու քննչական գործողությանը մասնակցած վկաներ Ա. Ասրյանի և Տ. Խաչատրյանի ցուցմունքներով և նրանց ու Ա. Սարգսյանի առերես հարցաքննության արձանագրություններով, վկաներ Ռ. Այվազյանի, Ս. Խանջյանի, Է. Բալայանի, Ս. Պետրոսյանի ցուցմունքներով, առգրավման, դեպքի վայրի զննության արձանագրություններով, փորձագիտական եզրակացություններով, ՀՀ ոստիկանության պետի տեղակալի, Երևանի քաղաքապետի գրություններով:

Վճռաբեկ բողոքի հիմքերը, հիմնավորումները և պահանջը.

Վճռաբեկ բողոքը քննվում է հետևյալ հիմքերի ու հիմնավորումների սահմաններում.

11. Բողոք բերած անձը փաստարկել է, որ առկա է վճռաբեկ բողոքը վարույթ ընդունելու՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 414.2-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով նախատեսված հիմքը, այն է՝ Վճռաբեկ դատարանի կողմից սույն գործով դատական ակտի կայացումը կարող է էական նշանակություն ունենալ օրենքի միատեսակ կիրառության համար:

Բողոք բերած անձը փաստարկել է, որ Վերաքննիչ դատարանը չի կատարել բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ քննություն՝ ճանաչման ներկայացնելու 2008 թվականի հունիսի 6-ի արձանագրությունները որպես անթույլատրելի

ապացույց ճանաչելու պայմաններում օրինական ուժի մեջ է թողել Քրեական դատարանի դատավճիռը:

Ըստ բողոքաբերի՝ եթե անձին ճանաչման ներկայացնելու քննչական գործողությունը կատարվում է քրեադատավարական օրենքի էական խախտմամբ, ապա դրանից բխող բոլոր գործողությունները չեն կարող դիտվել որպես ապացույց: Սակայն Քրեական դատարանը, անթույլատրելի ճանաչելով ճանաչման ներկայացնելու արձանագրությունները, որպես իր պաշտպանյալի մեղքը հիմնավորող ապացույց է դիտել Ա.Սարգսյանին ճանաչելու ներկայացած վկաներ Ա.Ասրյանի և Տ. Խաչատրյանի ցուցմունքները և նրանց ու Ա.Սարգսյանի առերես հարցաքննության արձանագրությունները, որոնց իր պաշտպանյալը հրաժարվել է մասնակցել: Բողոքաբերի պնդմամբ, թեև Քրեական դատարանն իր կայացրած լրացուցիչ որոշման մեջ արձանագրել է նախաքննական մարմնի խախտումները, սակայն լուրջ հետևություն չի կատարել, իսկ Վերաքննիչ դատարանը, իր որոշման մեջ փաստելով և ընդունելով քրեադատավարական օրենքի էական խախտումների առկայությունը, իր պաշտպանյալին արդարացնելու փոխարեն օրինական ուժի մեջ է թողել անհիմն ու անօրինական դատական ակտը:

Բողոքի հեղինակը նշել է նաև, որ գործով ձեռք բերված ապացույցներով հաստատված չէ մեղսագրված արարքում Ա.Սարգսյանի մեղքը: Վերաքննիչ դատարանը չի անդրադարձել վերաքննիչ բողոքում բարձրացված հարցին կապված վկաներ Ռ.Այվազյանի, Ս.Խանջյանի, Է.Բալայանի և Ս.Պետրոսյանի ցուցմունքների հետ: Ըստ մեղադրանքի կողմի՝ նշված վկաները Ա.Սարգսյանին բերման են ենթարկել ոստիկանության Կենտրոն բաժին, մինչդեռ վերոնշյալ վկաները հայտնել են, որ Ա.Սարգսյանին չեն տեսել և նրան բերման չեն ենթարկել: Այդ փաստը հաստատվել է նաև Քրեական դատարանում հրապարակված և հետազոտված՝ անձանց ոստիկանության բաժին բերման ենթարկելու մասին արձանագրությամբ: Ա.Սարգսյանի մեղքը հերքվում է նաև Քրեական դատարանում հրապարակված և հետազոտված դատաձգաբանական և դատաքիմիական փորձաքննությունների եզրակացություններով:

12. Վերոգրյալի հիման վրա՝ բողոքի հեղինակը, գտնելով, որ գործով հաստատված փաստական համագամքները հնարավորություն են տալիս ստորադաս դատարանի կողմից կայացված դատական ակտը բեկանելու, և դա բխում է արդարադատության արդյունավետության շահերից, խնդրել է Արմեն Սարգսյանի վերաբերյալ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի 2-րդ մասով Վերաքննիչ դատարանի 2008 թվականի նոյեմբերի 5-ի որոշումը բեկանել և Ա.Սարգսյանի վերաբերյալ կայացնել արդարացնող դատական ակտ:

Վճռաբեկ դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը.

13. Սույն գործով Վճռաբեկ դատարանն ըստ էության պետք է պատասխանի այն հարցին, թե իրավաչափ էր արդյոք Ա.Սարգսյանին երկու վկաների ճանաչմանը ներկայացնելու արձանագրությունները ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 105-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ և 5-րդ կետերի հիմքով որպես անթույլատրելի ապացույց ճանաչելու պայմաններում նույն վկաների՝ Ա.Սարգսյանին որպես զանգվածային անկարգությունների անմիջական մասնակցի մատնացույց անելու մասին ցուցմունքները որպես ապացույց օգտագործելու և մեղադրանքի հիմքում դնելու դատարանների որոշումը:

14. ՀՀ Սահմանադրության 19-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք ունի իր խախտված իրավունքները վերականգնելու, ինչպես նաև իրեն ներկայացված մեղադրանքի հիմնավորվածությունը պարզելու համար հավասարության պայմաններում, արդարության բոլոր պահանջների պահպանմամբ, անկախ և անկողմնակալ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում իր գործի հրապարակային քննության իրավունք (...):»:

ՀՀ Սահմանադրության 22-րդ հոդվածի համաձայն՝ «(...) Արգելվում է օրենքի խախտմամբ ձեռք բերված ապացույցների օգտագործումը (...):»:

«Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետ՝ Կոնվենցիա) 6-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք, երբ որոշվում են նրա քաղաքացիական իրավունքներն ու պարտականությունները կամ նրան ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի առնչությամբ, ունի օրենքի հիման վրա ստեղծված անկախ ու անաչառ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում արդարացի և հրապարակային դատաքննության իրավունք (...):»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 104-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Քրեական գործով ապացույցներ են ցանկացած փաստական տվյալները, որոնց հիման վրա օրենքով որոշված կարգով հետաքննության մարմինը, քննիչը, դատախազը, դատարանը պարզում են քրեական օրենսգրքով նախատեսված արարքի առկայությունը կամ բացակայությունը, այդ արարքը կասկածյալի կամ մեղադրյալի կողմից կատարելը կամ չկատարելը և մեղադրյալի մեղավորությունը կամ անմեղությունը, ինչպես նաև գործի ճիշտ լուծման համար նշանակություն ունեցող այլ հանգամանքներ»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 105-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ և 5-րդ կետերի համաձայն՝ «1. Քրեական գործով վարույթում մեղադրանքի հիմքում չեն կարող դրվել և որպես ապացույց օգտագործվել այն նյութերը, որոնք ձեռք են բերվել՝

(...)

2) կասկածյալի և մեղադրյալի պաշտպանության իրավունքի (...) էական խախտմամբ.

(...)

5) քննչական կամ այլ դատավարական գործողության կատարման կարգի էական խախտմամբ.

(...)»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 105-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ «Ապացույցներ ձեռք բերելիս էական են այն խախտումները, որոնք, դրսևորվելով մարդու և քաղաքացու սահմանադրական իրավունքների և ազատությունների կամ սույն օրենսգրքի որևէ պահանջի խախտմամբ, դատավարության մասնակիցներին՝ օրենքով երաշխավորված իրավունքների զրկմամբ կամ սահմանափակմամբ կամ որևէ այլ կերպ ազդել են կամ կարող էին ազդել ստացված փաստական տվյալների հավաստիության վրա»:

15. Նշված իրավադրույթներից հետևում է, որ որպես քրեական օրենսգրքով նախատեսված արարքի առկայությունը կամ բացակայությունը, այդ արարքը կասկածյալի կամ մեղադրյալի կողմից կատարելը կամ չկատարելը և մեղադրյալի մեղավորությունը կամ անմեղությունը, ինչպես նաև գործի ճիշտ լուծման համար նշանակություն ունեցող այլ հանգամանքները պարզելու միջոց կարող են օգտագործվել միայն այնպիսի ապացույցներ, որոնք ձեռք են բերվել, ամրագրվել և գործին կցվել են քրեադատավարական օրենքով

սահմանված և թույլատրելի համարվող կարգով: Ապացույցների ձեռքբերման և ամրագրման թույլատրելիությունը կարգավորող նորմերից հետևում է, որ որպես ապացույց չեն կարող օգտագործվել քննչական կամ այլ դատավարական գործողության կատարման կարգի էական խախտմամբ ձեռք բերված փաստական տվյալները, հատկապես եթե դրանք իրենց հերթին հանգեցրել են դատավարության մասնակիցների իրավունքների էական խախտման, ազդել են կամ կարող էին ազդել ստացված փաստական տվյալների հավաստիության վրա:

Այսպիսով, ապացույցների հավաքմանը և ստուգմանն ուղղված դատավարական գործողությունների կատարման ընթացքում պետք է ապահովվի անձանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությունը: Հակառակ դեպքում կատարված դատավարական գործողության արդյունքում ստացված փաստական տվյալը, անկախ գործի համար ունեցած նշանակությունից, կորցնում է իր իրավական ուժը, ապացուցողական նշանակությունը և չի կարող ընդգրկվել կոնկրետ քրեական գործով ապացույցների համակցության մեջ և դրվել մեղադրանքի հիմքում:

16. Սույն գործի ուսումնասիրությունից երևում է, որ նախաքննության մարմինը մեղադրական եզրակացության մեջ որպես Արմեն Սարգսյանի մեղադրանքը հիմնավորող ապացույցներ ունի և վկաներ Ա. Ասրյանի և Տ. Խաչատրյանի ճանաչմանը մեղադրյալ Ա. Սարգսյանին ներկայացնելու մասին 2008 թվականի հունիսի 6-ի արձանագրությունները, նույն վկաների ցուցմունքները, նրանց և Ա. Սարգսյանի առերես հարցաքննության արձանագրությունները, վկաներ Ռ. Այվազյանի, Ս. Խանջյանի, Է. Բալայանի, Ս. Պետրոսյանի, Ս. Սարգսյանի և Գ. Գինոսյանի ցուցմունքները, «Էրեբունի» բժշկական կենտրոնից առգրավված անհետաձգելի բուժօգնության քարտի գրանցումները և Ա.Սարգսյանի բաճկոնը (տես սույն որոշման 7-րդ կետը):

Ա.Սարգսյանի նկատմամբ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի 2-րդ մասով մեղադրական դատավճիռ կայացնելով՝ Քրեական դատարանը նույն դատավճռով հաստատված է համարել, որ մեղադրյալ Ա.Սարգսյանին վկաներ Ա.Ասրյանի ու Տ.Խաչատրյանի ճանաչմանը ներկայացնելու քննչական գործողությունների ընթացքում քրեական վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից թույլ են տրվել դրանց կատարման կարգի և մեղադրյալի պաշտպանական իրավունքի էական խախտումներ, որի հիման վրա այդ արձանագրությունները ճանաչել է որպես անթույլատրելի ապացույց (տես սույն որոշման 8-րդ կետը):

Քրեական գործով մինչդատական վարույթում թույլ տրված խախտումների վերաբերյալ Քրեական դատարանը 2008 թվականի սեպտեմբերի 16-ին կայացրել է լրացուցիչ որոշում, որում արձանագրել է քրեական գործով մինչդատական վարույթում թույլ տրված և դատական քննության ընթացքում ի հայտ եկած նաև այլ խախտումներ (տես սույն որոշման 9-րդ կետը):

17. Վերոգրյալից հետևում է, որ Քրեական դատարանը, Ա. Սարգսյանին երկու վկաների ճանաչմանը ներկայացնելու արձանագրությունները ճանաչելով որպես անթույլատրելի ապացույց և դրանք հանելով ապացուցողական զանգվածից, ամբաստանյալի մեղավորությունը ապացուցված է համարել ճանաչման ներկայացնելուց հետո վկաների տված ցուցմունքներով այն մասին, որ իրենց կողմից ճանաչված Ա. Սարգսյանը հանդիսացել է 2008 թվականի մարտի 1-ից 2-ն ընկած ժամանակահատվածում Երևան քաղաքի կենտրոնական փողոցներում տեղի ունեցած զանգվածային անկարգությունների անմիջական մասնակից: Այսինքն՝ սույն գործով Քրեական դատարանն անձի դատապարտման հիմքում դրել է այնպիսի ապացույցներ, որոնց բովանդակությամբ

յունն ամբողջությամբ բխում է քրեադատավարական օրենքի էական խախտմամբ կատարված քննչական գործողությունից:

Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ մեղադրյալ Ա. Սարգսյանին վկաներ Ա.Ասրյանի և Տ.Խաչատրյանի ճանաչմանը ներկայացնելու երկու արձանագրությունները որպես անթույլատրելի ապացույց ճանաչելու պարագայում ճանաչման ներկայացնելուց հետո այդ նույն վկաների տված ցուցմունքները չէին կարող որպես ապացույց օգտագործվել և դրվել Ա. Սարգսյանի մեղադրանքի հիմքում: Այդ ապացույցները թույլատրելի չեն, քանի որ դրանց բովանդակությունն ամբողջությամբ հիմնված է եղել անթույլատրելի ճանաչված քննչական գործողության տվյալների վրա, իսկ օրենքի խախտմամբ ձեռք բերված ապացույցների օգտագործման սահմանադրական արգելքը վերաբերում է նաև դրանցից բխող ապացույցներին:

Յետևաբար, սույն գործով իրավաչափ չի եղել Ա. Սարգսյանին երկու վկաների ճանաչմանը ներկայացնելու արձանագրությունները ՅՅ քրեական դատավարության օրենսգրքի 105-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ և 5-րդ կետերի հիմքով որպես անթույլատրելի ապացույց ճանաչելու պայմաններում նույն վկաների՝ Ա. Սարգսյանին որպես զանգվածային անկարգությունների անմիջական մասնակցի մատնացույց անելու մասին ցուցմունքները որպես ապացույց օգտագործելու և մեղադրանքի հիմքում դնելու դատարանների որոշումը:

Յինք ընդունելով վերոգրյալ հիմնավորումները՝ Վճռաբեկ դատարանը հանգում է հետևության, որ ինչպես Քրեական դատարանը, այնպես էլ Վերաքննիչ դատարանը, ճանաչման ներկայացնելու մասին 2008 թվականի հունիսի 6-ի արձանագրությունները որպես քրեադատավարական օրենքով սահմանված կարգի էական խախտմամբ և Ա.Սարգսյանի պաշտպանության իրավունքի խախտմամբ ձեռք բերված ապացույցներ անթույլատրելի ճանաչելու հետ մեկտեղ ամբաստանյալ Ա.Սարգսյանի մեղադրանքի հիմքում դնելով ճանաչման գործընթացի մասնակիցներ, վկաներ Ա.Ասրյանի և Տ.Խաչատրյանի ճանաչման ներկայացնելուց հետո տրված ցուցմունքները, թույլ են տվել ՅՅ Սահմանադրության 22-րդ, ՅՅ քրեական դատավարության օրենսգրքի 105-րդ, 358-րդ, 360-րդ, 365-րդ, իսկ Վերաքննիչ դատարանը՝ նաև 398-րդ հոդվածների պահանջների խախտումներ, որոնք հանգեցրել են Ա.Սարգսյանի իրավունքների էական խախտման: Արդյունքում խախտվել է նաև ՅՅ Սահմանադրության 19-րդ հոդվածով և Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով երաշխավորված՝ Ա.Սարգսյանի արդարացի դատաքննության իրավունքը:

18. Վերլուծելով գործով ձեռք բերված ապացույցները՝ ամբաստանյալի ցուցմունքները, մինչև ճանաչման ներկայացնելու վկաներ Ա.Ասրյանի և Տ.Խաչատրյանի ցուցմունքները, մյուս վկաների ցուցմունքները, «Երեբունի» բժշկական կենտրոնից առգրավված Ա.Սարգսյանի բաժկոնը, դեպքի վայրի զննության արձանագրությունները, փորձագիտական եզրակացությունները, ՅՅ ոստիկանության պետի տեղակալի, Երևանի քաղաքապետի գրությունները, Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ դրանք 2008 թվականի մարտի 1-ից 2-ն ընկած ժամանակահատվածում Երևան քաղաքի կենտրոնական փողոցներում տեղի ունեցած զանգվածային անկարգություններին Ա.Սարգսյանի անմիջական մասնակցությունը հիմնավորող փաստական տվյալներ չեն պարունակում:

ՅՅ քրեական դատավարության օրենսգրքի 35-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ քրեական հետապնդումը ենթակա է դադարեցման, իսկ գործի վարույթը ենթակա է կարճման՝ կատարված հանցագործությանը կասկածյալի

կան մեղադրյալի մասնակցությունն ապացուցված չլինելու արդյունքում, եթե սպառված են նոր ապացույցներ ձեռք բերելու բոլոր հնարավորությունները:

Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ անձին ճանաչման ներկայացնելու քննչական գործողությունը դասվում է այն դատավարական գործողությունների շարքին, որն իր բնույթով կրկնակի կատարման հնարավորություն չի ընձեռում: Կրկնակի ճանաչման դեպքում դրա արդյունքների վերաբերյալ կարող են հարուցվել քրեադատավարական օրենքի իմաստով փարատման ոչ ենթակա կասկածներ, քանի որ ճանաչողն արդեն տիրապետում է նրա ցուցմունքների օբյեկտիվությունը բացառող տեղեկությունների:

Հետևաբար, սույն գործով սպառված են նոր ապացույցներ ձեռք բերելու բոլոր հնարավորությունները:

19. Հիմք ընդունելով վերը շարադրված պատճառաբանությունները՝ Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ Ա. Սարգսյանի վերաբերյալ կայացված դատական ակտերը ենթական են բեկանման, քրեական հետապնդումը՝ դադարեցման, քանի որ քրեական գործով ձեռք բերված ապացույցները բավարար չեն Ա. Սարգսյանին առաջադրված մեղադրանքը հաստատված և կատարված հանցագործությանը նրա մասնակցությունն ապացուցված համարելու համար, և սպառված են նոր ապացույցներ ձեռք բերելու բոլոր հնարավորությունները:

Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ քննվող բողոքի կապակցությամբ առկա է անթույլատրելի ճանաչված ապացույցներից անմիջականորեն բխող այլ ապացույցների անթույլատրելիության հարցի վերաբերյալ օրենքի միատեսակ կիրառության ապահովման խնդիր:

Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 92-րդ հոդվածով, Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքի 35-րդ, 403-406-րդ, 419-րդ, 422-424-րդ հոդվածներով՝ Վճռաբեկ դատարանը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

1. Վճռաբեկ բողոքը բավարարել: Արմեն Սեյրանի Սարգսյանի վերաբերյալ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 225-րդ հոդվածի 2-րդ մասով Երևանի քրեական դատարանի 2008 թվականի սեպտեմբերի 16-ի դատավճիռը և այն անփոփոխ թողնելու մասին ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի 2008 թվականի նոյեմբերի 5-ի որոշումը բեկանել, Ա.Սարգսյանի նկատմամբ քրեական հետապնդումը դադարեցնել և քրեական գործի վարույթը կարճել՝ կատարված հանցագործությանը նրա մասնակցությունն ապացուցված չլինելու պատճառաբանությամբ:

2. Արմեն Սեյրանի Սարգսյանին անհապաղ ազատել ազատագրկման ձևով նշանակված պատիժը կրելուց:

3. Որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից, վերջնական է և ենթակա չէ բողոքարկման:

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՎՃՈՒԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆ**

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության
վերաքննիչ քրեական դատարանի որոշում
գործ թիվ ԵԱԲԴ/0049/01/09
Նախագահող դատավոր՝ Ա. Հովհաննիսյան
Դատավորներ՝ Ս. Չիչոյան, Ա. Դանիելյան

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատը
(այսուհետ՝ Վճռաբեկ դատարան)

նախագահությամբ Դ. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԻ
մասնակցությամբ դատավորներ Դ. ԱՍԱՏՐՅԱՆԻ
Ե. ԴԱՆԻԵԼՅԱՆԻ
Հ. ԴՈՒԿԱՍՅԱՆԻ
Ա. ՊՈՂՈՍՅԱՆԻ
Ս. ՕՅԱՆՅԱՆԻ

քարտուղարությամբ Մ. Պետրոսյանի

2010թ. փետրվարի 12-ին

ք. Երևանում

դռնբաց դատական նիստում, քննելով ամբաստանյալ Արայիկ Էդուարդի
Գգոյանի վճռաբեկ բողոքն իր վերաբերյալ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 266-րդ
հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ, 2.1-րդ կետերով, 266-րդ հոդվածի 4-րդ մասով ՀՀ
վերաքննիչ քրեական դատարանի 2009 թվականի հոկտեմբերի 27-ի որոշման
դեմ,

Պ Ա Ր Ձ Ե Ց

Գործի դատավարական նախապատմությունը

1. 2008թ. հուլիսի 12-ին ՀՀ ոստիկանության Էրեբունու քննչական բաժ-
նում ՀՀ քրեական օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին, 2-րդ կետերի,
98

266-րդ հոդվածի 4-րդ մասի և 268-րդ հոդվածի 1-ին, 2-րդ մասերի հատկանիշներով հարուցվել է թիվ 12113708 քրեական գործը:

2. 2008թ. հոկտեմբերի 15-ին Արայիկ Էդուարդի Գզոյանը ձերբակալվել է:

3. 2008թ. հոկտեմբերի 17-ի որոշմամբ Ա.Գզոյանը ներգրավվել է որպես մեղադրյալ, և նրան մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետով, 266-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2.1-րդ կետով և 268-րդ հոդվածի 3-րդ մասով:

4. 2008թ. դեկտեմբերի 4-ի որոշմամբ թիվ 12113708 քրեական գործից անջատվել է Ա.Գզոյանի և մյուսների մասը, և անջատված մասին շնորհվել է 14800508 համարը:

5. 2009թ. մարտի 6-ի որոշմամբ Ա.Գզոյանին առաջադրված մեղադրանքի ծավալը փոփոխվել է, լրացվել է, և նրան նոր մեղադրանք է առաջադրվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 2-րդ կետով, 266-րդ հոդվածի 4-րդ մասով:

6. 2009թ. մայիսի 5-ին քրեական գործը մեղադրական եզրակացությամբ ուղարկվել է ՀՀ Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարան:

Երևանի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանի 2009թ. հուլիսի 21-ի դատավճռով անբաստանյալ Ա.Գզոյանը մեղավոր է ճանաչվել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ և 2.1-րդ կետերով, 266-րդ հոդվածի 4-րդ մասով: ՀՀ քրեական օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ և 2.1-րդ կետերով նա դատապարտվել է ազատազրկման 5/հինգ/ տարի ժամկետով, ՀՀ քրեական օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի 4-րդ մասով՝ տուգանքի 50.000 /հիսուն հազար/ ՀՀ դրամի չափով: ՀՀ քրեական օրենսգրքի 66-րդ հոդվածի կանոններով, պատիժները լրիվ գումարելու միջոցով ամբաստանյալ Ա.Գզոյանի նկատմամբ վերջնական պատիժ է նշանակվել ազատազրկում 5/հինգ/ տարի ժամկետով և տուգանք՝ 50.000 /հիսուն հազար/ ՀՀ դրամի չափով:

7. Ամբաստանյալ Ա.Գզոյանի և նրա պաշտպանի վերաքննիչ բողոքի հիման վրա քննության առնելով գործը՝ ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանը 2009թ. հոկտեմբերի 27-ի որոշմամբ Երևանի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանի 2009թ. հուլիսի 21-ի դատավճիռը թողել է օրինական ուժի մեջ:

8. ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի 2009թ. հոկտեմբերի 27-ի որոշման դեմ վճռաբեկ բողոք է բերել ամբաստանյալ Ա.Գզոյանը:

Վճռաբեկ դատարանը 2009թ. դեկտեմբերի 24-ի որոշմամբ բողոքը վարույթ է ընդունել ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 414.2-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի հիմքով («բողոքում բարձրացված հարցի վերաբերյալ Վճռաբեկ դատարանի որոշումը կարող է եական նշանակություն ունենալ օրենքի միատեսակ կիրառության համար»):

Դատավարության մասնակիցների կողմից վճռաբեկ բողոքի պատասխան չի ուղարկվել:

Գործի քննության համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

9. Արայիկ Գզոյանին մեղադրանք է առաջադրվել այն բանի համար, որ նա 2008թ. հուլիսի 18-ին, քննությամբ չպարզված անձից իրացման նպատա-

կով ապօրինի ձեռք է բերել առանձնապես խոշոր չափերի՝ 40 գրամ քաշով ափիոն տեսակի թմրամիջոցից և 1 լիտր քացախաթթվի անհիդրիդից 1,36 գրամ հաստատուն քաշով երկուանգամյա օգտագործման համար նախատեսված չափաբաժին և պրեկուրսոր հանդիսացող 2մլ ծավալով քացախաթթվի անհիդրիդ, ինչպես նաև զգալի չափերի՝ 0,3 գրամ քաշով նզվածքային ափիոն տեսակի թմրամիջոցը վաճառելու միջոցով ապօրինի իրացրել է Գարեգին Ղազարյանին: Բացի այդ, կրկին անգամ, 2008թ. հուլիս ամսին Ա.Գոյյանն իր ընկերոջ՝ ոմն Լյովայի խնդրանքով երկու անգամ, քննությանը չպարզված անձից իրացման նպատակով ապօրինի ձեռք բերված առանձնապես խոշոր չափերի՝ 40 գրամ քաշով ափիոն տեսակի թմրամիջոց՝ 2 գրամ քաշով չափաբաժինը վաճառելու միջոցով ապօրինի իրացրել է Երևան քաղաքի բնակիչներ ոմն Յրաչին և ոմն Արամին:

10. 2009 թվականի մարտի 2-ին Ա.Գոյյանը ՀՀ ոստիկանության ՔԳՎ Երևանի ոստիկանության վարչության Արաբկիրի ՔԲ քննիչ Ա.Չակոբյանին հայտնել է, որ «(...) [ոստիկանության] 4-րդ բաժնում տրված բացատրությունները չլեն] համապատասխանում իրականությանը: Դրանք ներկայացվել են (...) ինձ ծեծի ենթարկելու, երեխաներիս հասցեին ահաբեկչական հայտյանքների և սպառնալիքների ազդեցության ներքո: Այդ ցուցմունքը ես ներկայացրել եմ ֆիզիկապես անտանելի հյուժված և հոգեպես ծանր՝ ծայրաստիճան ցնցված ու անկայուն վիճակում [՝ հ]արցաքննության ընթացքում չդիմանալով ֆիզիկական ահավոր ցավերին[, ռ]ետիմե մահակով հարվածներ ստանալով ոտքերիս տակ և երկամներիս շրջանում: Այդ մահակի ուժեղ հարվածից պայթել է ձախ ականջիս ականջաթաղանթը և ես լիովին կորցրել եմ այդ ականջիս լսողությունը ու մի քանի սեղան ստամներ: (...)» (Քրեական գործ, 2-րդ հատոր, 129 էջ):

11. 2009 թվականի մարտի 4-ին Ա.Գոյյանի պաշտպան Ս.Միրզոյանը ՀՀ ոստիկանության քննչական գլխավոր վարչության Երևանի ոստիկանության վարչության Արաբկիրի քննչական բաժնի քննիչ Ա.Չակոբյանին տեղեկացրել է ոստիկանության աշխատակիցների կողմից իր պաշտպանյալին ծեծի ենթարկելու մասին (Քրեական գործ, 2-րդ հատոր, 115-117 էջեր):

12. ՀՀ ոստիկանության Երևան քաղաքի վարչության ձերբակալված անձանց պահելու վայրի պետի 2008թ. նոյեմբերի 10-ի թիվ 8/8-215 գրությամբ փաստաբան Ս.Միրզոյանին հայտնվել է, որ «Ոստիկանության Արաբկիրի բաժնի կողմից ձերբակալված և 2008թ. հոկտեմբերի 15-ին Ոստիկանության Երևանի վարչության [ձերբակալվածներին պահելու վայր] բերված Արայիկ Էդուարդի Գոյյանը սահմանված կարգով ենթարկվել է բուժզննության, որի ընթացքում հայտնաբերվել է արձանագրվել են հետևյալ մարմնական վնասվածքները՝ ձախ ձեռքի դաստակի ներսի մասում կա կարված վերք, աջ բազկին կա կապտուկ, ձախ ականջին կապտուկ, ըստ նրա բանավոր հայտարարության վերը նշված վնասվածքները ստացել է երկու օր առաջ ծառից ընկնելու հետևանքով» (Քրեական գործ, 2-րդ հատոր, 212 էջ):

13. Սույն որոշման 11-րդ կետում վկայակոչված պաշտպանի դիմումի կապակցությամբ 2009 թվականի մարտի 13-ին նշանակվել է ծառայողական քննություն, և դրա արդյունքում հաստատված է համարվել, որ «Ծառայողական քննությամբ պարզվել է, որ Ա.Գոյյանի նկատմամբ Ա.Չամբարձումյանի կողմից անօրինական վերաբերմունք չի ցուցաբերվել (...):

ՀՀ կառավարության 2007 թվականի հունիսի 14-ի թիվ 818-Ն որոշմամբ հաստատված «Մարդու իրավունքների և ազատությունների սահմանափակու-

մից բխող՝ ծանուցման ենթակա իրավունքների» ցանկի 2-րդ կետի 3-րդ և 5-րդ ենթակետերի պահանջները լիարժեք չկատարելու՝ ՀՀ ոստիկանության [կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարի] զլխավոր վարչության շենք բերման ենթարկված Արայիկ Էդուարդի Գոդյանի կողմից պաշտպանից հրաժարվելու հանգամանքը չարձանագրելու, ինչպես նաև վերջինիս պահանջով ոստիկանություն բերելու պահից սկսած՝ երեք ժամվա ընթացքում Ա.Գոդյանի գտնվելու վայրի մասին վերջինիս կողմից ընտրված անձին ուշացունով տեղեկացնելու համար ՀՀ ոստիկանության ԿՀԴՊ Գլխավոր վարչության 4-րդ վարչության 2-րդ բաժնի ավագ օպերիվագոր, ոստիկանության մայրո Ավետիք Հրաչի Համբարձումյանի հարցը քննարկել ԿՀԴՊ Գլխավոր վարչության պետին կից օպերատիվ խորհրդակցությունում» (Քրեական գործ, 2-րդ հատոր, 147-151 էջեր):

14. Երևանի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանի դատավճռում առկա են հետևյալ ձևակերպումները. «(...) Ամբաստանյալ Ա. Գոդյանը դատաքննության ընթացքում (...) տված ցուցմունքով հայտնեց, որ (...) իրեն տարել են ոստիկանություն և իր նկատմամբ գործադրել հոգեբանական և ֆիզիկական ներգործություն և ծեծի ենթարկելով ստիպել, որ խոստովանի, որ զբաղվել է թմրամիջոցների վաճառքով: Իրեն ենթարկել են ֆիզիկական բռնությունների, որոնց ճնշման տակ ինքը տվել է այնպիսի ցուցմունքներ, ինչպես որ իրեն թելադրել են, քանի որ իրեն սպառնացել են, որ իր տղային, որը բժշկական համալսարանի ուսանող է, նույնպես կբերեն բաժին թմրամյութ գեղելով գրպանը: Բացի այդ, ոստիկանությունում ծեծի հետևանքով կորցրել է ձախ ականջի լսողությունը, ինչի կապակցությամբ բժշկական փորձաքննության չի ենթարկվել (...):»

«(...) Ամբաստանյալ Ա. Գոդյանը դեռևս նախաքննության փուլում գրավոր հայտնել է իր պաշտպան Ս.Միրզոյանին իր նկատմամբ գործադրած բռնության մասին, որի կապակցությամբ կատարվել է ծառայական քննություն և ըստ էության չեն հերքվել Ա. Գոդյանի պնդումները: Բացի այդ, գործով վկա Գ. Ղազարյանն իր դատաքննական ցուցմունքներով չհերքեց այն փաստը, որ Ա. Գոդյանի հետ առերես հարցաքննության ժամանակ նրա հազուստները եղել են արյունոտ վիճակում (...):» (Քրեական գործ, 2-րդ հատոր, 233 էջ):

«(...) Սույն քր. գործով 40 գրամ ափիոն տեսակի թմրամիջոցի ձեռքբերման հանգամանքը Ա. Գոդյանը միայն իր ցուցմունքում է ընդունել, և հետագայում հրաժարվել է այդ ցուցմունքից՝ պատճառաբանելով, որ իր նկատմամբ գործադրվել է ճնշում, ֆիզիկական բռնության ձևով, ծեծի միջոցով, որի հետևանքով ինքը կորցրել է նաև ձախ ականջի լսողությունը: (...) Դատաանը գտնում է, որ Ա. Գոդյանի ՀՀ քրեական օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 2-րդ կետով մեղազրկված արարքը ապացուցված չէ, սպառվել են այն բոլոր հնարավորությունները այդ փաստը՝ 40 գրամ թմրամիջոցը ձեռք բերելու մասին հավաստող որևէ նոր ապացույց ձեռք բերելու համար:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի համաձայն՝ բոլոր չփարատված ենթադրությունները պետք է մեկնաբանվեն մեղադրյալի, ամբաստանյալի օգտին, իսկ Ա.Գոդյանի կողմից 40 գրամ ափիոն տեսակի թմրամիջոցի ապօրինի ձեռքբերման հանգամանքը նախաքննական մարմնի չփարատված ենթադրությունն է, որը այլ ապացույցներով չի հաստատվել:

Վերանայելով վերը նշվածը՝ դատարանը հաստատված և ապացուցված է համարել այն փաստը, որ Ա. Գոդյանը ապօրինի ձեռք է բերել և 44.000 ՀՀ դրամով Գ.Ղազարյանին վաճառել է 1,36 գրամ հաստատուն քաշով երկուանգամյա

օգտագործման համար նախատեսված չափաբաժին և պրեկուրսոր հանդիսացող 2 մլ ծավալով քացախաթթվի անհիդրիդ, ինչպես նաև զգալի չափերի հասնող 0,3 գրամ քաշով մզվածքային ափիոն տեսակի թմրամիջոց: Բացի այդ, կրկին անգամ, 2008թ. հուլիս ամսին Արայիկ Գոյյանը իր ընկերոջ ոմն Լյովայի խնդրանքով երկու անգամ Երևան քաղաքի Կիկյան և Օրբելի փողոցների խաչմերուկում քննությանը չպարզված անձից իրացման նպատակով ապօրինի ձեռք բերված ափիոն տեսակի թմրամիջոցից 2 գրամ քաշով չափաբաժին ապօրինի, վաճառելու միջոցով, իրացրել է Երևան քաղաքի բնակիչներ ոմն Յրաչին և ոմն Արամին յուրաքանչյուրին 1 գրամը վաճառելով 11.000 ՀՀ դրամով: Այսինքն, նա կատարել է հանցանք, որը նախատեսված է ՀՀ քր. օրի-ի 266 հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետով և 2.1 կետով: Հետևապես ամբաստանյալ Ա.Գոյյանին մեղսագրված արարքը ՀՀ քր. օր-ի 266 հոդվածի 3-րդ մասի 2-րդ կետից պետք է վերաորակել ՀՀ քր. օր-ի 266 հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետի և 2.1 կետի և նա մեղավոր պետք է ճանաչվի այդ արարքի համար: (...)» (Քրեական գործ, 2-րդ հատոր, 233-234 էջեր):

15. ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի որոշման պատճառաբանական մասում ամրագրված է, որ «(...) Մեղադրյալ Ա. Գոյյանը դեռևս նախաքննության փուլում գրավոր հայտնել է պաշտպան Ս. Միրզոյանին իր նկատմամբ գործադրած բռնության մասին, որի կապակցությամբ կատարվել է ծառայական քննություն և ըստ էության չեն հերքվել Ա. Գոյյանի պնդումները: Բացի այդ, գործով վկա Գ. Ղազարյանն իր դատաքննական ցուցմունքներով չի հերքել այն փաստը, որ Ա. գոյյանի հետ առերես հարցաքննության ժամանակ նրա հագուստները եղել են արյունոտ վիճակում: Սույն քրեական գործով 40 գրամ ափիոն տեսակի թմրամիջոցի ձեռքբերման հանգամանքը Ա. Գոյյանը միայն իր ցուցմունքում է ընդունել և հետագայում հրաժարվել է այդ ցուցմունքից պատճառաբանելով, որ իր նկատմամբ գործադրվել է ճնշում ֆիզիկական բռնության ձևով, ծեծի միջոցով, որի հետևանքով ինքը կորցրել է նաև իր ձախ ականջի լսողությունը:

(...)

Ամբաստանյալ Ա. Գոյյանի կողմից 40 գրամ ափիոն տեսակի թմրամիջոցի ապօրինի ձեռք բերման հանգամանքը նախաքննական մարմնի չփարատված ենթադրությունն է, հետևաբար այն պետք է դիտել որպես չփարատված կասկած և մեկնաբանել ի օգուտ ամբաստանյալ Ա. Գոյյանի:

Նման պայմաններում առաջին ատյանի դատարանը, իրավացիորեն, հիմնավորված է համարել այն փաստը, որ Ա.Գոյյանը ապօրինի ձեռք է բերել և 44.000 ՀՀ դրամով Գ.Ղազարյանին վաճառել է 1,36 գրամ հաստատուն քաշով երկուանգամյա օգտագործման համար նախատեսված չափաբաժին և պրեկուրսոր հանդիսացող 2 մլ ծավալով քացախաթթվի անհիդրիդ, ինչպես նաև զգալի չափերի հասնող 0,3 գրամ քաշով մզվածքային ափիոն տեսակի թմրամիջոց: Բացի այդ, կրկին անգամ, 2008թ. հուլիս ամսին Արայիկ Գոյյանը իր ընկերոջ ոմն Լյովայի խնդրանքով երկու անգամ Երևան քաղաքի Կիկյան և Օրբելի փողոցների խաչմերուկում քննությանը չպարզված անձից իրացման նպատակով ապօրինի ձեռք բերված ափիոն տեսակի թմրամիջոցը 2 գրամ չափաբաժին, ապօրինի, վաճառելու միջոցով, իրացրել է Երևան քաղաքի բնակիչներ ոմն Յրաչին և ոմն Արամին յուրաքանչյուրին 1 գրամը վաճառելով 11.000 ՀՀ դրամով: (...)» (Քրեական գործ, 2-րդ հատոր, 290-291 էջեր):

Վճռաբեկ բողոքի հիմքերը, հիմնավորումները և պահանջը.

16. Վճռաբեկ բողոքը քննվում է հետևյալ հիմքերի սահմաններում ներքոհիշյալ հիմնավորումներով.

Բողոք բերած անձը գտնում է, որ որոշումը կայացվել է նյութական և դատավարական իրավունքի նորմերի խախտումներով և ոչ ճիշտ կիրառմամբ, որն ազդել է գործի ելքի վրա՝ հանգեցնելով դատական սխալի: Բողոքաբերը նշում է, որ ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանը խախտել է ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 397-րդ հոդվածի պահանջը, չի կիրառել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 268-րդ հոդվածի 2-րդ մասը, որը ենթակա էր կիրառման, և արդյունքում կայացրել է ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 358-րդ - հոդվածի պահանջներին չհամապատասխանող չհիմնավորված և չպատճառաբանված որոշում: Բացի այդ, դատարանը չի կիրառել ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 127-րդ հոդվածը, որն ազդել է գործի ելքի վրա, սակայն նյութական իրավունքի նորմերի խախտմամբ կիրառել է ՀՀ քրեական օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ, 2.1-րդ կետերը, 266-րդ հոդվածի 4-րդ մասը, որը չպետք է կիրառեր:

17. Բողոք բերած անձը նշում է, որ ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի որոշման մեջ առկա հետևությունները միայն ենթադրություններ են: Ի հիմնավորումն վերոնշյալի՝ բողոքաբերը փաստարկում է, որ դատարանում հետազոտվել է միայն մեկ ապացույց՝ Գ. Ղազարյանի նախաքննական ցուցմունքը, քանի որ նախաքննության մյուս ապացույցները, մասնավորապես՝ Ա. Գոյանի ցուցմունքները, դատավճռի հիմքում չեն դրվել դրանք բռնության արդյունքում ձեռք բերված լինելու պատճառով: Ըստ բողոք բերած անձի, դատարանում Գ. Ղազարյանը ցուցմունք է տվել այն մասին, որ Ա. Գոյանն իրեն փոխանցել է ոմն Լյուբոյի կողմից ծխախոտի տուփի մեջ դրված թմրամյութը, որի պարունակության մասին Ա. Գոյանը չի իմացել, սակայն Գ. Ղազարյանի այս ցուցմունքը դատավճռում չի ներառվել:

Վերոգրյալից բողոք բերած անձը հետևություն է անում այն մասին, որ իր արարքը պետք է որակվեր ոչ թե ՀՀ քրեական օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի 2-րդ և 4-րդ մասերով, այլ 268-րդ հոդվածի 2-րդ մասով:

18. Հիմք ընդունելով իր վերոշարադրյալ փաստարկը՝ բողոք բերած անձը պահանջել է բեկանել և փոփոխել ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի 2009թ. հոկտեմբերի 27-ի որոշումը, իր նկատմամբ պատիժ նշանակել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 268-րդ հոդվածով, իսկ բողոքը չբավարարելու դեպքում՝ հաշվի առնելով իր անձը բնութագրող տվյալները, պատիժն ու պատասխանատվությունը մեղմացնող հանգամանքները, իր նկատմամբ պատիժ նշանակել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 64-րդ հոդվածի կիրառմամբ:

Վճռաբեկ դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը.

19. Նախքան վճռաբեկ բողոքում բարձրացված հարցին անդրադառնալով՝ Վճռաբեկ դատարանն անհրաժեշտ է համարում դիրքորոշում հայտնել սույն որոշման 16-րդ կետում առկա վերադրական պահանջի և 10-րդ, 11-րդ, 12-րդ և 13-րդ կետերում արձանագրված՝ Ա. Գոյանի նկատմամբ ֆիզիկական և հոգեկան բռնություն կիրառելու հանգամանքների միջև առկա կապի մասին: Այսպես, ըստ բողոք բերած անձի, ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի կողմից իր արարքը պետք է որակվեր ոչ թե ՀՀ քրեական օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի

2-րդ մասի 2-րդ, 2.1-րդ կետերով և 266-րդ հոդվածի 4-րդ մասով, այլ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 268-րդ հոդվածի 2-րդ մասով: Նրա պնդմամբ, այս առումով ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանը թույլ է տվել նյութական իրավունքի խախտում, այն է՝ չի կիրառել այն օրենքը, որը ենթակա էր կիրառման և կիրառել է այն օրենքը, որը ենթակա չէր կիրառման:

ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի կողմից նյութական իրավունքի խախտում թույլ տալու և իրեն խոշտանգելու վերաբերյալ բողոքաբերի հայտարարությունները փոխկապակցված են. նյութական իրավունքի խախտումը կարող է հետևանք լինել ինչպես առաջին ատյանի, այնպես էլ վերաքննիչ քրեական դատարանների կողմից թույլ տրված դատավարական իրավունքի ենթադրյալ խախտման, որը սույն գործով դրսևորվել է «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 3-րդ, խոշտանգումների և այլ դաժան, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի ու պատժի դեմ ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի 4-րդ հոդվածներից, ՀՀ Սահմանադրության 17-րդ և 22-րդ հոդվածներից, ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 11-րդ հոդվածի 7-րդ մասից և 105-րդ հոդվածից բխող պահանջների չպահպանմամբ: Ուստի Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ առաջին հերթին անհրաժեշտ է քննության առնել առաջին ատյանի և վերաքննիչ դատարանների կողմից սույն գործի քննության ժամանակ թույլ տրված դատավարական իրավունքի ենթադրյալ խախտման հարցը:

1. Իրեն խոշտանգելու վերաբերյալ Ա.Գոյանի հայտարարության քննությունը մինչդատական վարույթում

20. Սույն գործով Վճռաբեկ դատարանի առջև բարձրացված առաջին իրավական հարցը հետևյալն է. արդյո՞ք սույն գործի նախաքննության ընթացքում ձեռնարկվել են պատշաճ միջոցներ իր նկատմամբ կիրառված ֆիզիկական և հոգեկան բռնությունների վերաբերյալ Ա.Գոյանի հայտարարությունների ստուգման և նրան ենթադրաբար խոշտանգած անձին պատասխանատվության ենթարկելու ուղղությամբ:

21. «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 3-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Ոչ ոք չպետք է ենթարկվի խոշտանգումների կամ անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի»:

«Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 15-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ «Այս դրույթը չի կարող հիմք ծառայել՝ շեղվելու 2-րդ հոդվածից, բացառությամբ պատերազմական օրինական գործողությունների հետեւեւանքով մարդկային զոհերի կապակցությամբ, կամ 3-րդ հոդվածի, 4-րդ հոդվածի 1-ին կետի և 7-րդ հոդվածի դրույթներից»:

Խոշտանգումների և այլ դաժան, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի ու պատժի դեմ ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի 4-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր մասնակից պետություն ապահովում է, որ խոշտանգման բոլոր գործողություններն իր քրեական օրենսդրությամբ համապատասխան քննության առնվեն որպես հանցագործություններ: Նույնը վերաբերում է խոշտանգման ենթարկելու փորձին, ինչպես նաև ցանկացած անձի այն գործողություններին, որոնք ներկայանում են որպես մասնակցություն կամ գործակցություն խոշտանգմանը»:

ՀՀ Սահմանադրության 17-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Ոչ ոք չպետք է ենթարկվի խոշտանգումների, ինչպես նաև անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի: Ձերբակալված, կալանավորված և ազատագրված անձինք ունեն մարդասիրական վերաբերմունքի և արժանապատվության հարգման իրավունք»:

ՀՀ Սահմանադրության 43-րդ հոդվածի 2-րդ պարբերության համաձայն՝ «Մարդու և քաղաքացու հիմնական իրավունքների ու ազատությունների սահմանափակումները չեն կարող գերազանցել Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պարտավորություններով սահմանված շրջանակները»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 11-րդ հոդվածի 7-րդ մասի համաձայն՝ «Քրեական դատավարության ընթացքում ոչ ոք չպետք է ենթարկվի խոշտանգումների, անօրինական ֆիզիկական կամ հոգեկան բռնության, այդ թվում՝ բժշկական դեղամիջոցների օգտագործմամբ, սովի, ուժասպառման, հիպնոսի, բժշկական օգնությունից զրկվելու, ինչպես նաև այլ դաժան վերաբերմունքի: Արգելվում է կասկածյալից, մեղադրյալից, ամբաստանյալից, տուժողից, վկայից և քրեական դատավարությանը մասնակցող այլ անձանցից ցուցմունքներ կորզել բռնության, սպառնալիքի, խաբեության, նրանց իրավունքների ոտնահարման, ինչպես նաև այլ անօրինական գործողությունների միջոցով»:

22. Վերոշարադրյալ հոդվածների վերլուծությունից երևում է, որ խոշտանգումների, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի արգելքը բացարձակ բնույթ է կրում:

Նշված հանգամանքը բազմիցս շեշտադրվել է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 3-րդ հոդվածի վերաբերյալ կայացված նախադեպային որոշումներում: Մասնավորապես, *Ձելիոֆն ընդդեմ Հունաստանի* որոշման մեջ դատարանն արձանագրել է. «(...) 3-րդ հոդվածը պաշտպանում է ժողովրդավարական հասարակության ամենահիմնարար արժեքներից մեկը: Անգամ այնպիսի բարդ իրավիճակներում, ինչպիսիք են ահաբեկչության և կազմակերպված հանցավորության դեմ պայքարը, Կոնվենցիան բացարձակ արտահայտություններով արգելում է խոշտանգումը և անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքը կամ պատիժը: Ի տարբերություն Կոնվենցիայի և 1-ին, և 4-րդ Արձանագրությունների շատ նյութաիրավական դրույթների, 3-րդ հոդվածը 15-րդ հոդվածի 2-րդ մասում նախատեսված թույլտվությունից բացի որևէ բացառություն կամ սահմանափակում չի նախատեսում, անգամ ազգի գոյությանը սպառնացող արտակարգ դրության դեպքում (...)» (տե՛ս *Zelliof v. Greece*, 2004 թվականի մայիսի 24-ի վճիռը, գանգատ թիվ 17060/03, կետ 42):

23. Խոշտանգումների արգելքի բացարձակ բնույթը ենթադրում է ոչ միայն խոշտանգումների, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի կիրառումից ձեռնպահ մնալու, այլ նաև որոշակի պոզիտիվ գործողություններ կատարելու պետության պարտականությունը:

Պոզիտիվ գործողություններ կատարելու պահանջը բխում է «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 1-ին հոդվածում ամրագրված պահանջից, որի համաձայն՝ «Քարծր պայմանավորվող կողմերն իրենց իրավագրության ներքո գտնվող յուրաքանչյուրի համար ապահովում են այն իրավունքներն ու ազատությունները, որոնք սահմանված են սույն Կոնվենցիայի առաջին բաժնում»:

Վճռաբեկ դատարանը հիմք է ընդունում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի այն դիրքորոշումը, որ վերոշարադրյալ հողվածուն կիրառվող «ապահովել» բառը ենթադրում է այնպիսի միջոցներ ձեռնարկելու պոզիտիվ պարտականություն, որոնք արդյունքում կապահովվի իրավունքների երկուստեք օրենսդրական և գործնական պատշաճ պաշտպանություն:

Վերոնշյալ պոզիտիվ պարտականության առկայությունը Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից հիմնավորվել է մի շարք այլ որոշումներում ևս: Այսպես, *Բեկոսը և Կուտրոպուլոսն ընդդեմ Հունաստանի* որոշման մեջ դատարանն իրավական դիրքորոշում է հայտնել այն մասին, որ «(...) եթե անձը անուն է վստահելի հայտարարություն այն մասին, որ ինքն ի խախտումն 3-րդ հոդվածի ենթարկվել է խոշտանգման ոստիկանի կամ նման այլ պետական պաշտոնատար անձի կողմից, ապա այդ դրույթը Կոնվենցիայի 1-ին հոդվածով ամրագրված «իրենց իրավագործության ներքո գտնվող յուրաքանչյուրի համար Կոնվենցիայով սահմանված իրավունքների և ազատությունների ապահովման» պետությունների ընդհանուր պարտականության հետ միասին ենթադրում է արդյունավետ պաշտոնական քննության առկայություն: (...) Հակառակ պարագայում, խոշտանգումների, անարդկային կամ նվաստացող վերաբերմունքի կամ պատժի ընդհանուր իրավական արգելքը, չնայած իր հիմնարար կարևորության, գործնականում ոչ արդյունավետ կլինի և որոշ դեպքերում հնարավոր կլինի պետական մարմինների կողմից խախտել իրենց տրամադրության տակ գտնվող անձանց իրավունքները և փաստացի մնալ անպատժելի (ի թիվս այլ աղբյուրների տես *Labita v. Italy*, գանգատ թիվ 26772/95, կետ 131)» (*Bekos and Koutropoulos v. Greece*, 2005 թվականի դեկտեմբերի 13-ի վճիռը, գանգատ թիվ 15250/02, կետ 53):

24. Սույն քրեական գործի նյութերի ուսումնասիրությունից երևում է, որ Ա. Գոլյանը իր նկատմամբ կիրառված ֆիզիկական և հոգեկան բռնությունների վերաբերյալ հայտնել է նախաքննության մարմնին (տես սույն որոշման 10-րդ կետը): Ա. Գոլյանի պաշտպանի դիմումի հիման վրա նշանակվել է ծառայողական քննություն, որի արդյունքում կայացված եզրակացության մեջ ծառայողական քննությունն իրականացրած մարմինը սահմանափակվել է միայն «Մարդու իրավունքների և ազատությունների սահմանափակումից բխող ծանուցման ենթակա իրավունքների» ցանկի 2-րդ կետի 3-րդ և 5-րդ ենթակետերի պահանջները լիարժեք չկատարելու, այն է՝ ՀՀ ոստիկանության ԿՀԴՊ գլխավոր վարչության շենք բերման ենթարկված Արայիկ Էդուարդի Գոլյանի կողմից պաշտպանից հրաժարվելու հանգամանքը չարձանագրելու, ինչպես նաև վերջինի պահանջով ոստիկանություն բերելու պահից սկսած երեք ժամվա ընթացքում Ա. Գոլյանի գտնվելու վայրի մասին վերջինիս կողմից ընտրված անձին ուշացունով տեղեկացնելու հարցերի քննարկմամբ և չի անդրադարձել Ա. Գոլյանին խոշտանգելու հարցին (տես սույն որոշման 13-րդ կետը):

Ինչպես երևում է վերոշարադրյալ մեջբերումից, ծառայողական քննություն իրականացրած մարմինը չի անդրադարձել մարմնական վնասվածքներ ստանալու վերաբերյալ Ա. Գոլյանի հայտարարությանը, դա ստուգելու նպատակով դատաբժշկական փորձաքննություն չի նշանակել, մինչդեռ դատաբժշկական ապացույցներն առանցքային նշանակություն ունեն խոշտանգումների վերաբերյալ հայտարարությունների արդյունավետ քննության համար: Այս առումով Վճռաբեկ դատարանի համար ուղեցույց է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից *Մամադովն ընդդեմ Ադրբեջանի* գործով վճռի մեջ ամրագրված մոտեցումն այն մասին, որ. «Իշխանությունները պետք է ողջա-

միտ քայլեր ձեռնարկեն ապահովելու համար միջադեպին վերաբերող ապացույցների պահպանությունը՝ ներառյալ դատաբժշկական ապացույցները: (...) [Ղ]ատաբժշկական ապացույցները ժամանակային առումով չապահովելը հանդիսանում է սույն գործով ոչ արդյունավետ քննություն իրականացնելու հիմնական գործոններից մեկը: Ժամանակին կատարված բժշկական հետազոտությունը բժշկին հնարավորություն կտար վնասվածքների պատճառման ժամանակի և դրանց պատճառների վերաբերյալ առավել որոշակի եզրակացության հանգել» (տե՛ս *Mammadov (Jalaloglu) v. Azerbaijan*, 2007 թվականի հունվարի 11-ի վճիռը, գանգատ թիվ 34445/04, կետ 74):

25. Վճռաբեկ դատարանը գտնում է նաև, որ ծառայողական քննության արդյունքում կայացված որոշումը, այն է՝ «ՀՀ ոստիկանության ԿՀԴՊ Գլխավոր վարչության 4-րդ վարչության 2-րդ բաժնի ավագ օպերլիազոր, ոստիկանության մայոր Ավետիք Չրաչի Համբարձունյանի հարցը քննարկել ԿՀԴՊ Գլխավոր վարչության պետին կից օպերատիվ խորհրդակցությունում» չի կարող զնահատվել որպես խոշտանգման փաստի պատշաճ արձագանք: Այս հարցում Վճռաբեկ դատարանը հիմք է ընդունում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի դիրքորոշումն այն նախին, որ խոշտանգումը պետք է հանգեցնի քրեական պատասխանատվության և պատժի (առավել մանրամասն տե՛ս *Bati and Others v. Turkey*, 2004 թվականի հունիսի 3-ի վճիռը, գանգատներ թիվ 33097/96 և 57834/00, 145-146 կետեր, *Mikheev v. Russia*, 2006 թվականի հունվարի 26-ի վճիռը, գանգատ թիվ 77617/01, 120 և 135 կետեր):

26. Հիմք ընդունելով վերոգրյալը՝ Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ սույն գործի նախաքննության ընթացքում պատշաճ միջոցներ չեն ձեռնարկվել իր նկատմամբ կիրառված ֆիզիկական և հոգեկան բռնությունների վերաբերյալ Ա. Գոլյանի հայտարարությունների ստուգման և նրան ենթադրաբար խոշտանգած անձին պատասխանատվության ենթարկելու ուղղությամբ:

II. Իրեն խոշտանգելու վերաբերյալ Ա.Գոլյանի հայտարարությանն արձագանքելը ՀՀ դատարանների կողմից

27. Սույն գործով Վճռաբեկ դատարանի առջև բարձրացված երկրորդ իրավական հարցը հետևյալն է. արդյո՞ք ստորադաս դատարանների կողմից պատշաճ արձագանք է տրվել իր նկատմամբ կիրառված ֆիզիկական և հոգեկան բռնությունների վերաբերյալ Ա.Գոլյանի հայտարարություններին:

28. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 41-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետի համաձայն՝ «Դատարանի լիազորություններն են մասնավորապես՝ (...)

4) սույն օրենսգրքով նախատեսված դեպքերում քրեական գործ հարուցելու միջնորդությամբ դատախազին դիմելը,

(...):»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 53-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի համաձայն՝ «Դատախազը մինչդատական վարույթի ընթացքում լիազորված է (...) դատարանի միջնորդության հիման վրա հարուցել քրեական գործ, (...):»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 184-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն «Հետաքննության մարմինը, քննիչը, դատախազը իրենց վարույթում գտնվող քրեական գործի նյութերով կայացնում են որոշում նոր գործ հարուցելու և այն առանձին վարույթում առանձնացնելու մասին, իսկ դատարանը մնալ որոշում կայացնելու միջնորդությամբ դիմում է դատախազին, եթե մեղադրյալին վերագրվող հանցագործություններից բացի բացահայտված է առաջինի հետ չկապված այլ հանցագործություն, որը կատարել է այլ անձ՝ առանց մեղադրյալի մասնակցության»:

29. Վերոշարադրյալ դրույթների տառացի մեկնաբանությունից բխում է, որ եթե դատարաններն իրենց վարույթում գտնվող քրեական գործի քննության ընթացքում հայտնաբերում են հանցագործության ակնհայտ հատկանիշներ, ապա ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 184-րդ հոդվածի 1-ին մասի հիման վրա պարտավոր են քրեական գործ հարուցելու միջնորդությամբ դիմել դատախազին:

30. Սույն գործի նյութերից երևում է, որ Երևանի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների ընդհանուր իրավասության և ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանները հաստատված են համարել այն, որ Ա.Գոյյանը ցուցմունքներ է տվել ֆիզիկական բռնությունների ազդեցության տակ: Դատարանները, հիմք ընդունելով իրեն խոշտանգելու վերաբերյալ Ա.Գոյյանի հայտարարությունը, գտել են, որ վերջինիս՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 2-րդ կետով մեղսագրված արարքն ապացուցված չէ և սպառվել են նրա կողմից 40 գրամ թմրամիջոց ձեռք բերելու փաստը հավաստող որևէ նոր ապացույց ձեռք բերելու բոլոր հնարավորությունները (տես սույն որոշման 14-րդ և 15-րդ կետերը): Այսինքն, Ա.Գոյյանի նախաքննական ցուցմունքները դատարանները զնահատել են որպես ոչ հավաստի ապացույց: Նշվածի հետ մեկտեղ, սակայն, դատարանները մինչդեռ սակայն վարույթի նկատմամբ հսկողություն իրականացնող համապատասխան դատախազին Ա.Գոյյանի նկատմամբ ֆիզիկական և հոգեկան բռնություն գործադրելու վերաբերյալ հայտարարությունն ստուգելու և նրա նկատմամբ ֆիզիկական և հոգեկան բռնություն գործադրելու փաստի առթիվ քրեական գործ հարուցելու միջնորդություն չեն ներկայացրել:

31. Ելնելով վերոգրյալից՝ Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ սույն գործով ստորադաս դատարանների կողմից պատշաճ արձագանք չի տրվել իր նկատմամբ կիրառված ֆիզիկական և հոգեկան բռնությունների վերաբերյալ Ա.Գոյյանի հայտարարություններին, ինչը հանգեցրել է «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 3-րդ, խոշտանգումների և այլ դատան, անմարդկային կամ նվաստացող վերաբերումների ու պատժի դեմ ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի 4-րդ հոդվածների, ՀՀ Սահմանադրության և ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 11-րդ հոդվածի 7-րդ մասից բխող պահանջների չպահպանման:

32. Ի լրումն սույն որոշման 28-րդ կետում առկա օրենսդրական կարգավորումներին, Վճռաբեկ դատարանը հարկ է համարում ընդգծել, որ նախաքննության մարմնի դեմ ներկայացված բողոքները պետք է քննվեն անկախ մարմնի կողմից, որը չպետք է կապված լինի նախաքննության մարմնի հետ և պետք է առանձնացված լինի վերջինից:

ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների կոմիտեի 1998 թվականի նոյեմբերի 19-ի Եզրափակիչ Դիտարկումներում նշված է՝ «Կոմիտեն առաջարկում է հատուկ անկախ մարմին հիմնադրել՝ իրավապահ մարմինների աշխատակիցների կողմից թույլ տրված խոշտանգումների և անմարդկային վերաբերմունքի առնչությամբ»:

յամբ բերված բողոքներն ուսումնասիրելու նպատակով» (տե՛ս Մարդու իրավունքների կոմիտեի Եզրափակիչ Դիտարկումները, Հայաստան, CCPR/C/79/Add.100., 19 նոյեմբերի 1998թ., կետ 12):

Ռանսահայն ընդդեմ Նիդեռլանդների և Բատին և ուրիշներն ընդդեմ Թուրքիայի որոշումներում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից արտահայտված դիրքորոշման համաձայն չպետք է լինի ինստիտուցիոնալ կամ ենթակարգային կապ քննիչների և այն ոստիկանների միջև, ում դեմ բողոք է ներկայացվել (տե՛ս *Bati and Others v. Turkey*, 2004 թվականի հունիսի 3-ի վճիռը, գանգատներ թիվ 33097/96 և 57834/00, *Ramsahai v. The Netherlands*, 2007 թվականի մայիսի 15-ի վճիռը, գանգատ թիվ 52391/99):

III. Որպես ոչ հավաստի գնահատված ապացույցից բխող փաստերի կիրառումը դատարանների կողմից

33. Սույն գործով Վճռաբեկ դատարանի առջև բարձրացված երրորդ իրավական հարցը հետևյալն է. Երևանի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի և ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանները, հաստատված համարելով այն, որ Ա. Գզոյանի կողմից 40 գրան թմրամիջոցի ձեռքբերման փաստը ապացուցված չէ, իրավասու է էին արդյոք ապացուցված համարել փաստերն այն մասին, որ վերոնշյալ 40 գրան թմրամիջոցից Ա. Գզոյանը որոշակի չափաբաժններով թմրամիջոց է իրացրել:

34. ՀՀ Սահմանադրության 19-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք ունի իր խախտված իրավունքները վերականգնելու, ինչպես նաև իրեն ներկայացված մեղադրանքի հիմնավորվածությունը պարզելու համար հավասարության պայմաններում, արդարության բոլոր պահանջների պահպանմամբ, անկախ և անկողմնակալ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում իր գործի հրապարակային քննության իրավունք (...):»:

ՀՀ Սահմանադրության 22-րդ հոդվածի համաձայն՝ «(...) Արգելվում է օրենքի խախտմամբ ձեռք բերված ապացույցների օգտագործումը (...):»:

«Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետ՝ Կոնվենցիա) 6-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք, երբ որոշվում են նրա քաղաքացիական իրավունքներն ու պարտականությունները կամ նրան ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի առնչությամբ, ունի օրենքի հիման վրա ստեղծված անկախ ու անաչառ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում արդարացի և հրապարակային դատաքննության իրավունք (...):»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 104-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Քրեական գործով ապացույցներ են ցանկացած փաստական տվյալները, որոնց հիման վրա օրենքով որոշված կարգով հետաքննության մարմինը, քննիչը, դատախազը, դատարանը պարզում են քրեական օրենսգրքով նախատեսված արարքի առկայությունը կամ բացակայությունը, այդ արարքը կասկածյալի կամ մեղադրյալի կողմից կատարելը կամ չկատարելը և մեղադրյալի մեղավորությունը կամ անմեղությունը, ինչպես նաև գործի ճիշտ լուծման համար նշանակություն ունեցող այլ հանգամանքներ»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 105-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին, 2-րդ և 5-րդ կետերի համաձայն՝ «1. Քրեական գործով վարույթում մե-

ղադրանքի հիմքում չեն կարող դրվել և որպես ապացույց օգտագործվել այն նյութերը, որոնք ձեռք են բերվել՝

1) բռնությամբ, սպառնալիքով, խաբեությամբ, անձին ծաղրի ենթարկելով, ինչպես նաև այլ անօրինական գործողություններով.

2) կասկածյալի և մեղադրյալի պաշտպանության իրավունքի (...) եական խախտմամբ.

(...)

5) քննչական կամ այլ դատավարական գործողության կատարման կարգի եական խախտմամբ.

(...)»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 105-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ «Ապացույցներ ձեռք բերելիս եական են այն խախտումները, որոնք, դրսևորվելով մարդու և քաղաքացու սահմանադրական իրավունքների և ազատությունների կամ սույն օրենսգրքի որևէ պահանջի խախտմամբ, դատավարության մասնակիցներին՝ օրենքով երաշխավորված իրավունքների զրկմամբ կամ սահմանափակմամբ կամ որևէ այլ կերպ ազդել են կամ կարող էին ազդել ստացված փաստական տվյալների հավաստիության վրա»:

35. *Ա.Սարգսյանի* վերաբերյալ որոշման 15-րդ կետում Վճռաբեկ դատարանը իրավական դիրքորոշում է հայտնել այն մասին, որ. «(...) որպես քրեական օրենսգրքով նախատեսված արարքի առկայությունը կամ բացակայությունը, այդ արարքը կասկածյալի կամ մեղադրյալի կողմից կատարելը կամ չկատարելը և մեղադրյալի մեղավորությունը կամ անմեղությունը, ինչպես նաև գործի ճիշտ լուծման համար նշանակություն ունեցող այլ հանգամանքները պարզելու միջոց կարող են օգտագործվել միայն այնպիսի ապացույցներ, որոնք ձեռք են բերվել, ամրագրվել և գործին կցվել են քրեադատավարական օրենքով սահմանված և թույլատրելի համարվող կարգով: Ապացույցների ձեռքբերման և ամրագրման թույլատրելիությունը կարգավորող նորմերից հետևում է, որ որպես ապացույց չեն կարող օգտագործվել քննչական կամ այլ դատավարական գործողության կատարման կարգի եական խախտմամբ ձեռք բերված փաստական տվյալները, հատկապես եթե դրանք իրենց հեղինակ հանգեցրել են դատավարության մասնակիցների իրավունքների եական խախտման, ազդել են կամ կարող էին ազդել ստացված փաստական տվյալների հավաստիության վրա:

Այսպիսով, ապացույցների հավաքմանը և ստուգմանն ուղղված դատավարական գործողությունների կատարման ընթացքում պետք է ապահովվի անձանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությունը: Հակառակ դեպքում կատարված դատավարական գործողության արդյունքում ստացված փաստական տվյալը, անկախ գործի համար ունեցած նշանակությունից, կորցնում է իր իրավական ուժը, ապացուցողական նշանակությունը և չի կարող ընդգրկվել կոնկրետ քրեական գործով ապացույցների համակցության մեջ և դրվել մեղադրանքի հիմքում» (տես Արմեն Սեյրանի Սարգսյանի վերաբերյալ 2009 թվականի սեպտեմբերի 16-ի էՔՐԴ /0295/01/08 որոշման 15-րդ կետը):

36. Սույն գործի նյութերի ուսումնասիրությունից երևում է, որ ինչպես երևանի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի, այնպես էլ ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանները գտել են, որ Ա.Գոյանի կողմից 40 գրամ ափիոն տեսակի թմրամիջոցի ապօրինի ձեռք բերման հանգամանքը նախաքննական մարմնի չփարատված ենթադրությունն է, հետևաբար այն պետք է դիտել որպես չփարատված կասկած և

մեկնաբանել հոգուտ ամբաստանյալ Ա.Գոյանի: Մինչդեռ, անդրադառնալով վերոնշյալ՝ 40 գրամ թմրամիջոցից որոշակի չափաբաժիններով թմրամիջոցի իրացման վերաբերյալ փաստերին, դատարանները դրանք հիմնավորված են համարել և Ա.Գոյանին մեղավոր ճանաչել ԴՅ քրեական օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ և 2.1-րդ կետերով, 266-րդ հոդվածի 4-րդ մասով (տես սույն որոշման 6-րդ, 7-րդ, 14-րդ և 15-րդ կետերը):

37. Վերոշարադրյալ փաստական հանգամանքների լուսի ներքո Վճռաբեկ դատարանին անհասկանալի է, թե Երևանի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի և ԴՅ վերաքննիչ քրեական դատարանները, հաստատված համարելով այն, որ Ա. Գոյանի կողմից 40 գրամ ափիոն տեսակի թմրամիջոցի ապօրինի ձեռքբերման փաստը նախաքննական մարմնի չփարատված ենթադրությունն է, որն այլ ապացույցներով չի հաստատվել, կարող էին արդյոք հիմնավորված հետևության հանգել այն մասին, որ վերոնշյալ 40 գրամ թմրամիջոցից Ա.Գոյանը որոշակի չափաբաժիններով թմրամիջոց է իրացրել:

38. ԴՅ քրեական դատավարության օրենսգրքի 398-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Քրեադատավարական օրենքի էական խախտումներ են դատական քննության ժամանակ սույն օրենսգրքի սկզբունքների և այլ ընդհանուր դրույթների խախտումները, որոնք (...) խոչընդոտել են գործի հանգամանքների բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտմանը, ազդել են կամ կարող էին ազդել գործով ճիշտ որոշում կայացնելու վրա»: Ուստի ԴՅ քրեական դատավարության օրենսգրքի 398-րդ, 406-րդ և 419-րդ հոդվածների համաձայն, սույն գործով Վերաքննիչ դատարանի դատական ակտը պետք է բեկանել և գործն ուղարկել նույն դատարան՝ նոր քննության:

39. Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ սույն գործով առկա է ԴՅ քրեական դատավարության օրենսգրքի 127-րդ հոդվածի միատեսակ կիրառության ապահովման խնդիր:

Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 92-րդ հոդվածով, Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքի 403-406-րդ, 419-րդ, 422-424-րդ հոդվածներով՝ Վճռաբեկ դատարանը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

1. Վճռաբեկ բողոքը բավարարել մասնակիորեն: Ամբաստանյալ Արայիկ Էդուարդի Գոյանի վերաբերյալ ԴՅ քրեական օրենսգրքի 266-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ, 2.1-րդ կետերով և 266-րդ հոդվածի 4-րդ մասով Երևանի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանի 2009թ. հուլիսի 21-ի դատավճիռը և այն օրինական ուժի մեջ թողնելու մասին ԴՅ վերաքննիչ քրեական դատարանի 2009թ. հոկտեմբերի 27-ի որոշումը բեկանել և գործն ուղարկել Երևանի Արաբկիր և Քանաքեռ-Զեյթուն վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարան նոր քննության:

2. Որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից, վերջնական է և ենթակա չէ բողոքարկման:

ՎԱՏ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԻ ԵՎ ԱՆՊԱՏԺԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ
ՊԱՅՔԱՐԸ. ՀՀ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅԱՆ ՈՒ ԴԱՏԱԿԱՆ ՊՐԱԿՏԻԿԱՅԻ
ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

COMBATING ILL-TREATMENT AND IMPUNITY AND
THE PROBLEMS OF LEGISLATION AND JUDICIAL
PRACTICE OF THE REPUBLIC OF ARMENIA

Խմբագիր՝
Լեզվաոճական
խմբագիր՝
Տեխնիկական
խմբագիր՝
Կազմի
ձևավորող՝

Վահե ԵՆԳԻԲԱՐՅԱՆ

Արմինե ՆԱԶԱՐՅԱՆ

Արարատ ԹՈՎՄԱՍՅԱՆ

Տիգրան ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

«Անտարես» հրատարակչատուն
Երևան 0009, Մաշտոցի 50ա/1
Հեռ.՝ (+374 10) 58 10 59, 56 15 26
Հեռ./ֆաքս՝ (+374 10) 58 76 69
antares@antares.am
www.antares.am